2021. XXX. évfolyam, 4. szám

SZOLGATÁRS

baptista folyóirat

szolgatars.hu

Jézus és az erőszak

A Covid-19 világjárvány által kiváltott paradigmaváltozás a missziói ekkléziológiában

Harminc regény, amit egy teológusnak olvasnia kellene

Luther gyermekképe és pedagógiai öröksége

A 2020-as ökumenikus ifjúságkutatás újabb eredményei

Tartalom

BIBLIATANULMÁNY

Tok Bence
Jézus visszajövetele
Az ezzel együtt bekövetkező események - 2. rész 2

Beke László
Jézus és az erőszak
Az erőszak nem a pofonnal kezdődik 7

Balogh Péter
Dsida Jenő: Kánai menyegző
A bibliai történet költői szemmel 13

TEOLÓGIA

Katona László
Bibliai tájékozódás karizmatikus kérdésekben 3. 19

Dr. Steiner József
A Covid-19 világjárvány által kiváltott paradigmaváltozás a missziói ekkléziológiában ... 36

Vas Ferenc
Harminc regény, amit egy teológusnak olvasnia kellene 50

EGYHÁZTÖRTÉNET

Tóth Krisztián
Luther gyermekképe és pedagógiai öröksége 54

SZOCIOLÓGIA

Bacsó Benjámin
A 2020-as ökumenikus ifjúságkutatás újabb eredményei 60

BIBLIAI HÍREK

Néhány Bibliához kapcsolódó hír 65

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa

Felelős szerkesztő: **Sinka Csaba**
Felelős kiadó: **Papp János** egyházelnök
Tördelőszerkesztő: **Sinka Csaba**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 20-886-0410

www.szolgatars.hu
szolgatars@gmail.com
ISSN 1218-425X

A lap ára: 900 Ft. Előfizethető a kiadóhivatalnál.

Tok Bence

JÉZUS VISSZAJÖVETELE

Az ezzel együtt bekövetkező események – 2. rész

A Jézus visszajöveteléről szóló háromrészes sorozat második témájaként a közvetlenül az eljövetelkor bekövetkező eseményeket fogom megvizsgálni, mivel a fontosságához képest ez egy meglehetősen elhanyagolt téma. A bibliai hivatkozások alapszövegéül a revideált Károlit (Veritas, 2011) használom. Ahol a héber/görög szöveghűséghez ragaszkodva eltérek a hivatalos fordítástól, ott ezt aláhúzással jelzem.

A hívők feltámadása

> *„Mert mindenki, aki magát felmagasztalja, megaláztatik, és aki magát megalázza, felmagasztaltatik. Annak, aki őt meghívta, azt mondta: Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg arra a barátaidat, se a testvéreidet, se a rokonaidat, se a gazdag szomszédaidat, nehogy ők is meghívjanak, és viszonozzák neked. Hanem amikor vendégséget szerzel, hívd a szegényeket, csonkabonkákat, sántákat, vakokat, és boldog leszel, mivel nem fizethetik vissza neked, de viszonzásban részesülsz majd az igazságosak feltámadásakor.”* (Lk 14,11–14)

Jézus a farizeusok egyik vezetőjének házánál ebédelt szombaton (Lk 14,1), ekkor mondta a fent idézett szakaszt. A történet fő mondanivalója a Lk 14,26-ban olvasható:

> *„Ha valaki hozzám jön, és meg nem gyűlöli apját és anyját, feleségét és gyermekeit, fiútestvéreit és nőtestvéreit, sőt még a saját lelkét is, nem lehet a tanítványom.”*

Pontosan ez az üzenete a vizsgált szakaszunk első mondatának is:

> *„Mert mindenki, aki magát felmagasztalja, megaláztatik, és aki magát megalázza, felmagasztaltatik.”*

A szerző 24 éves, ex református és pünkösdi teológiai hallgató. Feleségével az Oroszlányi Baptista Gyülekezet tagjai, ahol a dicsőítésvezetés mellett tanítani is szokott.

„A feltámadás biztosan testi feltámadásra utal, hiszen a hívők ekkor kapják majd meg a jutalmukat.”

(Lk 14,11)

Tehát, akinek nem Jézus az első az életében, hanem önmaga vagy más, az nem az ő tanítványa. Ezután Jézus arra bátorítja az övéit, hogy ne emberektől várjanak jutalmat, hanem Istentől: vagyis ne érjék be kevesebbel! Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az üdvösség az önmagunk által kiérdemelt jutalom!

> „Mert kegyelemből vagytok üdvözítettek, hit által, és ez nem tőletek van, Isten ajándéka ez, nem cselekedetekből, hogy senki se dicsekedjék. Mert az ő alkotása vagyunk Krisztus Jézusban jó cselekedetekre teremtetve, amelyeket előre elkészített az Isten, hogy azokban járjunk.” (Ef 2,8–10)

Amikor tehát Jézus azt mondja, hogy

> „viszonzásban részesülsz majd az igazságosak feltámadásakor” (Lk 14,14b),

arra a jutalomra utal, amit szintén ő szerzett meg nekünk a kereszten:

> „Akiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta, és akiket elhívott, azokat meg is igazította, akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.” (Róm 8,30)

Az Úr tehát már mindent megszerzett számunkra, viszont van, ami még csak a szellemi valóság része: még nem érkezett el az igazságosak feltámadása. Tudjuk, hogy az „igazságosak” kifejezés a hívőkre utal, hiszen:

> „Az pedig, hogy a törvény által senki sem igazul meg Isten előtt, nyilvánvaló, mert az igazságos ember hitből fog élni.” (Gal 3,11)

A „feltámadás” pedig biztosan testi feltámadásra utal, hiszen a hívők ekkor kapják majd meg a jutalmukat:

> „Mert más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely Jézus Krisztus. Ha pedig valaki aranyat, ezüstöt, drágaköveket, fát, szénát, pozdorját épít erre az alapra, mindenkinek a munkája nyilvánvalóvá lesz, mert az a nap megmutatja, mivelhogy tűzben jelenik meg, és hogy kinek milyen a munkája, azt a tűz teszi próbára. Ha valakinek a munkája, amelyet ráépített, megmarad, jutalmat kap.” (1Kor 3,11–14)
>
> „Mert amint Ádámban mindenki meghal, úgy Krisztusban mindenki meg fog eleveníttetni. Mindenki a maga rendje szerint. Az első zsenge Krisztus, azután akik a Krisztuséi, az ő eljövetelekor.” (1Kor 15,22–23)

Az 1Kor 15-ben Pál kifejti az evangéliumot, ezért ír a feltámadásról is. Az első állítása, hogy „Ádámban mindenki meghal”. Ez csak akkor igaz, ha mindnyájan vétkeztünk Ádámban, hiszen a bűn zsoldja – azaz természetes következménye – a halál (Róm 6,23a). Ahogyan tehát mindenki vétkezett és meghal Ádámban, úgy mindenki fel is fog támadni testben: „Azok közül, akik a föld porában alszanak, sokan fölébrednek majd, némelyek örök életre, mások pedig gyalázatra és örökkévaló utálatosságra.” (Dán 12,2) Ezután Pál leírja a feltámadás sorrendjét is: Krisztus az első, aki megdicsőült testben feltámadt, majd az övéi lesznek a következők az ő visszajövetelekor. A „Krisztuséi” kifejezés a mindenkori hívőkre, tehát az ószövetségiekre is utal:

> „Mert Isten őt rendelte engesztelő fedélnek az ő vérében való hit által, hogy megmutassa igazságosságát, mivel a korábban elkövetett bűnöket elnézte, mert Isten hosszútűrő, és megjelentette igazságosságát a mostani időben, hogy igazságos legyen ő, és megigazítsa azt, aki hisz Jézusban.” (Róm 3,25–26)
>
> „Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének gazdagsága miatt, akiért kárba veszni hagytam és szemétnek ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem, és benne olyannak bizonyuljak, mint akinek nincs saját igazságosságom a törvényből, hanem a Krisztusban való hit által van igazságosságom, Istentől való igazságosságom a hit alapján, hogy megismerjem őt és feltámadásának erejét és az ő szenvedéseiben való részesedést, hasonlóvá lévén az ő halálához, ha valamiképpen eljuthatnék a halottak közül való feltámadásra.” (Fil 3,8–11)

Pál kifejti, hogy bár emlékszik az istentelen életére (Fil 3,4–6), Krisztus megismerése által új identitást kapott az Úrtól. Ennek az új identitásnak pedig nem a saját törvényessége, igazságossága az alapja, hanem Krisztusé (Fil 3,7–9). Pál életcélját a 10–11. versben fogalmazza meg: „hogy megismerjem őt és feltámadásának erejét és az ő szenvedéseiben való részesedést, hasonlóvá lévén az ő halálához, ha valamiképpen eljuthatnék a halottak közül való feltámadásra.” Tehát a cél a „halottak közül való feltámadás”, ami „az ő szenvedéseiben való részesedés” után következik majd.

> „A »ha valamiképpen« kifejezés egyáltalán nem azt jelenti, mintha az apostol kételkedne, hanem a nehézségekre mutat rá, mégpedig azért, hogy még nagyobb odaadásra és ragaszkodásra ébresztgessen és serkentsen. Ez ugyanis nem könnyű küzdelem, hiszen

„Milyen feltámadást várt Pál?”

> *számos nehéz akadállyal kell megküzdenünk.”*[1]

Pál saját üdvbizonyosságáról tanúskodik utolsó levelében is:

> *„Végezetül eltétetett nekem az igazságosság koronája, amelyet megad nekem az Úr, az igazságos bíró ama napon, de nemcsak nekem, hanem mindazoknak, akik vágyva várják az ő megjelenését.”* (2Tim 4,8)

E bizonyosságból fakadó állhatatosságra bátorítja Pál a gyülekezetet a Fil 2,12–13-ban:

> *„Azért, szeretteim, ahogyan mindenkor engedelmeskedtetek, nemcsak jelenlétemben, hanem sokkal inkább most távollétemben, félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a véghez vitelt tetszése szerint.”*

Amellett, hogy Pál ezt a levelét (is) fogságból írja (Fil 1,12–14), egészen élete végéig nagyobb volt benne a Krisztusról való tanúskodásból fakadó öröm, mint a halálfélelem:

> *„Azért mindent eltűrök a választottakért, hogy ők is elnyerjék a Krisztus Jézusban való üdvösséget örök dicsőséggel.”* (2Tim 2,10)

A következő kérdés, hogy mit értett Pál a halottak közül való feltámadáson? Az apostol biztosan tudta, hogy hívők és hitetlenek is fel fognak támadni, hiszen így tanúskodik Félix helytartó előtt:

> *„Mert reménységem van Istenben, hogy lesz feltámadásuk mind az igazságosaknak, mind a gonoszoknak, amint ezt ők maguk is várják.”* (ApCsel 24,15)

Akkor mégis milyen feltámadást várt Pál? Figyeljük meg alaposan a megfogalmazását: a halottak közül való feltámadásról ír, ami pontos fordítása a görög szövegnek (τὴν ἐκ νεκρῶν).

> *„Pál, az egykori farizeus, hitt a halottak eljövendő feltámadásában* (ApCsel 23,6)*, ám személy szerint az igazságosak sajátos feltámadását remélte elérni, amit igen körültekintően tén ekszanasztaszin tén ek nekrón-ként, a „halottak közül való feltámadás”-ként fogalmazott meg* (Fil 3,11)*.”*[2]

Tehát nem általánosan beszél a halálból való feltámadásról, hanem a halottak közüliről, ami Krisztus visszajövetelekor fog bekövetkezni.

> *„És láttam trónokat: azok ültek rajtuk, akiknek hatalom adatott az ítélethozatalra, és láttam azoknak a lelkét, akiknek fejét vették a Jézus bizonyságtételéért és az Isten beszédéért, és akik nem imádták a fenevadat, sem annak képmását, és nem vették fel annak bélyegét a homlokukra és kezükre. Ezek éltek és uralkodtak Krisztussal együtt ezer esztendeig. A többi halott nem kelt életre, míg el nem telt az ezer esztendő. Ez az első feltámadás.”* (Jel 20,4–5)

Azok, akik az új fordítást (UFO) vagy a revideált új fordítást (RÚF) használják, könnyen összezavarodhatnak azzal kapcsolatban, hogy kik is lesznek az első feltámadás résztvevői, hiszen ezek a fordítások kihagynak egy rendkívül fontos „és” (καί) szócskát a 4. versből:

> *„És láttam trónokat: azok ültek rajtuk, akiknek hatalom adatott az ítélethozatalra, és láttam azoknak a lelkét, akiknek fejét vették a Jézus bizonyságtételéért és az Isten beszédéért, ÉS*[3] *akik nem imádták a fenevadat, sem annak képmását, és nem vették fel annak bélyegét a homlokukra és kezükre. Ezek éltek és uralkodtak Krisztussal együtt ezer esztendeig.”*

A nagybetűvel kiemelt „ÉS” kihagyása arra enged következtetni, hogy csak a mártírok támadnak majd fel az első feltámadáskor. Ezzel szemben a görög szöveg alapján biztosra vehetjük, hogy azok, akik a fenevad imádása helyett Istent imádják, részesei lesznek az első feltámadásnak.[4] Emellett, akik nem hiszik, hogy Jézusnak lesz a jövőben egy földi királysága az ő visszajövetele után, úgy értelmezik az első feltámadást, hogy az a szellemi feltámadásra, azaz az újjászületésre vonatkozik. Ez azonban könnyen cáfolható a szöveg alapján. János apostol ugyanis azt írja, hogy a többi

1. Kálvin János: *A Galata, az Efezusi, a Filippi, a Kolosséi és a Thesszalonikai levelek magyarázata*, 2. köt. (Budapest: Kálvin, 2016), 72. o.

2. Robert Duncan Culver: *Bibliai, történeti és rendszeres keresztyén teológia*, 3. köt. (Budapest: KIA, 2014), 458. o.

3. UFO: *„És láttam trónokat: helyet foglaltak rajtuk, és ítélő hatalmat kaptak azoknak a lelkei, akiknek fejüket vették a Jézusról való bizonyságtételért és az Isten igéjéért; akik nem imádták a fenevadat, sem az ő képmását, és nem vették fel az ő bélyegét a homlokukra és kezükre: ezek életre keltek, és uralkodtak a Krisztussal ezer esztendeig.”* (Jel 20,4)

RÚF: *„És láttam trónokat: ezekre ültek azok, akik ítélő hatalmat kaptak. És azoknak a lelkeit is, akiknek fejüket vették a Jézusról való bizonyságtételért és az Isten igéjéért, akik nem imádták a fenevadat, sem az ő képmását, és nem vették fel az ő bélyegét homlokukra és kezükre: ezek életre keltek, és uralkodtak a Krisztussal ezer esztendeig.”* (Jel 20,4)

4. Ezt erősíti a már vizsgált Lk 14,14 és az 1Kor 15,23 is.

„A halott hívők feltámadása meg fogja előzni az elragadtatást, tehát nincs ok az aggodalomra!”

halott csak addig nem kel életre, „míg el nem telt az ezer esztendő”. A „míg” (ἄχρι) kifejezés egyértelművé teszi, hogy a feltámadók első és második csoportja ugyanazt a feltámadást fogják átélni. Ez esetben, ha az első feltámadás valóban az újjászületésre utalna, úgy arról lenne szó, hogy a második feltámadással az összes többi ember is újjá fog majd születni: tehát végül mindenki üdvözül. Ezt a következtetést azonban nem engedi meg nekünk többek között Jézus sem:

> *„És ezek elmennek majd az örök gyötrelemre, az igazságosak pedig az örök életre.”* (Mt 25,46)

Ezek alapján tehát biztosak lehetünk abban, hogy a vizsgált szakasz két testi feltámadásról tudósít, amiket Krisztus eljövendő földi királyságának időszaka választ el egymástól, hiszen

> *„a többi halott nem kelt életre, míg el nem telt az ezer esztendő”* (Jel 20,5a).

A második században Jusztinosz mártír is így gondolkodott erről:

> *„Nekem pedig, és mindazoknak, akik mindenben helyesen gondolkodó keresztyének, az a meggyőződésünk, hogy a test feltámad, és ezer esztendeig az újjáépült, díszes és tágas Jeruzsálemben leszünk; Ézsaiás, Ezékiel meg más próféták is így tartották.”*[5] (Jel 20,6.)

Elragadtatás

> *„Íme, titkot mondok nektek. Mindnyájan ugyan nem alszunk el, de mindnyájan elváltozunk. Nagy hirtelen, egy szempillantásban, az utolsó kürtszó által, mert kürt fog szólni, és a halottak feltámadnak romolhatatlanságban, és mi elváltozunk.”* (1Kor 15,51–52)

Miután Pál az 1Kor 15,22-ben kijelentette, hogy „Ádámban mindenki meghal”, még a fejezeten belül elmondja, hogy kik a kivételek:

> *„Mindnyájan ugyan nem alszunk el, de mindnyájan elváltozunk.”* (1Kor 15,51b)

A többes szám első személy miatt egyértelmű, hogy itt a hívőkre utal. Az elváltozást az 53. versben magyarázza:

> *„Mert szükség, hogy ez a romlandó test romolhatatlanságot öltsön magára, és ez a halandó test halhatatlanságot öltsön magára.”*

Mindez pedig nagyon gyorsan fog bekövetkezni az utolsó kürtszó idején. Az itt szereplő „kürtöt fúj” (σαλπίζω) ige a Jel 11,15-ben szerepel utoljára az Újszövetségben:

> *„A hetedik angyal is kürtölt, és hatalmas hangok hallatszottak a mennyben, amelyek ezt mondták: A világ felett a királyi uralom a mi Urunké és az ő Krisztusáé lett, aki örökkön örökké uralkodni fog.”*

Ez Jézus visszajövetelének időpontjára utal, amivel egyidejűleg megtörténik majd a hívők feltámadása, közvetlenül utána pedig az „elváltozás”.

> *„Mert ezt mondjuk nektek az Úr szavával, hogy mi, akik élünk, akik megmaradunk az Úr eljöveteléig, nem előzzük meg azokat, akik elaludtak. Mert maga az Úr fog leszállni a mennyből riadóval, főangyal szózatával és Isten kürtszavával, és feltámadnak először azok, akik Krisztusban meghaltak, azután mi, akik élünk, akik megmaradtunk, velük együtt elragadtatunk a felhőkben az Úr fogadására a levegőbe, és így mindenkor az Úrral leszünk.”* (1Thessz 4,15–17)

Pál ezt a szakaszt azoknak a thesszalonikabeli hívőknek szánta vigasztalásul, akik azt hitték, hogy elhunyt testvéreik az Úr visszajövetelekor kimaradnak majd a jóból (1Thessz 4,13.18). Ennek cáfolatára Pál kifejti, hogy a halott hívők feltámadása meg fogja előzni az elragadtatást, tehát nincs ok az aggodalomra! Az elragadtatás célja az Úr fogadása. A „fogadás” (ἀπάντησις) ezen kívül két helyen fordul elő az Újszövetségben. Először a tíz szűzről szóló példázatban:

> *„Éjfélkor pedig kiáltás hangzott: Jön a vőlegény! Gyertek ki a fogadására!”* (Mt 25,6)

A példázat eleje alapján egyértelmű, hogy a szüzek fogadják a Vőlegényt, és nem pedig fordítva:

> *„Akkor hasonló lesz a mennyek királysága ahhoz a tíz szűzhöz, akik elővették lámpásaikat, és kimentek (ἐξέρχομαι) a vőlegény elé.”* (Mt 25,1)

Ezután a szüzek már a Vőlegénnyel együtt mennek majd vissza oda, ahonnan jöttek:

> *„megérkezett a vőlegény, és akik készen voltak, bementek (εἰσέρχομαι) vele a menyegzőbe, majd bezárták az ajtót.”* (Mt 25,10b)

Hasonló a helyzet a másik igehelynél is, Pál Rómába érkezésekor:

> *„Az ottani testvérek pedig, amikor hallottak jövetelünkről, fogadásunkra jöttek Appiusz fórumáig és a Tres Tabernaeig. Amikor Pál meglátta őket, hálát adott Istennek, és bizakodó lett.”* (ApCsel 28,15)

5. Jusztinosz mártír: Párbeszéd a zsidó Trifónnal 80,5 [A II. századi görög apologéták (SZIT, 1984), 239. o.].

„Jézus visszajövetelekor elragadtatunk az ő fogadására, majd vele együtt visszatérünk a földre.”

A testvérek mintegy 50 km-t tettek meg, hogy fogadhassák Pálékat, majd Rómába kísérhessék őket.[6] Pontosan ez a „fogadás” kifejezés értelme az 1Thessz 4,17-ben is: Jézus visszajövetelekor elragadtatunk az ő fogadására, majd vele együtt visszatérünk a földre. Ezt az értelmezést támasztja alá az is, hogy „a levegőbe” (αἔρος) ragadtatunk el, nem a mennybe! Tehát az Úr visszatérése ekkor már kezdetét vette. Emiatt sincs alapja a „titkos elragadtatás” elméletének.

Az Antikrisztus és birodalmának elpusztítása

> *„Akkor aztán le fog lepleződni a törvényrontó, akit az Úr Jézus szája leheletével megemészt majd, s megérkezésének láthatóvá válásával hatástalanná fog tenni.”*[7] (2Thessz 2,8)

A törvényrontóval kapcsolatban biztosak lehetünk abban, hogy ember, hiszen Pál a „bűn emberének” (ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας) nevezi (2Thessz 2,3). Az bizonyos, hogy a történelem során sok antikrisztusi ember élt már, és az is, hogy az Úr visszajövetele előtt lesz egy végső Antikrisztus:

> *„Gyermekeim, itt az utolsó óra, és amint hallottátok, az antikrisztus eljön, most pedig sok antikrisztus támadt, amiből tudjuk, hogy itt az utolsó óra.”* (1Jn 2,18)

Miután Pál tudomásunkra adja, hogy a törvényrontó le fog lepleződni, Ézsaiás prófétára utal:

> *„Megveri a földet szájának botjával, és ajka leheletével megöli a gonoszt.”* (Ézs 11,4b)

A cselekvő a Messiás, a „gonosz” egyes szám harmadik személyű használata alapján pedig arra következtethetünk, hogy itt konkrétan az Antikrisztusra történik utalás. A törvényrontót Jézus „megérkezésének láthatóvá válásával” fogja hatástalanítani, azaz a visszajövetelekor. A következőkben pedig azt fogjuk megvizsgálni, hogy milyen konkrétumokat tudhatunk meg az Antikrisztus és birodalmának elpusztításáról a Jelenések könyvéből.

> *„És láttam, hogy a fenevad és a föld királyai és seregeik gyülekeztek, hogy harcra keljenek a lovon ülő és serege ellen. És foglyul esett a fenevad és vele együtt a hamis próféta, aki a jeleket tette előtte, amellyel megtévesztette azokat, akik a fenevad bélyegét felvették, és akik imádták annak képmását. Mindkettő élve vettetett a kénkővel égő tüzes tóba. A többiek pedig megölettek a lovon ülőnek kardjával, amely a szájából jött ki, és a madarak mind jóllaktak azoknak húsával.”* (Jel 19,19–21)

A lovon ülő Jézus (Jel 19,11–16), a fenevad az Antikrisztus (Jel 13,1–8), a hamis próféta pedig az Antikrisztus segédje (Jel 13,11–17). Itt nagyon fontos szót ejtenünk a „gonosz háromságról”. A Gonosz már Édentől kezdve arra törekszik, hogy ő lehessen Isten (Ez 28,2.13). Még abban is próbálja lemásolni az Örökkévalót, hogy három személyben nyilvánul meg:

1. sátán (az Atya helyett)
2. Antikrisztus (a Fiú helyett)
3. hamis próféta (a Szent Szellem helyett)

Ám hála Istennek, ő a Biblián keresztül felhívja a figyelmünket erre a megtévesztésre! Biztosak lehetünk abban, hogy a gonosz háromság mindhárom alkotója külön személy, hiszen végső büntetésük végrehajtásának ideje között különbség van:

- az Antikrisztus és a hamis próféta:

> *„Mindkettő élve vettetett a kénkővel égő tüzes tóba.”* (Jel 19,20c)

- A sátán pedig

> *„a tűz és kénkő tavába vettetett, ahol a fenevad és a hamis próféta is van, és gyötrődnek éjjel és nappal örökkön örökké”* (Jel 20,10b).

A vizsgált szakaszunk szerint tehát Jézus a visszajövetelekor csak az első kettővel fog végezni, valamint azokkal,

> *„akik a fenevad bélyegét felvették, és akik imádták annak képmását”* (Jel 19,20b).

Az Antikrisztus imádatára a hamis próféta veszi rá az embereket (Jel 13,12), akik elköteleződésük jeleként felveszik majd a fenevad bélyegét (Jel 13,16). Ez alapján nem kell attól tartanunk, hogy a bélyeget fel lehet venni „véletlenségből”! A visszajövetelkor pedig Jézus a 2Thessz 2,8-ban leírtakhoz hasonlóan pusztítja majd el az összes olyan embert, aki imádta a fenevadat:

> *„A többiek pedig megölettek a lovon ülőnek kardjával, amely a szájából jött ki, és a madarak mind jóllaktak azoknak húsával.”* (Jel 19,21)

6. Tres Tabernae: „Kis helység a Via Appia úton, mintegy 50 km-re Rómától.” (*Keresztyén bibliai lexikon*, 2. köt. [Budapest: Kálvin, 1995], 640. o.)

7. Csia Lajos fordítása.

Beke László

JÉZUS ÉS AZ ERŐSZAK

Az erőszak nem a pofonnal kezdődik

Nem könnyű egy majd negyven évvel ezelőtti eseményt felidézni, mégis megpróbálom. Falun laktunk akkor (is). Egy utcabeli gazda a modernizáció jegyében lecserélte szűken egy lóerős gebe lovát egy komoly, egyhengeres motor hajtotta kocsira, magyarul: csettegőre.[1] Meg kell hagyni, nem járt rosszul, mivel ez a gépcsoda hétszer-nyolcszor is erősebb volt, mint az említett paripa. A bajok azzal vették kezdetüket, hogy a járműváltással nem járt együtt bizonyos paradigmaváltás is. Az ugyanis, hogy amíg a paci vígan hazatalált akkor is, ha gazduram elázott valahol (de nem az esőn), a csettegő ilyen esetben erőteljes tévelygésbe esett. Szóval: emberünk egy ilyen alkalommal próbálta hazavezérelni a masinát, reményei viszont nem találkoztak a realitással: pár házzal az otthona előtt sikeresen árokba döntötte gépét, majd, mint aki jól végezte dolgát, csendesen ráborult a kormányra, és elaludt. Persze az is lehet, hogy ez utóbbi már némileg előbb megtörtént... Nagyapám, ki ikonikus bajuszt hordott, végtelen nyugalommal ballagott Feri bátyámhoz, nyomában velem, majd odaérve erőset pedert a már említett bajuszon, és felébresztette a pórul járt urat. Fogalmam nincs, hogy miről szólt a kettőjük közötti beszélgetés, csak a következő részletre emlékszem: nagyapám valamiért fontosnak látta, hogy megemlítse azt a bibliai igét, hogy ha képen vágnak egyik felől, tartsd oda a másikat is! Nem csodálom, hogy Feri bácsi nem értette, mert én sem: akkoriban mi rendesen kipofoztuk egymást, ha valami sérelem ért. Ő viszont el is mondta a véleményét, mely négy évtized távlatából sem hangzik másként: Na, Laci bácsi, ez ám az igazán buta beszéd!

Nagyjából így gondolkodunk az erőszak kérdéséről. Nem illeszkedik a mi logikánkba, nehezen hisszük el,

1. https://hu.wikipedia.org/wiki/Csettegő

„Egy erőszakos kor az adott társadalom belső struktúráit is meggyengíti.”

Csettegő – házi készítésű platós munkagép

hogy az elégtétel elmaradása hordozhatna számunkra valami jót. Ugyanakkor az említett eset –ahogy mondani szokás – csak a jéghegy csúcsa. Sokkal több, illetve más az, ami miatt a téma érdekes!

Jézus és az erőszak egy mondatban?

Nem mintha egyetértenék vele, de *Steven Pinker* kanadai–amerikai pszichológus a következőt írja: „A Biblia az erőszak terjedelmes ünneplése.”[2] Kétségtelen, hogy zavarba ejtően sok szó esik benne történetekbe, törvényekbe ágyazva az erőszakról. De mégsem az erőszak könyve, mert mindent felülír benne annak az Istennek a lelkülete, aki kiutat keres és mutat mindazoknak, akiket indulataik vagy éppen érdekeik ragadtatnak erőszakosságra. Az meg már végképp mindennek a koronája, hogy mindmáig érthetetlen és felbecsülhetetlen áldozatot hoz helyettünk! Ezért (is) tanácsosabb talán a kérdést a címben említett módon feltenni. Mivel mindannyian találkozunk az erőszak valamilyen formájával (munkahelyi zaklatás, iskolai bullying, családon belüli erőszak, háborús konfliktusok, pártok közötti csetepaték, de említhetném a végletekig kiélezett gyülekezeti/közösségi belső harcokat is), egy olyan véleményre, állásfoglalásra van szükségünk, amely elfogadható és követhető útmutatás. Meggyőződésem, hogy Jézus Krisztus személye megfelel ennek a követelménynek!

Fontos a véleménye, mert élete első pillanatától egészen az utolsóig megrázó események sorozatában zajlott az élete. A békességről, szeretetről, megbocsátásról való tanítása sokkal mélyebben gyökerezik, mint akár mai korunk toleranciáról, jogról szónokló kéretlen „apostolainak” véleménye. Mielőtt egyetlen szót szólt volna erről a (vagy bármi más) kérdésről, végigélte az emberlét stációit. A kor, amelyben földre jött, a Római Birodalom „jóvoltából” az ígéret földjét is egy fizikailag, szellemileg sanyargatott, fájdalmasan nehezen élhető világgá tette. Ebben élt, nem fölötte lebegve. Ő maga is megízlelte mindazt, amit kortársai keserű falatként nyeldekeltek. Ne felejtsük el: egy erőszakos kor az adott társadalom belső struktúráit is meggyengíti. Gyakran átformálja a jellemet, hithez, tradíciókhoz való hozzáállást, az „erőszakra erőszakkal válaszolni” erős ingerét plántálva sokakba. Amit mondott, azt nem a mennyei világból mintegy a hóna alatt magával hozott, elvonatkoztatott, létidegen okosságok gyűjteményéből rántotta elő, hanem az embernek az Atya által adott törvényből idézte és alkalmazta, betöltve és a lényegét megragadva tette követhetővé.

> *„Az emberi egzisztenciának két fontos területe van: az egyik a beszélgetés, a másik az erőszak. Amikor a beszélgetés lehetetlenné válik, akkor kezdődik el az erőszak.”*[3]

Jézus ezt választotta: úgy beszélt, hogy közben többnyire beszélgetett. Ahogy ma mondjuk, megadta a lehetőségét, hogy „Szólj be a papnak!”.[4] Meghallgatta, aki hozzá jött. Problémákat fogalmazott meg, néven nevezve azokat. Emberszámba vette a szegényt, elnyomottat, kiraboltat, erkölcsileg lezüllöttet, az ellenségnek elköteleződött, árulónak bélyegzett kortársait. Komolyan vette szenvedésüket, tudva, hogy az erőszaknak ezernyi arca van, és nem mindegyik értelmezhető egykönnyen, de mindegyik egyformán meggyötör, lealáz és tönkretesz. Szavai inkább vigasztalást és reményt hordoztak, mint elméleti ismeretet. Ma ízlelgetjük, magyarázgatjuk, hogy mit hogyan értett vajon, akkoriban egyszerűen belekapaszkodtak. Talán ma is ezt kellene…

2. Steven Pinker: *Az erőszak alkonya* (Budapest: Typotex, cop. 2018), 26. o.

3. Feldmár András: *Félelem, düh, agresszió és szex* (Budapest: HVG, 2016), 49. o.

4. facebook.com/szoljbeapapnak

„Jézus új megvilágításba helyezte az erőszakmentesség gondolatát.”

„A legromlottabb államban legtöbb a törvény”[5]

Krisztus birodalmában jószerével egy. Az evangéliumból úgy tűnik, Jézus Krisztus jól ismerte korát, annak politikai, vallási erőit, vezetőit. Tisztán látta azok erőszakosságát, tanításaiban és példabeszédeiben pedig határozott utalásokat tett ezekre. Néhányat említek csak meg ezek közül!

A politikai élet területe akkor is bővelkedett az erőszakos cselekményekben.

Mk 10,42: „Jézus odahívta őket, és így szólt hozzájuk: Tudjátok, hogy azok, akik a népek fejedelmeinek számítanak, zsarnokoskodnak rajtuk, és nagyjaik hatalmaskodnak fölöttük.”

Lukács az evangéliuma 19. részében egy olyan történetet mond el, amely ezt a helyzetet jól megvilágítja.

Mk 6,17kk-ben Heródes Antipászról olvasunk, aki Bemerítő Jánost az ismert okok miatt kivégeztette.

A Lk 13,1–2-ben Poncius Pilátus eljárását találjuk a galileai zarándokokkal szemben.

De említhetném a római katonákat is, akik bárkit terhek hordozására kényszeríthettek (Mt 5,41).

A Lk 10,30–37-ben egy „hétköznapi” esemény leírásába illesztve fogalmazza meg Jézus a szerinte helyes eljárást. Összegezve tehát: egy állítását ismert személyek és események példáin keresztül értelmezi.

Vallási megfontolásból a zelóták rendkívül proaktív módon szálltak szembe a megszállókkal; megtagadták az adófizetést, az engedelmességet, alárendeltséget, de ha kellett, igazi partizánként a köntös alatt hordott kardot is bátran használták. Lázítottak, uszítottak, és el tudom képzelni, hogy egy sorsát nehezen viselő nép soraiban ennek volt is foganatja.

Jézus az erről szóló véleményét a következő szavakkal foglalja össze a Mk 10,43–45-ben: „De nem így van közöttetek, hanem aki naggyá akar lenni közöttetek, az legyen a szolgátok; és aki közöttetek első akar lenni, az legyen mindenki rabszolgája! Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.”

„Az a tény, hogy a tanítvány az utolsó helyet és a szolgálatot választja, egyértelműen jelzi: ő nem mások elnyomásával és eltiprásával kívánja önmaga előmenetelét biztosítani, hanem azzal, hogy követi mesterét, akinek egész élete »proegzisztencia«, másokért való lét volt.”[6]

A hegyi beszéd jól ismert, nagyon radikális állásfoglalás Jézus részéről mindenféle erőszakkal szemben, ami a hétköznapi életben megvalósul. A bosszúról történő lemondás, az ellenség szeretete, a támadóval szembeni nagyvonalú viselkedés, hát, hogy mondjam, nem könnyíti meg a dolgunkat! Lemondás a pereskedésről, az arányos (szemet szemért) elégtételről, önként menni a kényszerített távon túlra is, pofonért jelentkezni a másik oldalra is, az elvett ruha ráadásaként odaadni a maradékot is – ez nem a mi logikánk. De jó, ha valamit meglátunk: a baj az lenne, ha Jézus szavai csak passzivitást tanácsolnának! Jézus új megvilágításba helyezte az erőszakmentesség gondolatát. A szenvedő felet nemcsak a bántalmak türelmes elviselésére és a megtorlás kerülésére buzdította, hanem arra is, hogy az ellenállásról vagy a bosszúról való lemondását konkrét formában, szabadon kezdeményezett tettel mutassa meg. A felsorolt példákban egyrészt Jézusnak az erőszakkal szembeni határozott tiltakozása jut kifejezésre, másrészt az is megfogalmazást nyer, hogy a tanítványnak az erőszak elszenvedése után is mindent meg kell tennie azért, hogy a bántalmazót megnyerje a jónak. Ebben az értelemben buzdít Pál apostol is az erőszakmentességre:

> „*Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a jóval a rosszat.*” (*Róm* 12,21)

Nagyon találóan fogalmaz *Nádas Péter*, amikor ezt írja:

> „*A gyöngédség se kisebb erő, mint az erőszak.*”[7]

„A katona nem azért van, hogy szúrjon, hanem hogy senki ne szúrhasson!”[8]

Gyakran megtörténik, hogy az embert valami kiemeli (vagy kirobbantja) abból a kellemes, olykor kissé elvarázsolt környezetből, amelyben komfortosan érzi magát (persze zaklatott korunkban nem vagyok benne biztos, hogy létezik ilyen). Többféle összefüggésben éljük életünket, én magam is: férfi vagyok, férj, apa, lelkész, tanár... de volt időszak, amikor katona, a haza légterének biztonságáért felelős, megfelelő-

5. Publius Cornelius Tacitus.

6. Dr. Kocsis Imre római katolikus teológus, tábori lelkész.

7. Nádas Péter: *Évkönyv* (Pécs: Jelenkor, 2012), „Március–április”.

8. Fekete István.

„A gyöngédség se kisebb erő, mint az erőszak.”

en kiképzett szakember. Máskor „csak” egy szavazó, aki tollvonással járul hozzá, hogy más legyen a világ körülötte. Alkalmanként olyan szerepben is feltűnő személy, amikor a névtelenséget, arctalanságot félretéve igazságokért kell kiállni mások elé, másokkal meg szembe. Van személyes és közösségi dimenziónk, melyet nem lehet, nem szabad egymás ellen kijátszani, vagy egyiket a másikkal összekeverni.

Megérlelt hittel szabad csak gondolkodni arról, hogy vajon az előbbi gondolatok csak a személyes, embertársi kapcsolatokra vonatkoznak, vagy társadalmi szinten is így kell-e gondolnunk. E tekintetben jogos kérdések merülhetnek fel: el kell-e vetnünk az erőszak bárminemű alkalmazását (például közveszélyes bűnözőkkel szemben vagy a hazát ért támadás esetén)? Tevékenykedhet-e keresztény olyan csoportokban, amelyek fegyvert használnak? Jól ismert tény, hogy vannak olyan elkötelezett hívők, akik lelkiismereti indíttatásra a teljes erőszakmentesség útját választják, s így felszólító és nyugtalanító jellé válnak a társadalom számára. Döntésüket tiszteletben kell tartani, de nem tekinthető az egyetlen lehetséges keresztény magatartásnak. Úgy vélem, hogy az imént feltett kérdések megválaszolásánál nemcsak a vizsgált evangéliumi szakaszra kell támaszkodni, hanem más újszövetségi szövegeket is figyelembe kell venni.

Jézus Pilátus előtt egy sokatmondó gondolatot fogalmaz meg:

> *„Az én országom nem e világból való: ha ebből a világból való volna az én országom, az én szolgáim harcolnának, hogy ne szolgáltassanak ki a zsidóknak. De az én országom nem innen való.”*[9]

Jézust kicsit „magára hagyva” Pál és Péter apostolok gondolatait is javaslom megnézni: Róm 13,1–7; 1Pt 2,13–17. Sem ezek, sem más újszövetségi szövegek nem ítélik el a rendfenntartó szerveket, legfeljebb azok jogtalan eljárásait vetik kritika alá. Az említett szövegek ugyanakkor világossá teszik, hogy szükség van valamiféle állami szervezetre, amelynek kötelessége az állampolgárok védelme, az igazságosság biztosítása és a gonosztevők megfékezése. Ezért a keresztények nem zárkózhatnak el teljesen attól, hogy a társadalom rendfenntartó erőivel együttműködjenek. Talán (többek számára) túlságosan leegyszerűsítem mindazt, amit Bemerítő János katonákhoz intézett válasza mögött gondolok, de nem hiszem, hogy a hivatás ellen szólna. A jogtalanság, túlkapás, erőszak, zsarolás ellen viszont igen! És akkor melyik az a hivatás, amelyben mindez nem lép fel kísértésként, illetve melyikben nem tiltja/tiltaná Jézus Krisztus vagy János, esetleg az apostolok? A Jézus által meghirdetett szeretetnek nemcsak az erőszakot alkalmazók, hanem az erőszaknak kiszolgáltatott védtelen személyek iránt is érvényesülnie kell. Ám az erőszak megfékezése érdekében végzett szükségszerű eljárások során sem megengedhető, hogy a cselekvés mozgatórugója a megtorlás vagy a leszámolás vágya legyen. A végső célnak mindig a bűnös (bűnöző) megmentését kell tekinteni. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha kezdeményező szeretettel próbáljuk megnyerni őt a jónak.

„A szeretet homályban is látszik – az erőszak reflektorfényben érzi jól magát”[10]

Mint ahogy a „világosság a sötétségben fénylik” igazán. Jézusra nehéz lenne ráfogni bármiféle erőszakosságot, legalábbis a rendelkezésünkre evangéliumok ennek nem adják sok jelét. Mégis vannak epizódok, melyekben néhányan ezt szeretnék meglátni. Pedig Jézus Péterrel elteteti a kardot, a kihallgatásai során nem provokál, csak a szükséges mértékben szólal meg. Nem játszik sem hőst, sem a „nekem már úgyis mindegy minden” szerepét. Tudja és képviseli azt, aki ő valójában.

Na de azért egyszer ostort font, és használta is! Szeretik ezt kiemelni, ráadásul hogy minden evangélista beszámol róla. Pedig ki nem érzett még elkeseredett

9. Jn 18,36.

10. Jókai Anna: *Perc-emberkék dáridója* (Budapest: Belvárosi Könyvkiadó, 1996).

„Az Úristen egyik legnagyobb kegyelme, hogy életünket az ő szeme előtt éljük!”

haragot akkor, amikor az Isten ügyének képviseletére felesküdött személyek, intézmények visszaélnek hatalmukkal, lehetőségeikkel?! Azt hiszem, itt is valami hasonlóról van szó. Nem a harag a hangsúlyos, hanem az a szeretet, amit az Atya iránt érez, és ha van is harag, inkább arra irányul, hogy valami kárt szenved ebben a helyzetben és eljárásban. Ne legyünk álszentek: mindezeknek a visszaéléseknek modernizált változata vesz körül bennünket! Lenne dolga Jézus Krisztusnak, de nekünk is!

Egy más alkalommal ezt mondja: „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békességet hozzak a földre. Nem azért jöttem, hogy békességet hozzak, hanem hogy kardot.” (Mt 10,34) Ha a mondást önmagában tekintjük, nehezen tudjuk összeegyeztetni más jézusi kijelentésekkel, amelyek éppen a béke fontosságát hangsúlyozzák. Hiszen Jézus a békeszerzőket nevezte boldogoknak, a küldetést teljesítő apostolokat pedig a béke közvetítésével bízta meg. Ám a szóban forgó mondás szövegkörnyezete világosan mutatja, hogy Jézus egyáltalán nem erőszak alkalmazását sugallja tanítványainak. Sokkal inkább azt teszi egyértelművé számukra, hogy küldetésük során ellenállásra találnak, s ebből fakadóan a Jézus nevében végzett küldetésük megosztottsághoz vezet, amely a legalapvetőbb közösséget, a családot sem hagyja érintetlenül: szembekerül a férfi az apjával, a lány az anyjával, a meny az anyósával (Mt 10,35).

ÖSSZEGZÉS

„...számtalanszor kiütötték tenyerünkből mások felé nyújtott szívünket”[11]

Miért érdemes szeretni? A legnehezebb kérdések egyike, amivel mégis naponként kell szembenézni. Jézus Krisztus életéből látjuk, aki lemond a bosszúról, erőszakról, a folyamatos érdekérvényesítésről, azt keresztre feszítik, a szó valamilyen értelmében. Kicsit dramatizálva: nekünk, akik megpróbál(t)unk szeretni, szegek nyomaival van tele az életünk. Olykor belehalunk... de mégis ez a mi utunk! Krisztus példája nem ajánlás, alternatíva, a szeretet általa megélt mintájának következményei nem „apróbetűs” lábjegyzetként

szerepelnek a leírásban. *Heinrich Heine* szerint a szeretet „egy csillag a szemétdombon”. Ha szeretni akarunk erőszak nélkül, tudnunk kell, hogy embert szeretni csak hibáival, bűneivel, mulasztásaival együtt lehet. Akik értenek hozzá, azt mondják: a szeretet (a szerelemhez hasonlóan) csupán kémia. A döntéseink adnak neki értelmet, ettől lesz igazán emberi és nem csupán ösztönszerű. Kritikátlanná, vélemény nélkülivé válik, ha ez a döntés elmarad, és hamar kiábrándító vége lesz.

Két alapvető igazságról szoktunk megfeledkezni (de talán nem is jó ez a kifejezés): az egyik, hogy bűnben születtünk, egy bűnös világra. Ez folyton azt súgja: Állj ki magadért, erőszakosan is, ha kell! Harcolj az érdekeidért, taposs le másokat, azokból lesz a legjobb lépcső felfelé!

A másik igazság: megváltottak vagyunk! Ennek egyik üzenete: az Úré a bosszúállás! De nem is ez a lényeg, hanem a „szeretni mindenáron” követelménye, ami iszonyatosan nehéz tud lenni, őszintén legalábbis... és valljuk be: mindkét igazsághoz emóciók társulnak, melyekkel nem mindig tudunk mit kezdeni, mert emberek vagyunk. Küzdünk, vívódunk, elbukunk, talpra állunk, kísérletezünk. Ha az előbbi érzéseinkkel szembesülünk, alkalmatlannak, szennyesnek, méltatlannak gondoljuk magunkat. Ha az utóbbiakkal, akkor egyszerűen lúzernek, baleknak stb.

Az Úristen egyik legnagyobb kegyelme, hogy éle-

11. Gyökössy Endre: *Bandi bácsi a szeretetről* (Budapest: Szent Gellért, 2004).

„Van egy ének, ami nekem sokat segít a kritikusan nehéz időszakokban.”

tünket az ő szeme előtt éljük! Nem mellékszereplői vagyunk egy nagy sztorinak, hanem főszereplők: közülünk a legkisebb is tudhatja, hogy nagyon fontos! Amit/ahogy érez, amivel küzd, ami az örömét, bánatát jelenti, az fontos az Úr számára. A kegyelem a legnagyobb bizonyíték arra nézve, hogy mi mindannyian Isten szeme fénye vagyunk! Ugyanez a kegyelem segít abban, hogy téren és időn átutazva végül győzelmesen érjünk célba. Olykor (és milyen jó, hogy így van!) megítéltetünk. Mert a kegyelem nem az, hogy nincs ítélet, hanem az, hogy olykor késik, és így ad időt, máskor meg pontosan jókor jön. Mellbe vág, kijózanít és helyreállít.

Van egy ének, ami nekem sokat segít a kritikusan nehéz időszakokban. Lelkészbeiktatásokon, szolgálatra bocsátáskor szoktuk énekelni, de a jelen témánkra is abszolút igaz minden sora! Aki „elkezdi az utat”, amit a krisztusi szeretet útjának nevezünk, hallgassa, énekelje imádkozó szívvel![12]

> *Legyen áldás az úton, amit ma kezdesz el,*
> *legyen veled az Isten, kérjük, kísérjen el,*
> *kérjük, oltalmazzon meg, és adjon néked erőt,*
> *utadon vezessen, formáljon, szeressen,*
> *legyen a te őriződ!*
>
> *Legyen áldás az úton, amit ma kezdesz el,*
> *tegye jóvá az Isten, amit te rontasz el!*
> *Kérjük, lénye ragyogja lábad elé a fényt!*
> *Lásd meg, hogy utadon isteni oltalom*
> *vigyáz rád és szeretve félt!*
>
> *Legyen áldás az úton, amit ma kezdesz el,*
> *legyen erőd és türelmed, ha szenvedni kell!*
> *Legyen erőd szeretni, utolsó lenni, ha kell,*
> *szívesen szolgálni, hálával áldozni,*
> *Jézusra mutatni fel!*
>
> *Legyen áldás az úton, amit ma kezdesz el,*
> *öröm kísérjen végig, amíg úton leszel!*
> *Legyen boldog életed, és mindig az övé!*
> *Szívünkből szeretünk, imában kísérünk*
> *életed célja felé!*

12. https://www.keresztenydalok.hu/enekek/legyenaldasazuton.

A cikket lektorálta:
Dr. Pafkó Tamás

„Balogh Péter tanulmánya magas irodalomértés, magas irodalmi értéken közreadva."

Kána napjainkban

Balogh Péter

DSIDA JENŐ: KÁNAI MENYEGZŐ

A bibliai történet költői szemmel

Dsida Jenő: Kánai menyegző

Menyegzőnk lesz, kis szerelmem, s derülünk a cigánybandán.
Vendégek közt üldögélünk zöldbefutott, tág verandán.

Krisztus ül az asztalfőn. Künt augusztus mély, tiszta éje
csillagot szór s zene-szűntén sír a tücsök lágy zenéje.

Krisztus arca szép, sugárzó, szereti a víg poétát:
máskülönben nem tett volna érte ilyen hosszú sétát.

Súgva mondja: „Szívetek a vágytól majdhogy szét nem pattan,
menjetek csak, fiacskáim, ne késsetek énmiattam!

Majd én mindent elgondozok, vendégséggel baj ne légyen.
A szegénység, bogárkáim, illatos és drága szégyen."

Lábujjhegyen, mint ki édes szenvedélynek titkon áldoz,
surranunk el lombfüzéres nászi szobánk ajtajához.

Visszanézünk... – Minden asztal csupa friss hal, friss kenyér,
vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér.

A költő életműve

Dsida Jenő harmincegy esztendőnyi, tragikusan rövid életútja ellenére gazdag életművet hagyott hátra. „Csonkán is rege-kincs a Tiéd"[1] – írta róla *Weöres Sándor*, elismerően értékelve költészetét, amely igazán megillető helyét még ma sem foglalhatta el az irodalmi köztudatban. Ennek oka valószínűleg témaválasztásaiban kereshető, amelyekben a nemzet sorsproblémáira kevésbé találunk közvetlen reflexiót. Azonban éppen ez a másféle hang teszi gazdagabbá a kultúrát, kiegészítve kortársainak költészetét. A „tragikus hangú magyar lírában gazdag egyéni színnel nyitott új utat a virtuóz játékosságnak, az életöröm-

1. Weöres Sándor *Dsida Jenő emlékének* c. epigrammájából.

LEKTORÁLT CIKK

„A költő keresztény hitének elevenségét versei és önvallomásai egyaránt tükrözik.”

nek, szemléleti derűnek is”[2] – írja a költő életművét összegző Görömbei András, hozzátéve, hogy „a tizenöt esztendős korától fogva rendszeresen publikáló Dsida Jenő egész életműve – a költő alkati szívbajából eredően – a halállal eljegyzett élet küzdelmével is jellemezhető”.[3]

Három verseskötete (*Leselkedő magány*, 1928; *Nagycsütörtök*, 1933; *Angyalok citeráján*, 1938) és nagyobbrészt köteteken kívül megjelent versei alkotják életművét. Dsida költészetének egyik leghangsúlyosabb színe a gazdag biblikus tartalom, amely megannyi formában jut kifejezésre. „A bibliai utalásos és parafrázis versek alkotják Dsida szűk évtizedre szabott érett költészetének egyik legjelentősebb vonulatát. E versek egyik csoportja a költői személyiség sorsérzése és a Krisztus keresztáldozata közötti párhuzamvonásra épül (Nagycsütörtökön, Nagycsütörtök, Krisztus, Út a Kálváriára, Azrael árnyékában).”[4] Dsida kapcsolata Krisztussal személyes és természetes, akit nem a szent képek ábrázolásaiból ismer, hanem az élet terhei között lát (Krisztus), és észreveszi egy rongyos utcaseprőben is (Az utcaseprő). „Majd az *Angyalok citeráján* kötetben a játékos jellegű biblikusság verseinek sora szólaltatja meg a tragikum ellentéteként a mély hitet és életörömöt sugárzó könnyedséget (Chanson az őrangyalhoz, Sainte Thérèse de Lisieux, Vidám kínálgatás kereszténysi lakomán, Jámbor beszéd magamról, Kánai menyegző, Tíz parancsolat).”[5]

Dsida halála után két esztendővel, 1940-ben jelent meg a Psalmus Hungaricus című verse, amelyben a korábban megszokott hangtól egészen eltérően, megrendült vallomásban azonosul a nemzet sorskérdéseivel. „A hat strófa mindegyike a 137. zsoltár parafrázisából alkotott refrénnel zárul. A babiloni fogságban átkot és esküt mondó zsidók hangján szólal meg Dsida. Így tesz sorsvállaló hűségvallomást népéhez.”[6] A hatodik rész refrénjében azonban egy meglepő költői fordulattal már nem a „népem” szót használja az esküben, hanem „Jeruzsálem”-et. A vers előzményei kellő alapot adnak, hogy érthessük, nem mellőzi nemzetét, de magyarságtudata sem feledteti benne Istenhez való tartozását. Így az idézett bibliai zsoltár szövegéhez még pontosabban ragaszkodva, az isteni perspektívában láttatja nemzetét, és hangsúlyozza elkötelezettségének tisztaságát: „Nyelvünkön izzó vasszeget / verjenek át, / mikor nem téged emleget, / ó, Jeruzsálem!”

A költő keresztény hitének elevenségét versei és önvallomásai egyaránt tükrözik. Az Erdélyi Helikonban megjelent rövid életrajzi írása játékos derűvel fogalmazza meg hitével egybekapcsolódó életörömét is: „Most huszonkét éves vagyok, de napról napra fiatalodom. Éjszakánként szépeket álmodom, rendületlenül hiszek Istenben és az emberekben. Hiszek a nőben, a versben, a szépség és jóság missziójában.”[7] *Sas Péter* a költő Szent Ferenc-i lelkiségét vizsgálva az idézett életörömök kapcsán megjegyzi: „A »nő« említése a legprűdebb embert sem botránkoztathatja meg, mert a másik nem iránt érzett legőszintébb és legnagyobb gesztus, a bizalom formálja a szavakat. Olvassuk el a *Miért borultak le az angyalok Viola előtt* című ciklust, hogy még jobban megértsük Dsidának a női nem iránt érzett mélységes tiszteletét.”[8]

---

2. Görömbei András: Utószó in Lator László (szerk.): *A magyar költészet kincsestára*, 15. köt., Dsida Jenő válogatott versei (Budapest: Unikornis, 1994), 233. o.
3. Uo.
4. Uo., 234. o.
5. Uo., 236. o.
6. Uo., 237. o.
7. Dsida Jenő – Markovits Rodion – Szántó György: „Három önéletrajz”. *Erdélyi Helikon*, II. évf., 7. szám, 1929. aug.–szept., 544. o.

Idézett életrajzában lelki nehézségeiről is őszintén ír: „A szenvedést is megkóstoltam már, néhány évig állandóan levert voltam és szomorú.” (Uo., 544. o.) Ez a tapasztalás is része a költő személyiségének, amely ugyan gátja az életörömnek, de alapot ad ahhoz az életlátáshoz, amelyet később megfogalmaz: „állandó derű kell, hogy jelképezze, jellemezze az igazi keresztényt, aki mindent elfogad: örömet és bánatot, jót és rosszat mint Isten ajándékát. Mert tudja, hogy Istennek tervei vannak velünk.” (Dsida: *Égi mezőkön*, 151. o.)

8. Sas Péter: A Szent Ferenc-i lelkiség hatása Dsida Jenő költészetére in Lisztóczky László (szerk.): *Poeta angelicus – Írások Dsida Jenőről és költészetéről* (Eger: Dsida Jenő Baráti Kör, 2003), 30. o.

„A párhuzamok és a felfedezhető eltérések a költői szabadság eszközei, amely által az olvasót új felismerésekre és érzésekre vezeti.”

Tudjuk, hogy ismerte a szerelmet, annak fennköltségét éppúgy, mint vidám örömét. Költeményei és 1932-től kedvesének címzett levelei őrzik érzéseit, melyek nem maradtak viszonzatlanul: jegyesét, *Imbery Melindát* 1937-ben vette feleségül.

Az előttünk álló Kánai menyegző című versben egyszerre mutatkozik meg a költő bibliai hite és a tiszta szerelem dicsérete.

Gerard David festménye a kánai menyegzőről (1500)

A bibliai parafrázis

A Kánai menyegző elsőként az *Erdélyi Helikon* hasábjain jelent meg 1933-ban, majd évekkel később az *Angyalok citeráján* című kötetben, amely Dsida költészetének abból a biblikus vonulatából tartalmaz verseket, amely a játékos könnyedség hangján szólal meg. A költemény alapjául szolgáló bibliai történet közismert, de hogy pontosan lássuk a hátteret, amire a költő ráfesti saját színeit, idézzük fel az eredeti szentírási szöveget:

> *„A harmadik napon menyegző volt a galileai Kánában. Ott volt Jézus anyja. Meghívták Jézust és tanítványait is a menyegzőre. Amikor elfogyott a bor, Jézus anyja így szólt hozzá: »Nincs boruk.« Mire Jézus azt mondta: »Vajon énrám tartozik ez, vagy terád, asszony? Nem jött még el az én órám.« Anyja így szólt a szolgákhoz: »Bármit mond nektek, tegyétek meg.« Volt ott hat kőveder a zsidók tisztálkodási rendje szerint, amelyekbe egyenként két vagy három métréta fért. Jézus így szólt hozzájuk: »Töltsétek meg a vedreket vízzel.« És megtöltötték színültig. Aztán így szólt hozzájuk: »Most merítsetek, és vigyetek a násznagynak.« Ők vittek. Amikor a násznagy megízlelte a vizet, amely borrá lett, mivel nem tudta, honnan van, csak a szolgák tudták, akik a vizet merítették, odahívta a vőlegényt, és így szólt hozzá: »Minden ember a jó bort adja fel először, és amikor megittasodtak, akkor a silányabbat: te pedig ekkorra tartogattad a jó bort.« Ezt tette Jézus első jelként a galileai Kánában, így jelentette ki dicsőségét, és tanítványai hittek benne.”* (Jn 2,1–11)

Valóban egy festmény színei elevenednek meg, amikor Dsida tolmácsolásában olvashatjuk a menyegzői eseményt. Láthatjuk azonban, hogy a szentírási történet is roppant színes, eseménydús, fordulatos – apró részletei filmként elevenednek meg előttünk. Dsida remekműve tehát nem abban különleges, hogy életet adna egy önmagában távolinak és száraznak feltételezett ókori szövegbe, hiszen az nem szorul „feljavításra”. A művészi megközelítést az a fordulat adja, hogy a költő áthelyezi a nézőpontot az ifjú pár szemszögébe. Mintha csak ugyanazt az ünnepi sokadalmat bemutató, gyorsan pergő filmet levetítenék előttünk egy másik kameraállásból. S noha tudjuk, hogy ezúttal is a jelen lévő Úr Jézus a történet főszereplője, most nem az evangéliumi preferencia érvényesül, hanem emberi megfontolások. Egy emberek által szervezett örömünnepet látunk, ahol az ifjú pár szerelme és boldogsága van a fókuszban.

Nem feladatunk tehát, hogy Dsidán számonkérjük a bibliai szöveghűséget, és felrójuk az eltéréseket, hiszen a költőnek nem az volt a célja, hogy az egyébként jól ismert csodatételt rímekbe szedve újból megírja. A párhuzamok és a felfedezhető eltérések a költői szabadság eszközei, amely által az olvasót új felismerésekre és érzésekre vezeti. És teszi mindezt a költő – a filmes hasonlattal tovább élve – olyan pontos operatőri szaktudással, hogy a kellő időben, a kellő súllyal bevillanjanak az eredeti „klasszikus” filmkockák is. Gondol tehát, sőt épít az olvasó bibliai ismereteire.

„Különös a gondolat, hogy maga az Isten vesz részt a menyegzőn, aki megalkotta a házasságot.”

Már a címmel elénk tárja azt a fogalmi keretet, amelyben értelmezhetjük a verset. A „Kánai menyegző” hallatán tudható, hogy annak a csodának a gondolatvilágához kapcsolható a költemény, amelyet Jézus első jelként tett az emberek között. S noha kétezer év elteltével ma már a település pontos helyét kérdések övezik, a menyegző részletei mégis elevenen élnek közös emlékezetünkben. Azokat a körülményeket pedig, amelyekről János nem tudósít az evangéliumban, saját tapasztalatainkból a történethez tudjuk társítani: milyen a hangulata egy esküvői lakomának. Hiszen az ünnep keretei ma is hasonlóak, a házasság, az egymásra találás öröme és társadalmi kinyilvánítása sok évezredes hagyománya az emberiségnek. „Ettek, ittak, házasodtak, férjhez mentek” (Lk 17,27) – utalt később maga Jézus az emberiség földi életvitelére a kezdetektől a végidőkig. Az emberi élet állandó kísérője tehát a házasság eseménye, ünnepi percek a hétköznapok során. S ahogyan szokás az ma, hasonlóképpen találjuk együtt a kánai családot is barátaikkal a menyegzői asztal körül.

A menyegző a költő szemével

> *Menyegzőnk lesz, kis szerelmem,*
> *s derülünk a cigánybandán.*
> *Vendégek közt üldögélünk zöld-*
> *befutott, tág verandán.*

A vers első sora jövő időben kezdődik, amelyben érezhető a költő személyes kapcsolódása a történethez, hiszen maga is vágyakozva tekintett előre a nász időszakára. „Megszólító vers. A lírai alany szerelmét szólítja meg, és a várható menyegzőről beszél”[9] – írja *Kabán Annamária* verselemző tanulmányában az indításról, amely e költői jövő idejű felütést követően észrevétlenül vált át a jelenbe. Hirtelen ott találjunk magunkat a célba ért, megvalósult szerelem örömteli ünnepében, ahol halljuk a vigasságot, a békés, könnyed beszélgetést, érezzük a virágok illatát, miközben a tág veranda a szélesre tárt, örömteli szív szabadságát sugallja.

A cigánybanda említése – amellett, hogy sajátos lakodalmi hangulatot idéz – egyértelművé teszi, hogy a költő nem a bibliai kort kívánja visszaadni, hanem átemeli azt a jelenbe. Ezzel legfontosabb üzenetét máris megalapozza költeményének, amely az öröm realitása. Az az öröm, amivel az evangéliumban találkozunk, nincs messze tőlünk sem, ma éppúgy valóság lehet az élet különféle színterein.

Még ugyan nem szólt a menyegző részleteiről, de a cigánybanda említésével egyszerre a jelenbe vonta az idézett csoda egész gondolatkörét. Ma is ott lehet az Úr az ünnepeinken, lényegét tekintve nincs távol a mi magyar kultúránktól, hétköznapjainktól a Biblia világa, az isteni csodák életre kelhetnek egy átlagos mai verandán. S mindezt Dsida azzal is erősíti, hogy nem feltételes módban ír, hanem éppen történő, vagy ha a jövőben is várt, de bizonyos valóságról.

> *Krisztus ül az asztalfőn.*
> *Künt augusztus mély, tiszta éje*
> *csillagot szór s zene-szűntén*
> *sír a tücsök lágy zenéje.*
> *Krisztus arca szép, sugárzó,*
> *szereti a víg poétát:*
> *máskülönben nem tett volna érte*
> *ilyen hosszú sétát.*

Egy menyegzői lakomán természetesen a menyasszony és a vőlegény ülnek középen, őrájuk szegeződik minden tekintet. Meglepő fordulat tehát, ahogyan a vers visszahozza a történet bibliai keretét: „Krisztus ül az asztalfőn.” Jelenléte az eredeti szöveghez képest is hangsúlyosabb. „Az a tény, hogy a násznép többi tagja homályban marad, és Krisztus alakja kerül a középpontba, a menyegzői történetet transzcendens távlatba állítja”[10] – véli Kabán, s valóban, ebben a pillanatban térben és időben kiszélesedik a kép, megnyílik a végtelen égbolt, és Krisztus egyszerre van velünk a jelenben, s mi ővele a bibliai korban.

Különös a gondolat, hogy maga az Isten vesz részt a menyegzőn, aki megalkotta a házasságot. Ez nemcsak a modern korba ültetett versnek, hanem a bibliai történetnek is megkapó eleme: a teremtő Isten, aki azt mondta: „Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat” (1Móz 2,18), most emberként járva ezen a földön elmegy a menyegzőre, és ünnepli az isteni terv megvalósulását.

Krisztus személye nem idegen az emberi közegben, örömmel megy,

9. Kabán Annamária: „…vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér” – Dsida Jenő: Kánai menyegző. *Vigilia*, 79. évf., 7. szám, 2014. július, 503. o.

10. Uo.

„Kánában sem tudta a násznép, nem tudta az ifjú pár sem, hogy az el nem fogyó örömnek ára volt, áldozata volt a háttérben.”

ha hívják, hosszú vándorutat is vállal, hogy meglátogassa az embert, leül az asztalhoz, és boldog részese a hétköznapi beszélgetéseknek éppúgy, mint „zene-szűntén” a közös csendnek. Őt illeti a hely az asztalfőn, mint ahogyan az ő neve kezdi a sorokat is a versben. S miközben a háttérben isteni lénye műveli, hogy az „augusztus mély, tiszta éje csillagot szór” – mégis természetességgel tud észrevétlen maradni. Megértő szeretettel hajol közelebb a fiatalokhoz a folytatásban.

Súgva mondja: „Szívetek a vágytól majdhogy szét nem pattan,

menjetek csak, fiacskáim, ne késsetek énmiattam!

> *Majd én mindent elgondozok,*
> *vendégséggel baj ne légyen.*
> *A szegénység, bogárkáim,*
> *illatos és drága szégyen.*”

Ezen a ponton elválik némiképp a történet menete az evangélium szavaitól, de semmiképpen nem a szellemiségétől. Az Úr Jézus barátságos, gondoskodó, és ismeri a szív gondolatát. Erre rezonálnak a költői képzelet adta jézusi szavak, kifejezve, hogy az ember Krisztus jellemében sokkal inkább helye van az emberi vonásoknak, mint valami túlvilági pátosznak. Dsida nem tanító attitűddel oktat, hogy az Istenről alkotott sztereotípiát merjük kiszélesíteni, hanem a történetmesélés természetességével éri el ezt, és teszi élővé, közelivé, emberivé olvasói számára az Urat.

Közben érezni véljük, ami a vers végére még világosabbá válik, hogy többről van itt szó, mint egy menyegzői alkalom. Az egész életről beszélnek e sorok, ahogyan az eredeti bibliai történet üzenete is túlmutat a konkrét eseményen. Megtalálni az örömöt a mindennapokban, az „illatos és drága” voltát megélni a tisztes szegénységnek, rábízni a részleteket a gondviselő Úrra, az ő áldásával indulni szívünk vágyának beteljesülése felé.

> *Lábujjhegyen, mint ki édes*
> *szenvedélynek titkon áldoz,*
> *surranunk el lombfüzéres*
> *nászi szobánk ajtajához.*

Itt újra tudatosul az olvasóban a rendkívüli látásmód, melynek során mi magunk vagyunk az ifjú pár szerepében. Belülről szemlélünk mindent, ahonnan elsődlegesen nem az foglalkoztat minket, hogy miként alakul a történet az asztal körül, hanem saját életünket, vágyainkat éljük.

Így vagyunk főszereplői a saját életünknek, ami semmivel sem kevésbé színtere az Isten csodás gondoskodásának, mint a korabeli Kánában egybekelt fiataloké. S ahogyan távolodunk a verandától, s ezzel magunk mögött hagyjuk az éppen történő bibliai csodatételt, visszapillantunk, mintegy felülről tekintve végig saját életünkön.

> *Visszanézünk… – Minden asztal*
> *csupa friss hal, friss kenyér,*
> *vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér.*

A cím alapján az olvasó azt várhatta, hogy a víz csodás átváltoztatása és annak körülményei adják majd a vers építőelemeit. De a költő a zajló életre fókuszált, és mindeddig rejtélyes homályban tartotta az eredeti csoda részleteit. Most, az utolsó versszakban értjük meg szándékát. A hosszú kivárással éri el, hogy katartikus erővel ismerjük fel a mindvégig munkálkodó Urat az események mögött.

Kánában sem tudta a násznép, nem tudta az ifjú pár sem, hogy az el nem fogyó örömnek ára volt, áldozata volt a háttérben. Ők gyermeki tudatlansággal, mit sem sejtve nézhettek végig az ünnepi asztalon és az elégedett, boldog sokaságon. Mi már nem tudunk ilyen függetlenül szemlélődni, az elénk festett kép egyszerre idézi az evangélium megannyi részletét. Így visszalépünk az ifjú pár szerepéből, és miközben ők tovatűnnek, számunkra bepillantás nyílik a színfalak mögé.

A „friss hal, friss kenyér” egy másik ismert csodát idéz, amikor az Úr ötezer ember számára szaporította meg az ételt. A zubogó bor az el nem apadó öröm jelképeként mindenkinek jut. Vizeskorsókból öntik, és mi jól tudjuk, miért olyan ízletes, miért olyan fenséges. Kenyér és bor: eszünkbe jut az utolsó vacsora képe, ahol szintén Krisztus ült az asztalfőn azon az éjszakán, amely után életét áldozta értünk.

A bor vöröse „bíborlángú”, „mint a vér” – Dsida mesteri szerkesztéssel teszi fel költeményére a koronát az utolsó szóval. Eljutottunk az öröm forrásához, az okhoz, amiért olyan békésen beszélgethettünk az élet Urával az asztalnál, amiért nem kell félnünk a továbbiakat illetően, amiért hangozhatott: „menjetek csak, fiacskáim, ne késsetek”.

Krisztus megváltó áldozata átértékeli az örömöt bennünk. Nem csupán földi életünk boldogságát becsülhetjük, hanem az örök élet ajándékát. Amikor Kánában, első csodatételének helyszínén megjelent Jézus, jól tudta, hogy ő meghalni jött a földre. Amiként csodája révén folytatódhatott a vigasság,

„A gondviselő Isten csodái kísérik minden percünket, hogy örömmel élhessük ajándékba kapott életünket.”

úgy válik el nem múló boldogsággá az az élet, amit megváltásával hozott el nekünk.

Zárógondolatok

A Kánai menyegző a költő halála után megjelenő *Angyalok citeráján* című kötetben olvasható.

> *„Ennek a könyvnek a költeményei jelzik a halk bánatok növekedését is, az örömök teljességét is. Hiszen miközben kívülről-belülről kopogtat a halál, a költő harmincéves korában felemelkedhet a szerelmi mámor mennyországáig: feleségül nyeri az oly derűs és oly mélységes áhítattal szeretett nőt. Haldoklása egyben nászünnepség. A következő évben, harmincegy éves korában meghal.”*[11]

Sajátos hangot ad ez az életrajzi háttér a Kánai menyegzőnek. S egyben biztató példa, hogy betegség és nyomorúság ellenére is felülkerekedhet bennünk az élet szeretete. A gondviselő Isten csodái kísérik minden percünket, hogy örömmel élhessük ajándékba kapott életünket. Ahogyan Jézus is megerősíti, hogy nem csupán túlélésre segíti az embert, hanem egy kiteljesedett életre:

> *„én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek.” (Jn 10,10b)*

Végezetül álljon itt egy idézet Dsida „Kereszténység és életöröm” című előadásából, amely abban is hasznos tükör, hogy a fenti gondolatokkal nem mi látjuk csupán bele költeményeibe életörömének bibliai hátterét, hanem saját szavaival is erről tesz tanúságot:

> *„Állítjuk, hogy kereszténynek lenni az elképzelhető legkellemesebb állapot, és az igazi kereszténynél nincs derűsebb, boldogabb és életrevalóbb ember a földön. […] Senki sem parancsolja a kereszténynek az élet egyszerű, tiszta örömeiről való lemondást. Maga az Úr Jézus Krisztus is elment a kánai menyegzőre, hogy örvendezzék az örvendezőkkel. Élvezte a mulatozók énekét, és telve volt vidámsággal. S amikor elfogyott a vidáman mulatozók bora, borrá változtatta a vizet. […] Nagy szimbolikus tanulsága van még a kánai menyegző bibliai jelenetének. Mert nemcsak azt mondja ez a jelenet, hogy szabad vidámaknak lennünk, szabad örvendeznünk, hanem azt is mondja, hogy kell örvendeznünk. […] Tanuljuk meg végre, hogy nincs öröm és bánat, csak lélek van, mely mindent örömre vagy mindent keserűségre változtathat. Olyan lelket adjon nekünk az Isten, mely vidáman tükrözi a világot, és örömre változtat mindent, ami tükröződik benne.”*[12]

Felhasznált irodalom

- A bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat megbízásából kiadott bibliafordításból valók: *Biblia*. Budapest, Kálvin Kiadó, 2002.
- Dsida Jenő: *Égi mezőkön – vallomások versben és prózában* (Budapest: Tinta, 2001).
- Dsida Jenő – Markovits Rodion – Szántó György: „Három önéletrajz”, *Erdélyi Helikon*, II. évf., 7. szám, 1929. aug.–szept., 544–547. o.
- Görömbei András: Utószó in Lator László (szerk.): *A magyar költészet kincsestára*, 15. köt., Dsida Jenő válogatott versei (Budapest: Unikornis, 1994), 233–237. o.
- Hegedüs Géza: „Dsida Jenő”, Literatura.hu, https://www.literatura.hu/irok/xxszazad/eulira/dsida_jeno.htm (letöltés: 2021. november 26.).
- Kabán Annamária: „…vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér” – Dsida Jenő: Kánai menyegző. *Vigilia*, 79. évf., 7. szám, 2014. július, 503–505. o.
- Sas Péter: A Szent Ferenc-i lelkiség hatása Dsida Jenő költészetére in Lisztóczky László (szerk.): *Poeta angelicus – Írások Dsida Jenőről és költészetéről* (Eger: Dsida Jenő Baráti Kör, 2003), 21–38. o.

A szerzőről

Balogh Péter, teológus, a Székesfehérvári Baptista Gyülekezet egyik igehirdetője és a Székesfehérvári Langham-klub vezetője

11. Hegedüs Géza: „Dsida Jenő”, Literatura.hu, https://www.literatura.hu/irok/xxszazad/eulira/dsida_jeno.htm (letöltés: 2021. november 26.).

12. Dsida Jenő: *Égi mezőkön – vallomások versben és prózában* (Budapest: Tinta, 2001), 149–152. o. Kiemelés a szerzőtől.

Katona László

BIBLIAI TÁJÉKOZÓDÁS KARIZMATIKUS KÉRDÉSEKBEN 3.

A szerző előző számainkban megjelentetett tanulmányának befejező részét adjuk most közre.

Az újszövetségi betöltődések vizsgálata

1. Jn 20,22: Krisztus és tanítványai között vagyunk. Rájuk lehelt és monda: *Λάβετε πνεῦμα ἅγιον·* = *Vegyetek Szentlelket! lambanó – aor imper. mélyet lélegezni, kilehelni.* Mint az ember teremtésében, itt is isteni teremtő aktus – ugyancsak isteni parancsadás kíséretében. További esemény: a misszióparancs a bűnbocsánat hirdetésére felhatalmazással.
2. ApCsel 2,4: Szintén Jeruzsálemben történt. *καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος ἁγίου* = *Megtelének mindnyájan Szentlélekkel. Pimplémi aor pass.* Istentől aktivitásából indult esemény, így a tanítványok passzívak, amelyben ők az elfogadók. 2,38 *καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος·* = *és megkapjátok a Szentlélek ajándékát lambanó – fut. pass.* Ugyancsak ezt a betöltődést ígéri és tudatja a megtérőkkel. Kísérőjelenségek a teofániáknál szokásos mozzanatok, így azok között értelmezendők.
3. ApCsel 8,17: Samáriában vagyunk! *καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.* = *és vettek Szentlelket. Lambanó imperfectuma.* 18. vers: Figyeljünk Simon mágus megfigyelésére. *τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα* = apostolok kézrátételére adatott a Szentlélek, valamint a Filep által: *σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας* – nagy jelek és csodák lettek, de *ἐπ᾽ οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι* = *a Lélek nem adatott, csak a bemerítés. Lámbánó + Piptó – perfectum participium, befejezett melléknévi igenév* = vagyis, jellemzően nem történt meg velük.

„Látható, hogy a Szentlélekkel beteljesedések is követik az evangéliumi terjedésnek útvonalát.”

4. ApCsel 10,44–47: Cézáreában vagyunk! *ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον = leszállt, esett a Szentlélek rájuk. Piptó – aor part.* Péter pedig így számol be róla: *Vették, fogadták a Szentlelket miképpen mi is, πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς – lambanó – aor.*
5. ApCsel 19,1–6: Efézusban vagyunk és egy szellemi igazoltatásból kibontakozó esemény. *Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε = Vajon vettetek-é Szentlelket? – Aor ind. plur. Szállt a Szentlélek reájuk ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον* – melyben az *erchomai* az alapszó, szintén *aor ind - ban*

Mindezek az események az ApCsel 1,8 beteljesedései, amint Jézus ígérete hangzott 10 nappal előbb: *ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, = vesztek erőt miután a Szentlélek eljön reátok*, ami után Jézus a bizonyságtétel földrajzi kategóriáit nevezi meg: Jeruzsálem – Júdea – Samária – a föld végső határai. Az evangélium földrajzi útjának leírásában – Szentlélek inspirálására – Lukács ezt az elmondást is követi. Látható, hogy a Szentlélekkel beteljesedések is követik az evangéliumi terjedésnek útvonalát.

ÖSSZEHASONLÍTÓ TÁBLÁZAT

Megfigyelések:
Szentlélekérkezés csak Péter, János és Pál apostol jelenlétében történt.
Ananiás csak értelmez és deklarál, szolgálatában nem történt ilyen eseményt!
Simon mágus megfigyelése az apostolok általi betöltetésről igaz volt. Glosszolália 3 esetben követte a betöltetést. Jeruzsálemben, Cézáreaban, és Efézusban. Mindhárom helyen jelen vannak zsidók bizonyára ezért is mondja Pál, hogy a nyelvekenszólás a Krisztusban nem hívő zsidóknak és pogányoknak jel. 1Kor 14,22.

1. EXKURZUS

ApCsel 9,17–18 *πως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. = „hogy újra lássa, és megtelj Szentlélekkel!”* A betöltés szava: *πλησθῇς* – plészthész, ami *Aor Coni Pass Sing 2 személy*–ben fogalmazott. Itt térjünk rá az igeidő megértésének fontosságára!

AORISZTOSZ = Olyan múltbeli eseményt fejez ki, amelynek egyértelmű következményeit hangsúlyozza, és jelzi a beszédben. Ez tkp: PRAETERITUM INSTANS, amellyel a múltban nézve állapítja meg a bekövetkező cselekményt, történést, vagyis mint egy következő eseménynek már a múltban megkezdődött voltát. Jelzi a következő eseményt ilyen módon – akár ki nerm mondottan is – de nem kíván róla többet mondani, ezért határozatlan, vagyis aorisztosz.

CONIUNCTIVUSZ = Kötő mód, mert egy cselekvést vagy történést egy másik cselekményhez, történéshez

Ige	Helyszín	Előzmény	Személy	Jelenségek	Kifejezések	Üzenete
Jn 20,22	Jeruzsálem	Feltámadás-hír, félelem, találkozás	10 tanítvány és Jézus	Isteni lehelet, teremtési aktus	Lambanó	Új teremtés beindítása
ApCsel 2,2-4	Jeruzsálem	Rendezés, várakozás, imádkozás	12 apostol 120 fő össze-futók	Teofánia jelek, nyelvszólás, igehirdetés	Pimplémi	Beteljesedés Szentlélek expanziója
ApCsel 8	Samária	Kr-t hirdet, megtérés, bemerítés	Péter János megtérők Simon	Kézrátételes ima, Szentlélek-érkezés, nyelvekensz. nincs!	Lambanó	A gyűlölt, riválisnép befogadása
ApCsel 9,17-18	Damaszkusz	Kr-fánia, összetörés, Átértékelés	Ananiás	Kézrátétel, szem-nyílás, deklarált nyelvekensz. nincs	Pimplémi	Pálnak stop! Számonkérés, Küldetésadás
ApCsel 10,44 11,15-18	Cézárea	Hitélet, angelofánia	Krisztushirdetés, hittel fogadás	Döntés, bemerítés nyelv	Piptó	Pogányok is befogadva
ApCsel 19,1kk	Efézus	Hívőnek látszók megvizsgálása	János-tanítványok és Pál	Felismerés, bemerítés, betöltetés, nyelv	Lambanó Erkhomai	Előfutári kegyességi csoport betagolása

„Vannak, akik ezt a történetet igazolásul használják a mai kézrátételes betöltődés elmélethez és gyakorlathoz, de ezzel csak a Bibliának felületes forgatását bizonyítják.”

kapcsol. Mint okot, célt, feltételt, megengedő korlátozást, következményt. Exegetikai kérdés ezek után!

A TEXTUSBAN – MIT – MIHEZ KÖT – AZ AOR CONI?

1. A ἀναβλέψῃς – plészthész-t az καὶ ἐπιθεὶς ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας – epitheisz ep auton tasz kheirasz,– és kezeit reá vetette? Nem jó válasz!
2. ἀναβλέψῃς – anablepszészt a szeme megnyílásához? De ezt a 12v és a két védőbeszédje is utóbb eldönti – ApCsel 22,12skv 26,13–18 alapján szintén nem jó válasz.
3. Akkor tehát: ἀναβλέψῃς plészthészt-t – köti –Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ – Jézus, aki megjelent neked az úton – hoz.

Ugyanis, ha az aor coni nem Krisztus megjelenéséhez kötné Pál beteljesedését, ezzel indirekt módon azt állítanánk, hogy Anániás kézrátétele Szentlélekkel betöltődés szempontjából hatásosabb, mint a feltámadt Jézus személyes megjelenése!

Ezzel azt is állítanánk, hogy a Jézus által mondott, Pállal kapcsolatos terveinek megvalósulásához – benne a Jézus által nem említett Szentlélekkel betöltetéséhez, – kellett még Anániás kézrátétele is. Ez viszont a szünergizmushoz vezetne, vagyis, hogy Jézus betöltő szándéka, kiegészítő emberi cselekménnyel, karizmatikus kézrátétellel valósítható meg.

Ez pedig nonszensz! Ezt a Biblia nem igazolja. Ez az értelmezés Krisztust lefokozza!

Ezekből látható, hogy Anániás nem eszközlője volt Pál betöltődésének, hanem azon változásoknak deklarálója, amik Jézus Krisztus megjelenésének következményeként Pálon beteljesedtek.

Mert lehetetlen, hogy az a Jézus, aki a 10–16-ban írottak szerint hatalommal jelent meg, csupa imperatívuszokban, igazgatói terminusokban beszél: *fegyelmezőn, számon kérőn mozgósítóan, Isteni tervről mond értesítést.....: miért üldözöl – monda – kelj fel – menj be a városba – ott megmondják neked – megvakult – kelj fel – menj el – keresd meg – látomást ad, hogy egy Anániás nevű férfi jön be hozzá – meg fogom mutatni neki, mennyit kell az én nevemért szenvedni*....emberi kiegészítésre szorulna Szentlélekkel betöltés tekintetében!

Anániás Jézus eszköze, szolgája volt: – Pál szeme megnyílásában, amit Jézus megjelenésének is tulajdonít – Pált új életében, mint eligazító – Isten új népébe betagolásban – Krisztust imádó, szolgáló, ismerő közösségbe, kontrolljába oda bevezető testvér.

Vannak, akik ezt a történetet igazolásul használják a mai kézrátételes betöltődés elmélethez és gyakorlathoz, de ezzel csak a Bibliának felületes forgatását bizonyítják. Pont e szakasz vizsgálata nem igazolja az ilyen gyakorlat biblikusságát!

Betöltődés szempontjából már Anániás sem volt olyan, mint az apostolok, és a Samáriában nagy eredménnyel dolgozó Fülöp sem – pedig ők is áldott szolgái voltak Krisztusnak.

Vallástörténeti összehasonlítás: Az iszlám hívők azt vallják, hogy: *„Nincs senki olyan, mint Allah és az ő prófétája Mohamed!”* Ez a megfigyelés – mégha a Szolgatársban nem is szokásos – az bizonyítja, hogy az ő hitrendszerükben, Allah és prófétája Mohamed az iszlám hit archaikus istene és legnagyobb hőse. Az iszlámhívők ezek követői, de közülük már senki sem ugyanolyan – mert hitük egysége szempontjából szükségtelen.

Visszalépve a krisztushit és az ő szolgálat relációjába: tehát, hogyan lehetne akkor bármely mai keresztyén igehirdető olyan, mint Krisztus és az általa elhívott tizenkét apostola?

További esetek betöltöttségre – újra betöltődésekre

ApCsel 4,8. „Péter Szentlélekkel megtelve – Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου – pimplémi – Aor. Part -ban fogalmazva. Bátor bizonyságtételre történt ez.

4,31. „Beteltek Szentlélekkel” καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες pimplémi – aor pass, szintén a bátor igeszólásra.

6,3 „kik Szentlélekkel teljesek...” πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας – diakónusság feltétele, mint állandó lelki szint. Fontosnak tartom, hogy a Szenlélekkel betöltöttség mellett megjelenik a szofia, a bölcsesség, mint ami a betöltöttség gyakorlatban látható és tapasztalható jele. 6,10–ben E tekintetben István külön ki van emelve. οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ – nem tudtak szembeszállni azzal a bölcsességgel amivel István beszélt.

9,17. „és beteljesedjél Szentlélekkel” καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. Lásd:1. Exkurzus. Anániás mondta ezt, a Jézushoz megtérőkön végbemenő lelki változások, lelki vezetői és lelkigondozói ismeretei alapján.

11,24. Barnabás, Szentlélekkel és hittel teljes volt” πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως bátorító szolgálathoz – ami lelki elhatározásukat erősítő szolgálat volt. παρεκάλει –πάντας τῇ προθέσει23v. παρακαλέω

„Az a tény, hogy Krisztus amúgy is bennünk lakozik, és miért kell akkor újra meg újra »berakodnunk belőlünk«, nem ellenmondás, hanem Krisztusnak a mi személyiségünk iránti tiszteletére mutat.”

parakaleó = erősítés, bátorítás, vigasztalás stb. A plérész fogalmát bővebben lásd a 2. Exkurzusban!

13,9. Pál „Pál megtelvén Szentlélekkel” Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου Elimással szemben – πλησθεὶς – plésztheisz – pimplémi, aor part pass, mintegy szellemi „ütközet ”megvívásához. Ez a leírás nem indokolja, hogy itt újrabetöltődést értsünk a szó alatt – mert, mint Pálra általánosan jellemző lelki jellemzőt is jelenthet.

13,52. Pizidiai Antiochiában – „Beteltek Szentlélekkel” –ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος – eplérounto – pléroó – imperf – apostola nélkül maradó gyülekezet betöltődik a helytállásra. E gyülekezeti betöltődés – nem újra-betöltődésként – első eset pogányokból keresztyén gyülekezetnél.

Parancs a betöltődésre

Ef 5,18 „Teljesedjetek be Szentlélekkel!” πληροῦσθε ἐν πνεύματι – pléroó – impref. imperat. Pl. 2. – szemben a pogány, vagy szer eredetű manipulálható istenélménnyel.

2. EXKURZUS

A πληροῦσθε – plérouszthe = teljesedjetek be, πληρόω – pléroó = betölt, beteljesít, πλήρης = tele, teljes, telített, betöltött = fogalmának irodalmi használata kiterjed a hajózási fogalmak területére is. Lásd: Soltész-Szinnyei: Ógörög – Magyar Szótár 530–531. old.

1. jelentés: megtölt, hajót legénységgel ellát, legénységgel felszerel, megterhel, teherbe ejt, megelégít, jól tart.

2. jelentés: Teljes számúvá tesz, végrehajt, beteljesedik, valamivel betölt.

Mivel az ógörög irodalmi nyelvhasználat hajózási szakkifejezésként is értelmezi, ezért az Ef 5,18 értelmezése, a hajók berakodása, föllegényezése, áruval berakodása, felszerelése képét is elénk hozza. E kép alapján jelenti: a rakparthoz, rakodó hídhoz oldalazást, kikötést a berakodás céljából. Vagyis ez a jelentés, a Szentlélekkel beteljesedésünk megvalósulásáért nem valamiféle emberi lélekközlő tevékenységet tanít, hanem azt, ami a hajó berakodásánál is történik. Lelkünknek Istenhez emeléséről van szó, mint a Zsolt 25,1. Zsolt 27,8-ben is. odaúszásról, kúszásról, Isten megkereséséről, belőle berakodásról van szó. Lásd még: Zsid 4,16 járulás a kegyelem királyi székéhez, valamint és 6,18–19 lelkünk horgonyának oda kivetése. Ezt követheti a saját lelki berakódó aktivitásunk. Ahogy ezt sok más imperatívuszos ige is mondja: végy tőlem – legyetek az én követőim – épüljetek fel, – gyökerezzetek meg – öltözzétek fel, – ragadjátok meg – higgyetek – keressétek – kérjetek – zörgessetek... Az ilyen emberek jól betöltöttek, mert naponta Jeruzsálemben történt.

Az ilyen emberek gazdagok és sugárzók, mert naponta nyernek krisztus-tartalmat és világítanak, mint égen a csillag. Az a tény, hogy Krisztus amúgy is bennünk lakozik, és miért kell akkor újra meg újra „berakodnunk belőlünk”, nem ellenmondás, hanem Krisztusnak a mi személyiségünk iránti tiszteletére mutat.

Tehát, ezt az igét, Szentlélek-osztó kézrátételi gyakorlat igazolásaként értelmezni téves tanítás, hozzátétel az igéhez. Aki ezt vallja, az emocionális exegézisről tesz bizonyságot.

Ha viszont a ApCsel 9,10–19 és Ef 5,18 értelmezését a görög nyelvi sajátosságokra figyelve végezzük, az megóv az elhajlásoktól.

Legfontosabb betöltöttségünket állító igék

Jn 7,39. Akit a benne hívők fognak kapni – λαμβάνειν – λαμβάνω – lambanó – aor part. A participium jelzi, hogy a krisztushívők jellemzőjéről van szó.

ApCsel 5,32. adott azoknak, akik néki engednek. ἔδωκεν – δίδωμι – didómi – aor. Figyeljünk az egyszer s mindenkorra jellegére.

Gal 3,14. a Lélek ígéretét hit által megkapjuk – τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως. lambanó – aor. coni. A hit Krisztushoz kapcsolódás módja, következménye Lélek megnyerés.

1Kor 12,13. mindnyájan egy lélekkel itattattunk meg. καὶ πάντες ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. potizein – aor. pass. A passzivum mutatja Krisztus testét, belőlünk építő munkájára. Az énekírót így inspirálta: „Te vagy a Mester, én az anyag.”

Róm 5,5. Szentlélek... aki adatott nekünk. – πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν – δοθέντος – δίδωμι – didómi – aor. part. pass – Ahogyan Isten Fiát is egyszer-mindenkorra ide adta a világért és bűnösökért: Jn 3,16, τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν – didómi aor.

Róm 8,32 ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν – szintén paradidómi, aor-ban – ahogyan a Gal 1,4-ben

„A kegyességi térben, beszédekben gyakran összevonva halljuk a Szentlélekkel betöltődést és tűzzel keresztelést.”

a bűneinkért önmagát adta – τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν δόντος δίδωμι aor part, vagyis egyszer, de értünk: egyszer s mindenkorra adott időiséggel.

1Jn 3,24. Szentlélek kit adott nekünk. – ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ [1] ἡμῖν ἔδωκεν.– didómi – aor. Stb.

Esetek démoni betöltődésekre

Jn 13,2 „belesugallta Júdás szívébe az árulás gondolatát” βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν bálló/bállein

Jn 13,27 „belement a szívébe a sátán” εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶ – eiszelthein – eiszerkhomai– beleszáll, belemegy.

ApCsel 5,3 „Miért foglalta el a sátán a szívedet?”

ApCsel 8,9–13 Simon varázslói befolyása, értelmük megértési körén kívülre vezetés.

Végidőkre jelzett démoni betöltődések

2Thessz 2,11 πέμπω rábocsátani, ráküldeni, kiszolgáltatni, átadni. FIGYELEM! Ugyanez a szó a Jn 14,26-ban, a Szentléleknek Atya általi elküldését jelenti

1Jn 2,18. ἀντίχριστος ἔρχεται – antikrisztus jön. FIGYELEM! Az ἔρχομαι – erkhomai a démonoknak emberek megszállására is ismétlődően használt szó! Mk 5,13, disznókba. 12,45 bemenvén ott lakoznak, Luk 8,30 légiónyi ördög ment bele, Jn 13,27 belemenvén szívébe.

Jel 16,14 πνεύματα δαιμονίων – mert ördögök lelkei ezek, akik jeleket tesznek és elmennek a föld királyaihoz…Ez híradás civilizációnk démonizálásáról kijelentés.

A betöltődések fogalmainak összefoglalása

δίδωμι – didómi = adni, juttatni, biztosít vmit, feleségül ad, szerez, hagyományoz stb.

ἐκπορεύεται – ekporeuomai – kimenni, bemenni, folytatódni

ἔρχομαι – erkhomai – eljövő, jön, megy, eljövendő

λαμβάνω – lambanó = megfog, elnyer, megkap, megszáll, rászáll, elvesz, hordoz, magára vesz, ellene tart, vet, dob, beszed.

πίμπλημι – pimplémi = megtölteni, betölteni, beteljesedni, magáéból tölteni.

πέμπω – küld, rábocsát,

πληρόω – pléroó = betelés, betöltődés, teljes számúvá tesz, felszerel, felszerszámozás, hajó föllegényezése, berakodás. Ördöggel telítettség ApCsel 5,3. De: 1Kor 14,16 ANAPLÉROUN, avatatlan, vagy (újra) betöltődésre szoruló.

πλήρης – plérész = megtöltött, teljes, telített, állandó lelki minőség, ami lehet: isteni ApCsel 5,8, 6,3. lehet ördögi. Lásd: ApCsel 13,10. Olykor ismétlődő elragadtatás, telítettség által ApCsel 7,55 István menynybenéző betöltöttsége vallatása közben.

ποτίζω – potidzó, itat, megitat, megtölt.

3. EXKURZUS

A tűzkeresztség vizsgálata

A kegyességi térben, beszédekben gyakran összevonva halljuk a Szentlélekkel betöltődést és tűzzel keresztelést, ezért vizsgálódjunk ebben a kérdésben is!

Mt 3,11 Bemerítő János mondja Jézusról, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· hogy Ő majd titeket Szentlélekkel és tűzzel keresztel.

ApCsel 2,3–4. καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, καὶ ἐκάθισεν ἐφ᾽ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖνἑτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. = szétoszló nyelvek jelentek meg nekik, mint a tűz lángjai, és elkezdtek érthető nyelveken szólni, amint a Lélek adta nekik.

A glossza szó jelentése vizsgálandó a 3v-ben glósszei,

„Egy gonosz lelket bocsátott Isten Abimelek és Sikem férfiai közé, ami egy antipünkösd, vagyis démoni lélekérkezés.”

emberi testrészként a nyelv, mint fényjelenség, amely hasonló a tűzlánghoz, 4. v-ben glósszaisz, mint beszélt nemzeti nyelvek, amelyeken szólva az emberek értik egymást. Az első előfordulásban a tűz hasonlítás képeként jelenik meg, a második előfordulásban nincs ez a természeti kép, hanem a nemzeti nyelven érthetőség ténye. Az ἀποφθέγγεσθαι – apofthenesztai = ünnepélyesen kinyilvánít, kihirdet fogalmával, ezt a Lélek értelmezhetővé tette, hogy a Krisztus esemény után már nem misztikusan, karizmatikusan ismételhető eseményről van szó, hanem – egyszeri, intelligenciális történésről és beteljesedésről.

Az egyszeriség pontos megértése szempontjából kiemelkedő tényként figyelembe kell vennünk Péter értelmezését a Szentlélekkel való beteljesedésükről.

Apcsel 2,33b. τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὃ ὑμεῖς [καὶ] βλέπετε καὶ ἀκούετε = megkapta a megígért Szentlelket és kitöltötte, amit ti most láttok és hallotok. Kiemelendő itt a kitöltötte, ἐκχέω szó, amit aorisztosban közöl, mert olyan történést jelez, ami befejezett, de a múltban megkezdett isteni cselekmény – és folyamatosan kiható azokra, akik Krisztusban hisznek.

Viszont Péter elmondásában a tüzes jelenség semmilyen vonatkozásban nem szerepel és nem értelmezi fontos mozzanatként.

Az istenkapcsolatra, szolgálatra, nyelvre vonatkozóan a tűz képe korábban is megjelent a Bibliában. Sokszor fordul elő a tűz szava, de csak a fenti vonatkozásokban nézzünk néhány igét!

2Móz 3,1–6. Isten égő csipkebokorban mutatkozott meg Mózesnek és hívta el a szolgálatra.

Isten minden megjelenésében, teofániákban, ott volt az erős fény, hang, földrengés jelenségei. Lásd: Mózes, és a vének a Siai hegyen, templomszentelések, prófétai elhívatások, Illés tüze több hegyen majd elragadtatása, megdicsőülés hegye, pünkösd, Pál apostol megtérése.

4Móz 31,22–24 Hadizsákmány megtisztításában alkalmazott tűz. Ami tűzálló: fémedények, tárgyak, pénzek, azt tűzzel fertőtlenítették, ami nem tűzálló: élőlény, fa, szövet, bőr... azokat vízzel tisztítva vihették be házaikba, vagy templomi felajánlásba.

Bir 9-ben, Jótám átkot mond Gedeon fia Abimélek felett, ami valóban bekövetkezett az ellene keletkezett ócsárló, majd becsmérlő emberek beszéde, majd az öldöklések által. Károli fordítás így is fogalmazza: Egy gonosz lelket bocsátott Isten Abimelek és Sikem férfiai közé, ami egy antipünkösd, vagyis démoni lélekérkezés! Emberi nyelvek által indult e tűz, ítéletet beteljesítő kifejlet nyitányaként. Itta tűz közösségi események általi ítéletet jelentett.

2Krón 7,3 Isten égi tüze és az Úr dicsősége leszállt a templomra a felszentelésekor. Ez a hely isteni elfoglalását, belakását, betöltését jelző teofánikus kísérője volt.

Péld 16,27 a gonosz ember ajkain égő tűz van. 26,21. Jakab apostol ezt jól kifejti.

Jer 5,14 Isten tűzzé teszi Jeremiás szájában az igét képletesen, mert ítéletté válik az engedetleneken.

Mk 9,49 mindenki tűzzel sózatik meg – későbbi kéziratok áldozatok megsózásaként értelmezik és nem kötik össze lélekkeresztséggel betöltetéssel, nyelvekenszólással.

Jak 3,6, szerint is a nyelv is tűz, amely nagy bajt okozhat az emberek között, de nagy áldást hozhat.

5Móz 5,23–29 A tűzkeresztség lehetséges értelmezéséhez egy nem lényegtelen leírás. A Sínai hegyen történt teofánia szemlélői között ott voltak a nép vezetői is, akik egy ideig látták Isten dicsőségét, lángoló jelenlétét, hallották hangját, és mégsem haltak meg. Ám egy idő után mégis azt gondolták, hogy netán mégis meghalnak, ha tovább hallgatják, ezért azt mondták Mózesnek: te hallgasd tovább, és majd mond el nekünk, amit az Úr továbbiakban mond. Talán azt gondolták: Mózes nem fogja annyira perzselni őket. Ezek után pedig, még az Úr is azt mondja: Mind helyes,

„Ha a betöltődésekkel kapcsolatos kifejezésekben nem egyértelmű terminus technikusokkal van dolgunk, akkor az az egyértelmű, hogy a megvizsgálás nélküli elfogadás hiba.”

amit mondtak. Bárcsak mindig ilyen lenne a szívük.

Ezt a híradást figyelembe véve, a Bemerítő János által mondott tűzkeresztség – amit egyébként Jézus szó szerint soha nem ismételt – azt az üzenetet is magában hordozza, hogy az Ő tanítványai folyamatosan hallják, hallgathatják majd az Ő hangját – az én juhaim hallják az én szómat – nemcsak, hogy nem halunk bele, hanem nagyon is élne általa. Mert, már nemcsak a papok dolga Jézus szavát kutatni, vizsgálni, hallgatni – hanem a saját és napi istenkapcsolatunk folyamatos szent cselekvéseként igényelhetjük és gyakorolhatjuk. A középkori reformáció is felszította újra ezt a lángot a Jézushitűek számára. Ugyanakkor gondolhatjuk azt is, hogy a hittől elszakadás utolsó időkben, napjainkban beteljesedése is, éppen e tűznek kihunytával kezdődik és áll be.

Nekünk bibliaértelmezőknek kísértésünk az, hogy egy-egy bibliai jelenség pl: pünkösdi lángnyelvek esetén, hosszasan tudunk annak fizikális értelmezésében vergődni, vagy kikerülni annak teljes kontextusban rejlő értelmezését, vagy valamilyen mai pszicho-szomatikus szituatív jelenségben értelmezni annak jelentését. Pedig a fenti történet és a Krisztus esemény kapcsán megérthetjük, hogy Isten, már régóta a vele való napi kapcsolat tüzébe, melegébe, fényébe akar hívni, és annak – nem a langyos – hanem magas hőfokában elrejtett áldásait akarja közölni velünk.

Tehát a tűz: Isten megjelenésével együtt járó fizikai jelenségek egyike – az áldozat Istenhez juttatási módja – megtisztítás, alkalmassá tétel eszköze – ítélet, megsemmisítés eszköze – elválasztás eszköze a profán és szent között – isteni tulajdonba vételi cselekmény mozzanat – kijelentésben részesedést, és annak az emberre való hatását jelző és hasonlító szókép.

Így a bibliai látásom szerint, ezekben a bibliai leírásokban és jelentéseikben kell az un. „tűzkeresztség” jelentését keresni, megérteni, és nem a különleges, misztikus, lelki, közösségi, istentiszteleti kísérő jelek világában.

Teológiai következtetések betöltődésekre vonatkozóan

Az Újszövetségben Szentlélekkel való betöltődéseket leíró kifejezések nem konzekvensek, nem terminus technikusok. Mert ezek a szavak nem csak Szentlélekkel betöltődés, hanem ördöggel beteljesedést is jelenthetnek. A πλήρης, πληρόω, πέμπω, λαμβάνω, ἔρχομαι szavak újszövetségi előfordulása alapján ez világosan látható. Ebből következik: hogy ha az újszövetség nem hozott létre e jelenségekre kizárólagos jelentésű szakkifejezéseket, akkor ennek az okát egyrészt abban láthatjuk, hogy az isteni vagy emberfeletti jelenségek leírásában elégtelen az emberi fogalomalkotó képesség. Ahogyan ez megfigyelhető a teofániákban is, Isten megjelenésének, környezetének, kísérő eseményei leírásaiban, sem szakkifejezéseket használnak, hanem hasonlító szavakat. Másrészt a mai karizmatikus fogalomalkotások jelentéstani hitelességét kötelezően kérdéssé, és bibliai vizsgálat alá kell tennünk. Pl: Szentlélekkeresztség, egybeépített fogalomként nincs is a Bibliában, mégis gyakran evidenciaként, terminus technikusként használják. Pedig az előző vizsgálódásaink alapján látható, hogy ami szentlélekkeresztségnek látszik, az lehet démoni betöltődés is! Ha a 2Tim 3,1–5 szerint az kegyességnek, euszebiának van morfozisa, és van dünemisza, akkor mélyreható vizsgálatra van szükség minden mai Szentlélekkel kapcsolatos, vagy annak állított jelenség pontos bibliai értelmezése érdekében, hogy ott van-e a valóban a Lélek dünamisza, vagy csak valaminek a morfózisa? Ha a betöltődésekkel kapcsolatos kifejezésekben nem egyértelmű terminus technikusokkal van dolgunk, akkor az az egyértelmű, hogy a megvizsgálás nélküli elfogadás hiba, és az 1Jn 4,1, δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, vizsgáljátok meg a lelkeket, valamint az 1Kor 12,10 διακρίσεις πνευμάτων lelkek megkülönböztetése igék alapján, a jelenség, a lelkek igei megvizsgálása a biblikus viszonyulás.

Miután a samáriai, cézáreai, efézusi betöltődési esetek az akkor ott lévő zsidók Krisztus személyét és üzenetét megértését segítő jellegűek voltak, mert jelül adattak a zsidóknak, 1Kor 14,20–22, akkor ma a betöltődésekhez, kézrátétes lélekosztogatáshoz nem adnak elegendő bibliaiigazolást – mert e tárgyban nem a teljes újszövetségen nyugvó nézetek és gyakorlatok.

A bemerítés és a beteljesedésnek karizmatikus különválasztása nem igazolható a Bibliával! Azon kívül pedig, homályossá teszi a Krisztusban – ἐν Χριστῷ – létállapot értelmezését, bizonyosságát, amit pedig reánk vonatkozóan az újszövetség, szinonimákkal együtt 84-szer használ.

Simon mágus, mint korábbi szellemi praktizőr

„A Lélek vételének biblikus módja, megtérésben hittel megragadással, elfogadással valósul meg.”

felhívja a figyelmünket arra, hogy Szentlélekérkezés csak apostolok által volt. Végig olvasva a betöltődéseket, kiderül, hogy megfigyelése helyes és általánosan igaz volt, még ha ő maga visszaeső is lett. Mert az Újszövetségben valóban nem található, nem apostoli személy általi betöltődés! Ha tehát nincs, akkor ma mi érkezik egyes kézrátételeknél, vagy a szélsőséges karizmatikus istentiszteleten?

A betöltődések sátáni imitációjának lehetősége miatt nem adhatunk közösségeinkben helyt olyan szolgálatnak, tanításnak, amelyeken betöltődések történnek, és ugyanakkor a bibliai megvizsgálás lehetősége nincs biztosítva, nem engedik meg, türelmetlenek iránta, elnyomják, hitetlenségnek nevezik, vagy Szentlélek iránti engedetlenségnek.

Általában látható, hogy a betöltődéseket produkáló közösségekben, a tanítók szolgálatában gyakori a szellemi kicsapongás, és gigantománia jelensége – de ez egy korábbi tanulmányban már részletezve volt.

A Biblia nem igazolja, hogy a bennünk lakó léleknek folyamatosan jó lelki erőnléttel, eredményekkel, csúcshangulattal kell igazolnia magát.

A Biblia nem igazolja a pünkösd egészében, vagy rész jelenségeiben ismétlése lehetőségét.

A megváltottak üdvrendi helyzetét megkérdőjelező nézet nem a Bibliából ered, hanem a kísértőtől. Pl: Vettél-e Szentlelket, be vagy-e töltve? Külön betöltési élmény kell, háromszor kell bemerítkezni.... stb.

A betöltődés és Szentlélek általi vezetés felcserélésének jelensége ugyancsak kísértői szándék. Saul király többször is betöltődött, de hosszútávon nem volt vezethető a Lélek által.

A szélsőséges karizmatikus istentiszteletekben, a test sorsának középpontba állítása, gyógyítása, boldogítása, – holott még nincs megváltva – az istenfiúságunk bizonyításában nem bizonyító erejű.

Miután igék jelzik a betöltődés hamis szellemi eredete lehetőségét, 2Thesz 2,9–12, Jel 13,13, 16,14, akkor a Biblia tanítóiként kötelesek vagyunk a Lélek vételének biblikus módját is erőteljesen hirdetni.

Szentlélek vételének mai biblikus módja

Ez már az első gyülekezet tagjainál is így volt:

Róm 4,13 a hit alapján részesülés Isten ígéretének beteljesedésében.

Róm 4,16 az Ábrahám hitének követői részesülünk a beteljesülésekben.

Róm 9,30–32 hit helyett, emberi cselekvés tévút a beteljesedések elérésében.

Gal 3,14 a Lélek ígéretét hit által megkapjuk.

Gal 3,29 Ha pedig Krisztuséi vagytok, ígéret szerint örököse a Léleknek is.

Zsid 6,12 kövessétek azokat, akik hit által öröklik az ígéreteket.

Zsid 11 Hithősök hit által nyertek lelki erőt, mártíromságban is győzelmet.

1Jn 3,24 hogy ő bennünk van, abból tudjuk meg, hogy Lelkéből adott nekünk.

1Jn 4,13 Abból tudjuk, hogy benne élünk és ő mibennünk, hogy a Lelkéből adott nekünk

Mindezek üzenetét figyelembe véve, teljes bizonyossággal hirdethetjük, hogy a Lélek vételének biblikus módja, megtérésben hittel megragadással, elfogadással valósul meg.

Ezt követően a Krisztustól nyert szellemközösségünk, új életünk komoly megélése által lesz folyamatosan vezetett életté. Ahogyan Jézus halálának kegyelmi javait is hittel ragadjuk meg: bűneink bocsánatát, megváltást, megtartó szeretetébe beérkezésünket is elhisszük, gondolatainkba befogadjuk, léthelyzetünk értelmezésébe beépítjük.

Etikai jellegű észrevételek

A megtérés, újjászületés diszkréciója megvalósulásának kérdése. Tömegben, zajosságban, hogyan történhet egy ilyen sorsdöntő lelki esemény?

A hallgató személyiségének tisztelete. felekezeti hovatartozása, lelki helyzetére vonatkozó fogalmai, tempója, döntési formanyelvi, döntési önállóságának kérdése, és verbális kényszerítések.

Kifosztások jelensége: a hallgató eddigi életében erőszakos elbizonytalanítás – az élő gyülekezet kisajátítása, más, gyülekezetének lelkiségben leminősítése.

Igehirdetői határátlépések, gátlástalanságok ügye. Befolyásolás személyi, ismereti tényeinkkel kirakodóvásár létrehozása a hallgatókból – tetszési indexre hajtás, népszerűsködés.

Pszichológiai észrevételek

Simon Halévit idézem hozzávetőlegesen, A Kabala c. könyvéből: Az évszázadokon át szétszórtságban, sokszor fenyegetettségben élő zsidóság kitörési vágya szülte a kabala tanát, hitét és a kabalistákat.

„Ma nekünk, evangéliumi keresztyéneknek létkérdésünk a lelkek megvizsgálására vonatkozó parancs iránti engedelmesség.”

A keresztyénség, vagy némely felekezete is sok esetben átélt hasonló állapotokat történelme során – jelen korunkban sok helyen újra. Miután keresztyénség is emberekből áll, így ő sem mentes ettől kitörési vágytól, vagy bizonyos sikerélményeket adó alternatív valóság létrehozásának vágyától. Keresztény kegyességi mozgalmak elemzésében nem találkoztam még ilyen összehasonlítással – ez a gondolatot én most felvetem – és érdemes volna ezt tovább vizsgálni. Ugyanis a kisebbségi személyi és közösségi helyzet, a társadalmi terjeszkedésben korlátozottság, elismertségi hátrányok, felekezetek közötti megítélések stb. éppen úgy szorongatóak és kitörési irányba kényszerítőek ma is, mint a zsidóknak volt a középkorban, vagy a keresztyénségnek az első évszázadaiban. Látásom szerint, jogos ennek a lélektani motivációnak a feltételezése a szélsőséges karizmatikusságban is.

A zene pszichés hatásainak direkt alkalmazása. Vérpezsdítő ritmusok, hangerő, tudatbombázó hatások, szavak, fények alkalmazása. Babilonban Dura völgyében alkalmazták a zene, vallási, erkölcsi tudatlazító hatásait. Hogyan kerülhetnek ezek a hívő gyülekezet istentiszteleteibe?

Pszichés behívókra tudatos rájátszás, döntésre hívások bizonyos módjaiban. Igehirdetői eredményességért, szülői neveltetésnek megfelelésért, mások döntésétől le nem maradásért, gyülekezeti elvárások. Stb. A döntésre hívás akkor biblikus, ha ezt az igei és hallgatói lelki atmoszféra diktálja, igazolja, és nem valamilyen tanult vagy utánzott formula, vagy az igehirdetői személyi ambíció.

Lelkiismereti kompenzációkra utazás, hatás és eredmény érdekében. PL: Egy ifjúsági tábor délelőttjén a „Lelkem kíván téged” kezdetű éneket a vezetők térdelve énekeltették a kb. 400 fős hallgatósággal. De néhány résztvevő előtt világos volt, hogy ez pont a „Lelkem kíván téged” ének lelki atmoszférájával ellenkező, előző esti felfosztó, szinte agresszív hatású zenei programnak másnapi, lelkiismereti kompenzációja volt. Valamint a hallgatóság feletti szellemi hatalom kifejeződése, vagyis sem az esti, sem a reggeli alkalom nem egy Szentlélektől vezetett istentisztelet volt.

Emberi boldogságvágyakra, elvárásokra ráutazó szolgálat. Az ilyesmi tipikusan hamisprófétai szolgálati stílus és tartalom volt az ószövetségben is.

A karizmatikus tartalmú lelkigondozás pszicho-receptjei és azok vonatkozásai is egy külön tanulmány megérdemelnének. Teológus hallgatóknak ajánlom e témát.

Mindenképpen egyfajta szellemi kiáradásnak kell tulajdonítanunk a napjainkban itt-ott hallható betöltődéseket, és különös karizmatikus jelenségeket tartalmazó összejöveteleket.

Egy-egy ilyen összejövetelt megtekintve, tanítást hallgatva, vagy olvasva érezzük, hogy ezek nem hasonlítanak az első gyülekezetekben történt újszövetségi esetekhez, tanításokhoz, valamint apostolok, első diakónusok visszafogott, de krisztusközpontú, alázatos szolgálataihoz, összejöveteleikhez.

Bibliai tény, hogy az első gyülekezetek ilyen esetei Istentől indultak ki, a Szentírás dokumentálta, amelyek egységet, kedvességet, egészséges lelkiséget sugárzott, miért is kedveltek és dicséretesek voltak Isten és a nép előtt. Isten pedig igazolta életüket és szolgálatukat az akkori jelekkel, csodákkal és a megtérők nagy számával.

Ám némely mai bátornak látszó, Szellemben való szolgálatnak látszó beszéd, dicsőítés, ördögűzés, nyelvekenszólás, prófétálás stb, messze nem rendelkezik az Istentől való igazolással, amely pedig szükséges volna. Vajon miért?

Személyes véleményem szerint azért, mert korunkban minden korábbinál jobban megjelent a dünamisz morfózisa, a Szentlélek erejének hamisítása, látszata, ami nem más, mint a 2Thesz 2,9–10-ben ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ és ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαιαὐτοὺς –τῷ ψεύδει, hogy higgyenek a csalás ördögi erejének.

Ez minden csoportosulása és újra felbukkanása ellenére is csak a Simon mágus eredményét képes elérni, a hallgatók értelmes gondolkodáson kívülre vezetését, mert az extatikus öröm kábítószerként hat, de a Fülöp szolgálatában érkezett nagy örömöt a Krisztusban nem.

Ezért ma nekünk, evangéliumi keresztyéneknek létkérdésünk a lelkek megvizsgálására vonatkozó parancs iránti engedelmesség.

A LELKEK MEGVIZSGÁLÁSA

A fogalom és gyakorlat a Bibliában

„Nem tudjátok, milyen lélek van bennetek”. „Ha hívnek ítéltek engem”. „Megvizsgáltad azokat, akik apos-

„A Biblia feltárja világunk szellemi helyzetét, képletét."

tolnak mondják magukat" „Vizsgálja meg az ember azért önmagát". „Mindenki a maga tetteit vizsgálja meg" „vizsgáljátok meg a lelkeket!" igerészletek bizonyságai annak, hogy lelkeket, magatartásokat, tanításokat megvizsgálandónak tart Isten.

Pál a Szentlélek ajándékai között említi a lelkek megkülönböztetésének ajándékát. A pogány népeknél is volt a lelkek vizsgálatának bizonyos gyakorlata. A királygyilkosságokat, nehéz eseteket, valamint idegen vallási tanításokat vizsgáló, Árész dombján ülésező, areopágoszi bíróság is ezt tette, amikor Pált meghallgatták. Ez a bíróság két ok kapcsán vizsgálta Pál tanítását. 1. Mert abban – más hírekből már hallottak szerint is – a zsidók királyának megöléséről volt szó. 2. Ennek a megölt zsidó személynek a személynek megistenülését hirdette Pál, amit kimondani a római jogrendben a szenátusnak volt a joga, amit – Athénban – éppen ez a bíróság készíthetett elő szenátusi döntésre.

Az ószövetségi bálványozás kiirtására felszólító igék is szükségessé tette lelkek megvizsgálását a papság számára. 5Móz 13, 14–16. Ha a papság nem végezte e feladatát, akkor prófétákat támasztott az Úr e feladat ellátására. 2Sám 12. Jer 6,27. Ennek egyik leghíresebb esete a Kármel hegyi vizsgálat Jézabel isteneiről és Izrael Istenéről.

Vágy alapú üzenetvárás, igeértelmezés megvizsgálását végzik – óvatosan – Naámán szír tábornok szolgái is, akik figyelmeztetik gazdájukat, hogy ne tegye, mert elszalaszthatja Isten segítségét – pont azt, amiért jött Elizeushoz. Lásd, 2Kir 5.

Anyagi szempontok és befolyásoltság szerinti igeértelmezés esetét maga Isten véleményezi és leplezteti le nyilvános üzenetben Jeremiással. Jer 34.

Isten hiteles szolgáinak nevét maguk előtt lobogóként használó, hamis tanítók leleplezését Pál a 2Theszsz 2-ben jelzi.

További példák nélkül is látható, hogy a lelkek megvizsgálásának gyakorlata nyomon követhető az ószövetségben, a keresztyén gyülekezetekben, az apostoli tanításokban és gyülekezetvezetésben.

Ez a hiteles igehirdetés, istentisztelet, szolgálatok mellett, további fontos mutatója a Szentlélek jelenlétének a gyülekezetben, a tudatos szellemi életvitelnek, az Úrral való jó kapcsolatnak.

Azt pedig gyakran látjuk a világban, hogy a vállalatok, szervezetek vezetői is megvizsgálják a tagjaikat, munkásaikat, hogy személyiségük, tevékenységük megfelel-e a szervezetük érdekének, sikeres lesz-e általuk a működés.

Már ezek alapján is előlegezhető, hogy az a keresztyén gyülekezet, amelyik nem gyakorolja a lelkek megvizsgálását, az nem sokáig marad Isten gyülekezete. Olyan szervezetté válik, amelyik ad ugyan vallásos, uram-uramozást, egymást szeretgető csoportidentitást, de Isten hatalmának dinamikus jelenléte nélkül.

A Biblia feltárja világunk szellemi helyzetét, képletét. Ef 2,2-ben levegőbeli hatalmasságokról, 6,12-vers erők, hatalmak, sötét urakról, gonosz lelkekről szól. Kol 2,15 legyőzött fejedelmekről. Jézus szerint a sátán kikérheti a tanítványokat, megrostálhatja. Péter szerte járó oroszlánt említ, aki keresi áldozatait. Jób könyve szerint a sátán át meg átjárhatja a földet. Pál, gonosz, hitető tanító lelkekről szól leveleiben.

Mindezekből megállapítható, hogy:

- A világban Isten erői mellett a gonosz erői is jelen vannak.
- Az evangéliumokból ismerjük Jézus gonosz fölötti győzelmét.
- Nem becsülhetjük le a gonosz erőit, de túl sem értékelhetjük.
- Testben és közösségekben való létünk cselekvési tere és búvóhelye lehet a gonosznak.
- Ezért a jelenségek szellemi mögöttesét vizsgálni létkérdés.
- Testi életünkben a kettőség lehetősége miatt, harcban állunk a régi személyiségünkkel, így önmagunk vizsgálata is fontos.
- Jézus kihívott a világból, kiszabadított az ördög uralmából, imádkozott érettünk, hogy az Atya őrizzen meg a gonosztól, szembehelyezett a világgal, parancsot adott, hogy álljunk ellene az ördögnek, és felfegyverez vele szemben.

A megvizsgálás fogalmai az Újszövetségben

δοκιμάζω - δοκιμάζειν – dokimadzó, dokimadzein, és ennek származékai. Jelentése: megvizsgálni, megpróbálni, méltatni, megítélni, kiválasztani, helyeselni.

Előfordulásai: Lk 12,56 az ég és föld jeleit, 14,19, ökör kipróbálása, Róm 1,28 Istent nem méltatták arra, hogy ismeretükben tartsák. 2,18 meg tudod ítélni, hogy mi a helyes. 12,2 hogy megítélhessétek Isten akaratát. 14,22, boldog az, aki nem ítéli el önmagát

„Jézus óvta tanítványait, hogy ne annak örüljenek, ha a gonosz lelkek engedelmeskednek nekik.”

abban, amit helyesel. 1Kor 3,13, tűz fogja kipróbálni munkánkat, 11,28, vizsgálja meg az ember önmagát, 16,3, akiket ti alkalmasnak találtok, 2Kor 8,8, bennetek lévő szeretet valódiságát kipróbáljam, 22, testvér, akinek alkalmasságát kipróbáltuk, 13,5, önmagatokat vizsgáljátok meg, vagy nem ismeritek fel, hogy Jézus Krisztus bennetek van. Gal 6,4 mindenki a maga tetteit vizsgálja, 1Thessz 2,4. Istent ítélt alkalmasnak arra (perf), aki szívünket vizsgálja. (praes). 5,21 mindent megvizsgáljatok (imperf). 1Tim 3,10 meg kell vizsgálni előbb a diakónusokat, azután szolgáljanak. 1Pt 1,7 megpróbált hit drágább az aranynál. 1Jn 4,1 Ne higgyetek minden léleknek, hanem vizsgáljátok meg a lelkeket! Zsid 3,9 őseitek kísértettek engem azzal, hogy próbára tettek a pusztában.

δοκιμὴ – dokimé, kipróbáltság. Róm 5,4 az állhatatosság kipróbáltságot szül. 2Kor 2,9 hogy meggyőződjem megbízhatóságotokról. 8,2, nyomorúság próbája, 9.13. kipróbált szolgálatért dicsőítik Istent. 13,3 keresitek annak bizonyságát, hogy nálam valóban Krisztus szólt. Fil 2,22, kipróbált ember ő, mármint Timóteus.

δοκίμιον – dokimion: Jak 1,3 hitetek próbája,

δόκιμος – dokimos: Róm 14,18, megbízható emberek előtt, 16,10 kipróbált ember. 1kor 11,9 szakadás – hogy a kipróbáltak nyilvánvalókká legyenek. 2Kor 10,18 kipróbált, akit az Úr ajánl. 2Kor 13,2. Kipróbáltak legyünk, kipróbálatlanok. 2Tim 2,15 kipróbált emberként megállni. Jak 1,12 kiállta a próbát.1Jn 4,1

δοκιμάζετε τὰ πνεύματα – dokimadzete ta pneumata van. 1Kor 12,10-ben διακρίσεις πνευμάτων diakriszeisz pneumaton található, (üzemközi jelleggel.)

διακρίνω Már aktív folyamatok jelenségek, személyekre vonatkozó megkülönböztetés, elválasztás, különbségtétel, megfejtés, megítélés, előítélet, kételkedés, tétovázás, vitázás. Mt 16,3 időjárást, ApCsel 11,12 menj velük minden előítélet nélkül. 15,9 pogány és zsidó közé Isten nem tett különbséget. 1Kor 4,7, mi tesz téged különbbé? 6,5 nincs egy bölcs, aki különbséget, igazságot tudna tenni? 11,29, az Úr testét más kenyértől megkülönböztetni. 31. magunkat ítélve nem esnénk ítélet alá. 14,29, két-három próféta szavát ítéljék meg az ott ülők. Mt 21,2,1 ha van hitetek és nem kételkedtek, ApCsel 10,20, ne tétovázz, hanem menj velük, 11,2 vitába szálltak vele. Róm 4,20, nem vonta kétségben hitetlenséggel. 14,23, aki pedig kételkedik, mikor eszik. Jak 1,6 semmit sem kételkedve. 2,4 ellentmondásban önmagatokkal. Jud 9 ördöggel vitatkozva. 22, könyörüljetek a kételkedőkön.

διάκρισις és származékai: Megkülönböztetés, megítélés, vitatkozás. Róm 14,1 nézeteit bírálgassátok, 1Kor 12,10 lelkek megkülönböztetése.

A fogalmak vizsgálata, alanyiság szempontjából két irányba hív bennünket: szellemi és személyi területre. Ezért nem könnyű a lelkek megvizsgálása. Mindezek előtt nézzük meg, hogy mit mond a Biblia a gonosz lelkekről.

Megnevezéseik: Álom, kábultság lelke, antikrisztus lelke, gonosz lélek, más lélek, tisztátalan, tántorító, rémítő lélek, tévelygés lelke, néma lélek, jövendőmondó lélek, hitető lelkek, félelem lelke, engedetlenség lelke, betegség lelke. Az Ószövetség még ezeken kívül megemlíti a szédelgés lelkét, hazug lelket, fajtalanság lelkét, fertelmes lelket, féltékenység lelkét.

Jézusnak hatalma van felettük: kiűzte, parancsol nekik, nevüket kérdezi, disznókba küldi, legyőzi, megszégyeníti őket.

A tanítványoknak hatalmat adott a tisztátalan lelkek fölött, Pál ruháitól is kimentek, Jézus óvta tanítványait, hogy ne annak örüljenek, ha a gonosz lelkek engedelmeskednek nekik. Külön megemlíthető az, amikor a gonosz lélek jelenlétét a Szentlélek hiányával jelzi. Jud 19.

A gonosz lelkeknek gyülekezetekben végzett munkájáról is ír a Biblia.

1Jn 4,3 nem vallja Jézust, antikonfesszionális, vagyis hitvallásellenes viselkedésű

Júd 19, csúfolódás, istentelen kívánságok, külön szakadások

2Kor 11,4 más Jézust, más Lelket hirdetők közvetítők

2Thessz 2, 2 tántorítást, rémületet okozó kijelentés adása

1Jn 4,6 apostolokra, vezetőkre nem hallgatás

1Tim 4,1 hitető lelkek, akik szakadásokba vezető tanítást hoznak

2Tim 1,7 félelem lelke

Jeruzsálemben Anániás és Szafira hazugságra befolyásolása. Antiochiában megjelent zsidós tévtanítások. Efézusi keresztyéneknél megmaradt okkult praktikák gyakorlata. Korinthusban, pártoskodás, felfuvalkodás, bűnökkel szimpatizálás, pereskedés, bálványáldozat látogatása, karizmatikus zűrzavar, feltámadás

„Naivitás jele az, ha ma a gonosz lelkeknek egyénben és közösségben lehetséges rontó munkáját nem tekintjük létező veszélynek.”

kétségbevonása. Galátáknál, elemek szolgálata, és törvényeskedés. Kisázsiaiaknál, szeretethiány, nikolaiták, jezabeliták tanai, látszatélet, sátán zsinagógájával közösség, mezítelenség, vakság stb.

Tehát, naivitás jele az, ha ma a gonosz lelkeknek egyénben és közösségben lehetséges rontó munkáját nem tekintjük létező veszélynek.

Bibliai mérőszempontok a lelkek megvizsgálásához

Számunkra, minden vezetéstudományi, pszichológiai, lingvisztikai, kulturális mércék előtti feladat, a bibliai mércék megfigyelése, és azok alapján következtetés.

1. Karizmák kontextusa, karizmalisták szomszéd fogalmai, mint hitelességi mércék

- Róm 12, 4 – 10,4–6 TEST KÉP + KARIZMÁK + SZERETET.
- Ef 4, 3–32. 4–5, 12–16. TEST + KARIZMA + TEST + SZERETET
- 1Pt 4, 8 –11,11. v. KARIZMA + SZERETET
- 1Kor 12–13–14 fejezete: 12,12-től. KARIZMÁK + TEST-KÉP + KARIZMA + SZERETET.

A 14 fejezetben a Test, mint értelemmel, vizsgáló és elrendelő hatalommal működő testület jelenik meg. Tehát a karizmák megvizsgáláshoz, a szövegkörnyezet alapján mércéket kapunk. Mert ha a test, vagyis a gyülekezet egysége, és a szeretetről szóló tanítás ott található az ajándéklisták szövegkörnyezetében, akkor úgy kell lennie a gyakorlatban, viselkedésben is. Vagyis, az EGYSÉG és SZERETET hitelesíti a KARIZMÁT, a lelki ajándékot.

2. Morfózis, alakiság és dünamisz, az erő mércéje
Vagyis a kegyesség látszata és ereje. 2Tim 3,5 A kegyesség virtuálisan lehet jó, kívánatos, de ha nincs benne erő a bűnnel, kísértéssel szemben, akkor ez jele a hamis lelki háttérnek, forrásnak, amelyből előállt az a dolog. A hadseregek erejét sem a díszmenetek alapján szokták megítélni., hanem a harcmezőn elért győzelmek alapján.
3. Közösségi haszon láthatóságának mércéje 1Kor 12,7. Haszonra adatik a Lélek megnyilvánulása. Mi a haszna annak a gyülekezeten belüli jelenségnek, lelkületnek, közösségi, missziói szempontból?
4. A háznép vezetés ügye a vizsgált személyeknél. 1Tim 3,4
5. Az íráshűség. Aki értelmezésében elvesz, vagy hozzátesz az igéhez, az nem biblia-metrikus, bármilyen tetszetős vagy hatásos is a munkája. Jel 22,18–19.
6. Gyümölcsök minősége személyeknél. Pl erkölcsben, kapcsolati magatartásban, közösségi jó megítélésben stb. Mt 7,15–21.
7. A szolgálat és személy krisztusközpontúsága. 1Kor 2,2.
8. A hármas szabály mércéje
E hármas szabály:
   - Próféták hirdették-e?
   - Jézus tanította-e?
   - Első gyülekezetek gyakorolták-e?

Vagyis minden jelenségszolgálat, e hármas szabály mezőiben tanított és gyakorlott kell legyen, ami arra mutat, hogy az ma is Isten akarata. Nézzünk erre példákat!

Nyelvekenszólás 1. Próféták nem hirdették! 2. Jézus nem tanította! 3. Első gyülekezetek csak Jeruzsálemben, Cézáreában, Efézusban, és Korinthusban gyakorolták! Azonban: Jeruzsálemben érthető nemzeti nyelven való beszédként hangzott,

„Az ördögűzést Jézus gyakorolta, de nem tanította egyetemes feladatként.”

Korintusban pedig nemzeti nyelvként érthetetlen volt, zűrzavart okozott, amit ezért Pálnak korlátozni kellett. Következtetés: Nem általános isteni akarat a nyelvekenszólás, mert mindhárom bibliai csoport, egybehangzóan nem igazolja a gyakorlatát.

Ördögűzés: Próféták nem hirdették. Jézus gyakorolta, de nem tanította egyetemes feladatként. Első gyülekezetekben csak apostoli karizmaként működött. Ez sincs mindhárom mezőben, ezért nem lehet ma Isten mindenkire vonatkozó akaratként, vagy a Krisztushoz tartozás, betöltöttség bizonyítékaként tekinteni. Eseti előfordulása, megszentelt életű személyeknél is, a szituációs összetevők teljes figyelembevételével vizsgálandó!

Viszont: Megtérés, megszentelődés, odaszánás, áldozathozatal, erkölcsös élet, alázat, bizonyságtétel, hithűség, stb: Próféták – Jézus – Első gyülekezetek hirdették, gyakorolták. Ezért egyértelmű, hogy Isten akarata ma is, és egyben a keresztyén hitelesség mutatói.

9. Az apostoli specifikumok tisztelete, mint mérce. Pl: A Bibliában, apostoli személy kézrátételére nincs Szentlélekkel betöltődés! Következésképpen minden mai kézrátétellel átélt „betöltődést” kötelességünk bibliailag megvizsgálni.
10. Engedelmesség mércéje
    Mert az engedetlenség, sátáni jelenlétet vagy befolyást mutató magatartás. Ef 2,2.
11. Igazoló háttér lelki minősége
    Milyen közösség, milyen tanítók állnak a vizsgált személy vagy tanítás mögött. Vagy harag, gyűlölet jelenléte – szívlakót leleplező információ! A harag a sátán jelleme! Jel 12,12, 17.
12. A felkínált növekedés útjai
    Megszentelődésre, szolgálati erősödésre, gyümölcsözésre kínált útjai vannak a biblikus tanítványságnak, éppen ezeknek léte egyben lélekvizsgálati mérce is.
13. Az újszövetségi emberkép kezelése
    Mert az: Krisztust követő, igéjéhez ragaszkodó, mennyire kereszthordozó. A vizsgált lelkület, tanítás egyezik-e az újszövetségi emberképpel?
14. Az igazságok önmagán való alkalmazása
15. Bibliai példaszemélyek hit és életmintáihoz való viszonyulás
16. Vizsgálat az utolsó idők embereit jellemző próféciák alapján. 2Tim 3,1–9.

A Biblia megvizsgálásra szólít fel

Úrvacsora előtt. 1Kor 11,28. Feladattal, munkával megbízás előtt, 1Tim 3,10, együttes szolgálatban 2Kor 8,22. Gyülekezeti bajok idején, 2Kor 13,5. Más evangélium megjelenésekor, Gal 1,6, 1Tim 6,3. kísértés idején, Jak 1,12. Próbák tűzében 1Pt 4,12. Jézusról való eltérő tanítás esetén 1Jn 4,1–3. Szakadás esetén 1Kor 11,19. Tolakodó igehirdetők esetén, 1Tim 1,6–8. Ellentmondások esetén, (ige és életvitel) Jak 2,4. Nézetek különbözősége esetén. Róm 14, 1.

Kik végezzék a megvizsgálást?

Jézus beszél a vizsgálat fokozatairól. Egyén, egy-két munkatárs és a gyülekezet. Mt 18,15.

Péter önmaga intézi Anániás és Szafira esetét. Filep nem veszi észre Simon félig megtért vagy visszaeső állapotát, de Péter és János észlelik. Pál Filippiben a jövendőmondó leány esetét egymaga vizsgálja és ítéli meg, viszont Korinthusban a gyülekezettel együtt készül megvizsgálni, megítélni bizonyos dolgokat, személyeket.

Az efézusi vénekre rábízza a nyáj vezetését, őrzését, és előre jelez olyan személyeket, állapotokat, amelyekkel szemben alapos vizsgálatra és annak segítségével szilárd ellenállásra lesz szükségük. Itt jelzi azt is, hogy első renden a vezetőknek kell vizsgálódniuk a nyáj élén és soraiban, életjelenségeiben.

Mi követi a megvizsgálást?

Korlátozó, fegyelmező következmények: Ha az illető személy, engedetlen a megvizsgálás, ébresztés, intés után, akkor olyannak kell tekinteni, mint a pogányt, vagy vámszedőt. Kivetésre gondol. A gonosz eltávolítása, igazságtétel testvérek között, okoskodások lerombolása, gondolatok foglyul ejtése, engedetlenség megbüntetése. Helyreállítás szelídséggel. Elrendelés, parancs. Elutasítás, vagy elhallgattatás. 1Tim 4,7. Tit 1,11. mérges, lármás kivetése. Ef 4,31. Érdemes számba venni pl azt, hogy az Apcsel-ben és a levelekben mennyi imperatívuszos vezetői tevékenységet jelző kifejezést található!

Elismerő következmények: pl. amikor a személy megvizsgálását tanításra megbízás követi a szolgálat-

„Ha van bizonytalansági tényező a vizsgálat eredményének megszületésében, akkor több ideig kell vizsgálni, de meggyőző jelek esetén már, rövid időn belül határozni kell.”

ra, küldöttségre, kiválasztás, avatás missziómunkára, anyagiak kezelésére megbízás, kettős tisztelet. De végül is az Úr fogja az igazi elismerést adni kipróbált munkásainak.

Vizsgálati időtartamnak is meghatározó jelentősége van. Nem lehet végtelenségig húzni a vizsgálatot. Sem a negatív, sem a pozitív ügynek nem használ a sok ideig vizsgálódás. Ha van bizonytalansági tényező a vizsgálat eredményének megszületésében, akkor több ideig kell vizsgálni, de meggyőző jelek esetén már, rövid időn belül határozni kell.

A lelkek megvizsgálásának áldásai

Tévelygéstől mentes biblikus közösséget és kegyességi nézetet szül.

Mélybelátó, szilárd jellemű igehirdetőket, igehallgatókat termel ki.

Szentség iránti elkötelezettséget, érzékenységet a szívben, szolgálatban.

Divatos módszerekkel szemben, bibliailag igazolt lelki ajándékokkal, stabil szolgálati víziókkal működő gyülekezet, tanítók, vezetők lehetőségét teremti meg.

Rendező erőként hat a személyiségben és a szolgálatban.

Jézus szájának kardjai lesznek az ilyen emberek.

Keresztyén írók, tanítók véleménye a lelkek megvizsgálásáról

Néhány figyelemre méltó karizmatikus és fundamentalista vélemény.

Dennis és Rita Bennett: A Szentlélek és Te

> *„Akik nem nyertek lélekkeresztséget, az ördög aktivitását nem ismerik fel elég világosan, és nem is helyeznek rá hangsúlyt, hogy a lelkeket megkülönböztessék.”*

Derek Prince: A keresztyénség hat alaptanítása

> *„ellenségeinket nem csak ismernünk kell, de tudnunk is kell őket leleplezni. A démonok jelenlétére vonatkozó tüneteknek két csoportja van. Pszichológiai jelek: tartós rosszindulat, harag, büszkeség, szélsőséges hangulat-változások, bibliával nem egyező nézetek, gyakorlatok, tilalmak megszegése, aszketizmus, okkult jelek, szenvedélyek, evés, ivás, nemiségben, gondolatokban, átkozódás, káromkodás. Testi tünetek: nyugtalanság, beszédesség, mormogás, üveges, rendellenesen csillogó, kidülledt szemek, habzó száj, akadozó lélegzet, remegés, erős szívverés, menekülés, harc a Szentlélek*

> *ereje ellen. Hogy ne a levegőt vagdossuk ellenfeleinkkel szemben, kell a lelkek megvizsgálásának karizmája, tevékenysége.”*

Donald Gee: A Szellemi ajándékokról – Bibliai tanulmányok

> *„Semmiképpen sem szabad összetévesztenünk a mindennapi életben használatos kritikai szellemmel. Csalások elleni védőfegyver, amely támadófegyverré is válhat. Ez ajándék által a Szentlélek megvilágosítja, hogy valamely természetfeletti megnyilatkozás milyen természetű”.*

Alexander Seibel: Krisztus gyülekezete tévelygések veszélyében

> *„Amikor bibliai igazolással utasítják el a valamely megnyilvánulásra vonatkozó vizsgálatot, biztos, hogy ördögi csalás van abban. Kötelességünk megvizsgálni a forrást, ahonnét a látomások, próféciák, bűnök leleplezései, gyógyítások, nyelvek, békeség, öröm, stb származnak. Harcunk nem a szellemi ajándékok ellen folyik, hanem az ellen, aki utánozza azokat, és ravaszul álcázva magát igyekszik belopózni a gyülekezetekbe, hogy meghasonlást támasszon, és a hívőket igézet alá helyezze.”*

Watchman Nee: A normális keresztyén hit

> *„Sok keresztyén öntudatlanul megengedi az ellenségnek, hogy behatoljon az értelmébe és elfoglalja azt,*

„A hívőknek szükségük van a megkülönböztetés ajándékára, vagy legalább is azok véleménye elfogadására, akiknek meg van ez az ajándékuk.”

> *mivel nem tud különbséget tenni a gonosz és Szent Szellem munkája között. A hívő ember világosan kell értse, hogy minden megnyilatkozása a saját gondolkodásának következménye legyen. Minden szót, amely gondolkodó értelmünket kikerüli, gonosz szellem inspirálta. Ha valamit bibliai kételkedéssel kérdéssé teszünk, akkor ezzel nyitjuk meg az utat, az igazság előtt. Ez nem Istenben kételkedés, hanem egészséges kételkedünk a saját, vagy emberek tapasztalatában.”*

Kenneth R. Kinney: Az Ige Fényében. 1961, október-december. A Sátán zavarkeltő törekvései.

> *„A küzdelem folyik tovább, sem alábbhagyni, sem módosulni nem fog, mert minden nappal közelebb jutunk Jézus visszajöveteléhez, aki maga jelentette ki, hogy az azt megelőző napok egyre rosszabbak lesznek. Időközben azonban kedves olvasó, fejleszd ki fokozott mértékben óvatosságodat a sátán suttogásával szemben.”*

W. Vileman: Az Ige fényében. 1960. december. A belopózkodás veszedelme.

> *„Szembe kell szállnunk az Isten szavától való legkisebb elhajlással, vagy eltávolodással, a tanítás, a szolgálat terén. Hűségesen és szent irtózással utasítsunk el mindent, ami meggyalázza, elhomályosítja Jézus személyét, igazságait. Minden igazság benne összpontosul, mert Ő az Igazság, így minden tévtan ellene irányul. Kegyelme segítsen minket, hogy kellő méltatlankodással utasíthassunk el mindent, ami elkerüli a főbejáratot, hogy titkos utakon belopózhasson.”*

J. C. Maris: Az Ige fényében. 1961. április. Korunk keresztyénellenes irányzatai.

> *„Ha bizonyos egyházi és egyházközi koncepciók kifejlődnek, fel fognak adni minden evangéliumi igazságot és teljesen az ember vallása lesz. A szív hajlamos a humanisztikus önteltségre, és az az egyház, amelyik nyugodtan napirendre tér a bűn fölött, talán megnyerheti még annak a sok milliónak is a tetszését, akik máskülönben nem óhajtanak az egyházról tudomást venni. Egy felületes vallás, előkészítője a jövő hamis vallásának.”*

Saarnivaara Uuras: Az Ige fényében 1962. 3. szám. A Biblia igazsága és korunk tévedései.

> *„Ugyanazon dologról (bibliai igazságról) az egyiknek ez a véleménye a véleménye, a másiknak meg ettől teljesen eltérő. Ennek következménye az, hogy akik ilyen szellemben nyerték kiképzésüket, sohasem lehetnek biztosak, hogy mikor hirdetik Isten igéjét és mikor nem. Nincs szilárd talaj a lábuk alatt. Következésképen rendszerint követik a gyülekezetükben legáltalánosabban elfogadott véleményt, amit az egyház emberei pártfogolnak. Ez csupán karrier szempontjából hasznos módszer.” (A zárójeles betoldás tőlem.)*

Houghton Thomas: Az Ige fényében. 1962.3.sz. Hamis hitek végső egyesülése.

> *„Azok száma, akik a bibliai igazságokat hirdetik, egyre csökken. Egyre több azok száma, akik az evangéliumi igazságokat elvetik. Feltűnően kevés ma az a szószék, ahol a fundamentális igazságokat hirdetik. Ez fokozott óvatosságra kényszerít, hogy vizsgáljuk meg a lelkeket: vajon Istentől valók-e, és minden mozgalmat Isten igéjének csalhatatlan tanítása által tegyünk próbára.”*

Billy Graham: A Szentlélek

> *„Meg vagyok győződve arról, hogy ma a világon, egyházi vezetők százai nem Isten szolgái, hanem az antikrisztusái. Farkasok báránybőrben, akik konkolyt vetnek búza helyett. Az a nagy kérdés, hogyan tudhatjuk meg mi a hamis és mi az igaz. Pont ez az, amiért a hívőknek szükségük van a megkülönböztetés ajándékára, vagy legalább is azok véleménye elfogadására, akiknek meg van ez az ajándékuk. A Szentírás arra tanít, hogy mindenféle vallásosságot gondosan ki kell értékelni, még azokat a gyülekezeteket is meg kell vizsgálni, ahova járunk, hogy valóban egészségesek-e a hitben.”*

Néhány tanács

A Biblia mindenkinek feladatává teszi, aki Isten gyermeke. Igehirdetőknek, misszió és közösség vezetőknek főleg. A lelki specializálódás karizmává is teheti az ilyen irányultságot, de ez nem alap a folytonos ítélkező egyéni viselkedéshez.

Fel kell készülni a nem Istentől rendelt megvizsgálók megvizsgálására is. Minél ingerültebb az illető a megvizsgálásra, annál indokoltabb megvizsgálása.

Számítani kell befolyásolásra is, amelyek a megvizsgálást a biblikus medréből próbálják más mederbe terelni. Azok tudnak helyesen és szeretettel lelkeket vizsgálni, akik befolyásolhatatlanok, alávetik magukat az Úr vizsgálatának, igéi szerint élnek, és gondolkodnak.

Szükséges, hogy a vizsgálat végzői, a vizsgálat tárgyát képező ügyben, az Úr akaratát, a lehetséges bibliai verziót törekedjenek megismerni, és a dolgokat, igeismerettel és értelmezéssel kezelni képesek legyenek.

„A lelki emberek körülbelül Énós óta végzik a lelkek megvizsgálását.”

Megvizsgálást nem végezhet az, akit vizsgálnak. Ez összeférhetetlenség.

Biblikus személyek kollektív vizsgálata több bölcsességgel tud megoldást hozni, nagyobb tekintéllyel hozhatja meg a lelki eredményét, mint egy személy, ha biblikus is.

Mindig az ügy érintettjeinél van az eset részletes ismerete, de az eredményes megvizsgáláshoz sokszor kell a külső, objektívan látó személyek véleménye is.

A lelki emberek körülbelül Énós óta végzik a lelkek megvizsgálását. Ezért nem szeretetlen magatartásról van szó, hanem olyan szükségszerű teendőről, mint a hajóséletben a szirtek elkerülése tett életmentő kormánymozdulat.

Róm 13,11: De mindezt valóban tegyétek is, mert tudjátok az időt, hogy itt van már az óra, amikor fel kell ébrednetek az álomból.

Karizmatikusság és odaszenteltség összehasonlítása az ApCsel 21,7 – 14 alapján.

Mi Agabosz karizmája?

ApCsel 11,27–29 éhínséget prófétált, ami be is következett. Ennek elhangzása után az antiochiai tanítványok karitatív programot is indítottak, ami segített is a júdeai gyülekezeteknek. Az ApCsel 21-ben Pál fogságát prófétálja meg, ami szintén bekövetkezett. Tehát a karizmája: prófétálás, események előre megmondása. Ez Isten kegyelmi ajándéka volt számára, közösségi haszonra adva.

Végezzünk vizsgálatot a textus környezetében!

20,23-ban Pál maga mondja. városról városra haladva, ezt a jövőjében bekövetkező eseményt.

21,4-ben a tírusziaknak is jelezte Pál fogságát a lélek, és ők Lélek indítására, le akarták Pált beszélni a jeruzsálemi útról. Most Cézáreában is, amikor elhangzik Agabosztól e prófécia cselekvéssel is bemutatva, a gyülekezet és Lukács is kéri, hogy ne menjen Jeruzsálembe.

Lélek által volt az információ, a gyülekezeti óvó féltő szeretet, a mentő szándékú tanácsolás, mert bennük volt a Szentlélek.

Pál azonban nem engedelmeskedik a Lélek által szóló testvéreknek – pedig, benne is Szentlélek volt. Lehetséges, hogy mindkét oldalon, gyülekezetben és pásztorában is ott van a Szentlélek és mégsem engedelmeskednek egymásnak?

A karizmatikus Agabosz próféciája

Testről szólt, mert nem tudhatta Isten szándékát, amit Pál a Róm 6,6-ban így írt le: hogy megsemmisüljön a bűn hatalmában álló test. Nem említi – tudhatta volna Pálról – hogy királyok előtt kell bizonyságot tennie. Nem tudta, hogy Pál által megmaradási csoda lesz a tengeren, és híres fogoly lesz. Próféta volt, de mégsem látta előre, hogy Pál fogságában mennyi fontos levél fog születni, nekünk lelki kenyereskosárként!

Tehát Agabosz és a testvérek nem az evangélium terjedéséhez szóltak hozzá, hanem a rejtőzködés tanácsát adják. Ezért szomorúság, lemondás, apostolvesztési hangulat vesz rajtuk erőt, és veszteség érzet.

Kérdések

Ráhagyatkozhatunk-e a karizmákra, ha bizonyos körülmények között hiányosak a benne rejlő isteni információk, ha valamilyen más lelki szemlélettel, szolgálati vezetettséggel túlszárnyalhatók? Ha megosztanak? Ha nem egyféleképpen értelmezhetők? Ha Isten akarata elleni tanácsolásra is vezethetnek?

A karizmatikus elveknek lehet-e értelmezői szerepe a magunk és mások pályafutásában, ha ilyen kétféleképpen értelmezhetőségi helyzetbe vezethet? Értjük-e Isten vezetését, akaratát, ha más utak is járhatóknak tűnnek – működésüknek – következtében?

Milyen istengyermeki megértésről, megnyugvásról beszélhetünk, ha ilyen nézetkülönbségek, lemondások, szomorúságok között fogadjuk el az Isten akaratát?

Jól értjük-e Istent, és vezetését, ha ilyen közösség-lélektani differenciák közben kapjuk meg a megértést.

Ezek a kérdések is nekünk szegülnek, de most térjünk vissza Pálhoz! Mi Pál vezetettségének titka, hogy most ilyen szilárd, testvérileg tanáccsal eltéríthetetlen?

Az ő pályafutásának és szolgáló életének titka, a 2Kor 1,9-ben van megfogalmazva: Sőt mi magunk is elszántuk magunkat a halálra azért, hogy ne önmagunkban bizakodjunk, hanem az Istenben, aki feltámasztja a halottakat. Vagyis: A teljes odaszánásában lelhető fel vezetettségének titka. Pál ezért nem fogadja el a Lélek által szeretettel szóló testvérek ellenkező irányú tanácsát, kérlelését.

„Akik halálra szántan adják magukat az Úrnak, azokat Isten halálon túli hatalma, a feltámadás erejével vezeti.”

Megállapítások a történetből

Akik halálra szántan adják magukat az Úrnak, azokat Isten halálon túli hatalma, a feltámadás erejével vezeti. Ábrahám a Mórián jutott el a „feltámasztó Istenem van” hithez. Zsid 11,17–19. Jób a halálközi szenvedésében szánta magát hitben halásra 19,23–27. Ezen a szinten már nincs hatalma a sátánnak, halálnak, mert e szinten már Isten cselekszik az övéivel és övéiért. Megtart a halálos helyzetben vagy feltámaszt, megdicsőít, átvisz a halálból az életre.

Az odaszentelteket nagyobb erő vezeti, mint bármely karizma, közösségi közös nézetek, szolgálati elvek és szabályok, vagy szerető emberek tananyagai, javaslatai. E nagyobb erő, az Úrért életet is veszteni kész hit vezetésébe, különleges helyzetekben jön a feltámadás erejének belső kijelentése, szituatív vezetése. Mint ahogy a Hold is ráhat az óceánok mozgására!

Az odaszenteltségnek fokozatai vannak. A názírok egy vagy több évre. A lelki szolgálat vállalásunk illő időre és életmódra szól. A teljes odaszánás testestől lelkestől teljes életre és halálba adására. Pál a Róm 12,1-ben erre hív.

Ez is, az is az Úr gyermeke, de különbségek vannak vezetettségében, szolgálatában és a jutalmában.

Megállapíthatjuk, hogy a teljes odaszenteltség nagyobb, mint az idői karizmatikusság! Mert személyi vonatkozásban a karizmatikusság mindig idői. Ezt az apostolok élete és szolgálata bizonyítja.

Sokkal biztosabb vezetést ad Isten azoknak, akik halálra szántan odaszentelték magukat, mint akik Istenbe, mint lelki ajándékozóba kapaszkodnak és így szolgálva képviselik Őt. A „nem ismerlek titeket” válasszal illetettek is az Úr nevében dolgoztak, de mégis tragikus hiánnyal szolgáltak.

A teljes odaszenteltség a jó út az örök életre, folyamatos megújulásra, gyümölcsözésre.

Mit tehetünk odaszenteltségünk teljességéért és folyamatosságáért?

Emlékezzünk, hogy a sok beszéd után Isten színre lép a Jób könyvében és először a teremtett égi objektumokról, majd az állatvilág ismeretéből kérdezi, vizsgáztatja Jóbot. Miért?

Mert ezekkel Isten rámutatott arra, hogy egy csodálatos otthonba, ökoszisztémák ökonómiájába helyezte Jób életét, és hogy abban a szenvedés és halál ellenére is Isten az Úr. Ezért nincs Isten nem említi egy szóval sem Jób szenvedését. Tehát Jóbot gondolkodásában életérzésében visszavezeti, repatrizálja teremtettségi otthonába, amelyből már majdnem kiszakította a szenvedés a közelgő halál. Ebből a kísértő, a szenvedés és halál által véglegesen expatrizálni akar minden embert. Jóbot Isten így rehabilitálta és újította meg életét. Mi újszövetségiek pedig, már a megváltás többletével élhetünk teremtett világunkban, sőt készülődhetünk is örök otthonunkba. Tehát Jób történetének segítségével, de Jézus Krisztus feltámadásával sokkal inkább az új teremtés hitével szilárd hit és gondolati alapokon szánhatjuk magunkat oda Istennek.

Ilyen bátorításink is vannak az apostoloktól:

Róm 12,1 Szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul Istennek!

Gal 2,20 Krisztussal együtt és is keresztre vagyok feszítve, többé nem én élek, hanem él bennem a Krisztus.

Gal 6,14. dicsekedni, keresztre feszíttetett nékem a világ és én is a világ számára.

Ezért is mondja a ApCsel 21,13-ban, nem csak megkötöztetni, hanem meghalni is kész vagyok Jeruzsálemben az Úr Jézus nevéért.

Vagyis önmagunkról való gondolkodásunkban, magunk odaszentelésében, teljesen Isten hatókörébe helyezkedjünk, hogy az – embervoltunkból fakadó, nem bűnös, de testféltő lelki szemlélet fölé, a feltámása erőterében emelkedve szolgálhassunk élhessünk és futhassuk meg életpályánkat!

Amit tehetünk azt nem különleges alkalmakba, képességekbe, karizmákba, mások tanácsába rejtette el Isten, hanem a vele való személyes kapcsolat mélységébe, az általi vezethetőségbe, a Lélek szavát magunk belső füleivel hallásba, az okulás lelki készségébe és alázatába.

A személyes istenkapcsolati mélységben méretik meg és igazoltatik a hit, az odaszánt élet, a testvéri szavak helyénvalósága, és szolgálataink valóságos szentségben végzett volta.

Segítsen Pál odaszenteltségének megértése önmagunkat sokkal jobban odaszánni, éppen ezért így megörökíthetően adni magunkat Istennek!

Dr. Steiner József

A COVID-19 VILÁGJÁRVÁNY ÁLTAL KIVÁLTOTT PARADIGMAVÁLTOZÁS A MISSZIÓI EKKLÉZIOLÓGIÁBAN*

Előzetes felvetések

Az elmúlt másfél évben jelentősen átalakult az egyének, családok, kisközösségek, hitközösségek, gyülekezetek, nemzeti egyházak és a globális keresztyénség helyzete. Ez az átalakulás meglehetősen sokrétű, viszont ebben a tanulmányban elsősorban arra összpontosítunk, hogy milyen változás következett be az egyházban, illetve helyi gyülekezeteinek körülménycsoportjaiban, és hogy ezek milyen hatással vannak missziói küldetésünk betöltésére.

Vannak, akik úgy vélekednek, hogy a változások okát a Covid–19 járvány megjelenésében és globális térnyerésében kell keresnünk. Vélekedésünk szerint a pandémiás helyzet valóban fontos szerepet játszott a világ és az egyház körülménycsoportjának átalakulásában, azonban a helyzetet ennél összetettebbnek látjuk. A változás egyrészt valóban a világméretű járvány hatására következett be, másrészt viszont a már csírájukban meglévő változásokat erősítette fel, és olyan tevékenységeket, struktúrákat tett tarthatatlanokká, amelyek már korábban elindultak a diszfunkcionalitás útján. Ezek a tevékenységek és struktúrák pedig már nem tudtak megbirkózni a kialakult válsághelyzettel.

David J. Bosch azt fejti ki a *Paradigmaváltások a misszió teológiájában* című, és e témában kikerülhetetlen

* Ez a cikk az Erdélyben megjelenő Református Szemle 2021. július-augusztusi számában jelent meg először.

„Az egyház és a misszió sem térhet vissza »régi életébe«. Ennek megértése és megértetése a gyülekezeti tagokkal is alapvető fontosságú, különben rengeteg energiát fektetnénk be annak visszaállítására, ami volt.”

fontosságú művében,[1] hogy jóformán még a mostanit megelőző missziói paradigma kialakulása sem fejeződött be, amely annak idején a korábbi uralkodó felfogás válságával indult; ugyanis ezeket a folyamatokat nem is lehet jellemezni egy adott dátumhoz vagy eseményekhez kapcsolható kezdő-, illetve végponttal. Így a jelenlegi missziói paradigma változási görbéje az előző paradigma változási görbéjére épül. A még befejezetlen változásokra épülő újabb változási folyamatok jelensége már önmagában tipikus posztmodern jellemző.

1. A változás kultúrájának beépülése

A gyülekezeti élet és misszió többé nem lesz olyan, mint 2020 előtt volt. Merőben megváltozott, és ez a változás még folyamatban van. Fontos megértenünk, hogy nem az a feladat, hogy onnan folytassuk, ahol 2020 márciusában abbahagytuk. Magyarországon folyamatosan ezt a kijelentést halljuk a médiában: „az a cél, hogy visszakaphassuk régi életünket”. Úgy véljük, hogy ez az egyén és a társadalom szintjén is lehetetlen. Nem állhat vissza az az élet, amely egy egész világra rendkívül erőteljes hatást kifejtett járvány előtt volt. Ezután már sok minden másképpen lesz.

Az egyház és a misszió sem térhet vissza „régi életébe”. Ennek megértése és megértetése a gyülekezeti tagokkal is alapvető fontosságú, különben rengeteg energiát fektetnénk be annak visszaállítására, ami volt. Ez nem is lehetséges, és nem is erre van szükség, mert egy ideje már olyan világban élünk, amikor szüntelen változások bombáznak, és kezelésük érdekében a gyülekezeti élet eszközrendszerének és formai kereteinek is szükséges változnia.

Yuval Noah Harrari, a Jeruzsálemi Héber Egyetem Történettudományi Intézetének oktatója, a jelenkor társadalmi változásainak ismert kutatóprofesszora *Az egyetlen állandó a változás* alcímet adja a 21. századról szóló könyve egyik fejezetének.[2] A technológia ugrásszerű fejlődése, a Big data és Big tech internetes tartalomszolgáltató és adatgyűjtő cégek térnyerése, az AI (artificial intelligence), azaz a mesterséges intelligencia elképesztő szárnyalása a bioengineering, a mérnöki alapelvek és módszerek, a matematika, fizika, informatika és technológia alkalmazása egészségügyi, biológiai és gyógyászati kérdésekben,[3] a globális geopolitikai és gazdaság-szociológiai változások egy teljesen újfajta életmód felé terelik az emberiséget.[4]

Az egyház új élethelyzetben van, és ebben a legkönnyebben feldolgozható tétel az, hogy itt van egy új Sitz im Leben. De ennél sokkal nagyobb kihívás elé állít az, hogy nem elég erre az új körülménycsoport által kialakult valóságra reagálnunk. A feladatunk sokkal nehezebb: meg kell értenünk és el kell fogadnunk, hogy ez az állapot sem lesz állandó, sőt még csak hosszú ideig sem fog tartani, mert minden változásban van, és a változás még gyorsul is.

Herbert Haag (1915–2001), a neves svájci római katolikus teológus, aki 1948-tól 1960-ig a Lucerni Egyetemen oktatta az ószövetségi tudományokat, majd közel húsz éven át ószövetségi egzegézist adott elő a Tübingeni Egyetem Katolikus Teológiai Fakultásán, *Nur wer sich ändert, bleibt sich treu – Csak aki változik, marad hű önmagához* címmel írta meg utolsó könyvét.[5] Ebben olyan kérdéseket feszeget merészen, amelyek a jelenkorban jelentősen befolyásolják az egyház relevanciáját: a papi

1. Bosch, David J.: *Paradigmaváltások a misszió teológiájában*. Ford. Boros Attila. Harmat – Protestáns Missziói Teológiai Intézet, Budapest 2005.

2. Harrari, Yuval Noah: *21 lecke a 21. századra*. Ford. Torma Péter. Animus Kiadó, Budapest 2018, 227–234.

3. What is Bioengineering? In: *Berkeley bioengineering*. https://bioeng.berkeley.edu/about-us/ what-is-bioengineering. (2021. jún. 28.)

4. Ld. Harrari, Yuval Noah: *Homo Deus. A holnap rövid története*. Ford. Torma Péter. Animus Kiadó, Budapest 2017.

5. Haag, Herbert: *Nur wer sich ändert, bleibt sich treu. Für eine neue Verfassung der katholischen Kirche*. Herder, Freiburg im Breisgau 2000. Magyar fordítása: Haag, Herbert: *Csak aki változik, marad hű önmagához. A katolikus egyház alkotmányához*. Ford. Karacs Ágnes. Bencés Kiadó, Pannonhalma 2006.

„A változás kultúráját is szükséges beépíteni a rendkívül lassan mozduló, a stabilitást és változatlanságot előnyben részesítő egyházba.”

cölibátus, az egyházi hierarchia és struktúra, a laikus hívők szerepe és viszonya a klérushoz, a nők szerepe a katolikus egyházban, van-e még jövője az egyháznak. A címet adó, paradoxonnak tűnő mondat témánk szempontjából is találó, mivel az egyház a változatlan Istent kapcsolja egy szüntelen változóhoz, a világhoz, amelynek ezért szüntelen változnia kell, hogy ez a kapcsolat fennmaradhasson.

A Covid–19 járvány ezen a területen is felerősítette a már eddig zajló folyamatokat. Az egyháznak a 21. században még inkább szembe kellett néznie azzal, hogy szolgálati közege megváltozott. Ezt nemcsak beálló (már beállt) történésként kell kezelnie, hanem úgy, mint ami továbbra is és szünet nélkül zajlik. A pandémia erre a tapasztalatra épült a maga hirtelen megjelenésével, és fokozódásával minden eddiginél erőteljesebben hívja fel az egyház figyelmét arra, hogy a változás kultúráját is szükséges beépíteni a rendkívül lassan mozduló, a stabilitást és változatlanságot előnyben részesítő egyházba.[6]

6. Az óceánjáró hajó irányváltásának képe népszerű illusztráció az egyházban bevezetendő változások szemléltetésére. Az ilyen manőver nagyon lassan hajtható végre, rengeteg ember részvétele szükséges hozzá, és mindenekelőtt a biztonság és a stabilitás szempontját szükséges figyelembe venni.

2. Az egyéni, érett hitélet, a hívői lét szerepének felértékelődése

Rá kellett ébrednünk, hogy úgy telhetnek el hetek, hónapok, akár évek is például a krónikus betegek és az egyéb módon veszélyeztetett személyek életében, hogy sem a pásztorok, sem a lelki vezetők és lelkigondozók vagy a gyülekezeti közösség tagjai nem tudnak segíteni hitéletük fejlesztésében, de még fenntartásában sem. Ezt jelenleg a Covid–19 pandémia miatt érzékeljük leginkább az úgynevezett nyugati világban. Ugyanakkor fontos tudatosítanunk, hogy számtalan más élethelyzet is sodorhat nemzeteket, gyülekezeteket és benne egyéneket ilyen helyzetbe, például keresztényüldözés, háborúk, diktatórikus országvezetések, újabb járványok stb. Szükségessé vált tehát olyan hívő emberek felnevelése, akik képesek a Szentlélek vezetésének megértésére és elfogadására, lelki ajándékaik felismerésére és az azokkal való szolgálatra Isten dicsőségéért. Az egész egyház és gyülekezeteinek teljes tagsága a misszió eszközei az Úristen kezében. Bosch érvelése szerint

> *„[…] a misszionak ugyanis a közösség a legfőbb hordozója […], A vertikális és lineáris mintát, amely a pápától indul, s a püspökökön, papokon át vezet a hívekhez (ennek a mintának a protestantizmusban is létezik a megfelelője), lassacskán egy olyan minta váltja fel, amelyben mindannyian közvetlenül kapnak indíttatást.”*[7]

Bosch egyenesen a világi hívők apostolkodásáról beszél. Ezen azt érti, amit korábban vázoltunk fel, hogy tudniillik a laikus gyülekezeti tagok, vagy más néven világi hívők nemcsak kisegítőként vehetnek részt a misszióban a lelkészek felügyelete alatt, mint korábban,[8] hanem aktív munkatársakként. Ez nagy előrelépés a tanító és tanuló egyházról, az *ecclesia docens*ről és *ecclesia audiens*ről szóló felfogáshoz képest, amely két részre osztotta Isten népét. Ez a felfogás olyan mély szakadékot eredményezett a klérikusok és a laikusok között, amelyet még a jövőben is nehezen lehet áthidalni egy-egy egyház, illetve gyülekezet életében. Bosch szerint ma már el lehet mondani a világi hívekre, hogy „…ők maguk az a bázis, ahonnan a

7. Bosch, David J.: i. *m*. 431.
8. Uo. 429.

„Egy adott gyülekezetben működő kisebb csoportok szerepe egyre nagyobb hangsúlyt kap, és nemcsak a koronavírus okozta korlátozások miatt.”

missio Dei elindul”,[9] s így a lelkészek és egyházi tisztségviselők a missziói megmozdulások „kísérőtársai”.

A pandémia legnehezebb hónapjai alatt az egyháztagoknak nem volt lehetőségük személyesen találkozni lelkészeikkel, s a tőlük kapható segítség, lelkigondozás sokkal korlátozottabb keretek között volt elérhető. Tárgykörünk szempontjából viszont az a lényegesebb, hogy a missziói elérés alanyai is sokkal kevésbé lehettek az egyház hivatalos szolgálattevői. Ez gyakorlatilag azt jelentette a gyülekezeti tagok számára, hogy az evangélium szóval és cselekedetekkel történő megjelenítése önnön kezükben volt saját környezetükben (család, munkatársak, baráti kör stb.).

3. A közösség szerepének hangsúlyossá válása

A közösség szerepének hangsúlyossá válása egyre inkább más szinten, más dimenziókban és módon történhet majd, mint eddig, és ezért nem áll szemben az egyéni, érett hitélet, hívői lét szerepének felértékelődésével. Például a nagy tömegek helyett a kisközösségek szerepe értékelődik fel. A tömeges dicsőítő alkalmak, stadionokat megtöltő istentiszteletek helyett a néhány családot tömörítő sejtek tudnak közösségi élményt adni. A családtagok ismét szorosabb kapcsolatba kerülhetnek egymással, több időt tölthetnek együtt. A szűk baráti körök megtartó ereje létfontosságúvá válik.

Az Amerikai Egyesült Államokban töretlen volt az óriásgyülekezetek (megachurch)[10] növekedése az elmúlt évtizedekben.[11] Egy átfogó tanulmány szerint ez a növekedés nemcsak a látogatók számában mutatkozott meg a pandémia előtti hónapokig, hanem erőteljes fejlődés volt tapasztalható a multietnicitás és az istentiszteleti, illetve az összejöveteli helyek száma tekintetében is.[12] Thom Rainer, az amerikai egyházi élet egyik legnevesebb kutatója azt emeli ki, hogy a pandémia beálltával a kisebb létszámú istentiszteleti alkalmak válnak normálissá.

> „*Már tapasztalható, hogy még azok a gyülekezetek is kisebb létszámmal szervezik meg az istentiszteleteket, amelyek számban növekednek. Arra számítunk, hogy a nagy méretű gyülekezetek is 250–300 főben fogják maximalizálni az istentiszteletek résztvevőinek számát.*”[13]

Azt lehet észlelni, hogy egy adott gyülekezetben működő kisebb csoportok szerepe egyre nagyobb hangsúlyt kap, és nemcsak a koronavírus okozta korlátozások miatt. Ennek okait *Ed Stetzer*, a világszerte elismert missziológus, aki a Wheaton College keretein belül működő Billy Graham Center ügyvezető igazgatója, így foglalja össze: 1. biztosítják az egyén számára a könnyű kapcsolódást (connectible); 2. könnyen sokszorozhatóak (reproducible); 3. hatékonyan segítik az új látogatók asszimilációját (assimilative); 4. hatékonyan hozzájárulnak az egyén életének formálódásához (transformative); 5. könnyen átvihetőek egy új területre (transferable).[14] Tehát azon gyülekezeteknek, amelyek elsősorban nagy méretű templomaik, imaházaik és nagy létszámú istentiszteleti rendezvényeik vonzását használták ki, fontos figyelembe venniük a kisközösségi találkozók gyülekezeti életbe történő integrálásának szükségességét. Ez nemcsak az amerikai óriásgyülekezet égető szüksége, hanem ugyanolyan fontos az európai egyházak gyülekezetei számára is.

4. Az épületcentrikusság további meggyengülése, illetve átalakulása

Az előzőekhez kapcsolódóan azt látjuk, hogy még in-

9. Uo. 431.

10. Az Amerikai Egyesült Államokban ez olyan gyülekezeteket jelent, ahol a rendszeres vasárnapi istentisztelet-látogatás meghaladja a 2000 főt. Ld. Bird, Warren – Thumma, Scott: *Megachurch 2020: The Changing Reality in America's Largest Churches*. Hartford Institute for Religion Research, Hartford, CT, USA 2020, 2.

11. Earls, Aaron: Megachurches Continue to (Mostly) Grow and Not Just in Size, Lifewaye Research, 2020. december 15. In: *Lifeway Research*. https://lifewayresearch.com/2020/12/15/ megachurches-continue-to-mostly-grow-and-not-just-in-size/ (2021. máj. 10.)

A téma időbeni aktualitását és a figyelembe veendő információk gyors változását tekintve számos online forrásra hivatkozunk a nyomtatásban történő megjelenésből adódó késedelem és elavulás csökkentése érdekében. E hivatkozásoknál a megjelenés éve mellett a konkrét dátumot is közöljük a gyors változások miatt mérlegelendő relevancia céljából.

12. Bird, Warren – Thumma, Scott: i. *m*. 6.

13. Rainer, Thom S.: What Will the Post-Coronavirus Church Look Like? Church Answers, 2020. márc. 18. In: *Church Answers*. https://churchanswers.com/blog/what-will-the-post-coronavirus-church-look-like/ (2021. máj. 21.).

14. Stetzer, Ed: Five Characteristics of Transformative Small Groups. In: *Christianity Today*, 2021, https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/july/five-characteristics-of-transformative-small-groups.html (2021. jún. 1.).

„Fontosabbá válik gyülekezetként létezni, mint gyülekezetbe járni.”

kább csökken a gyülekezeti épületekre, templomokra, imaházakra épülő misszió jelentősége, és kiemelkedik az egyénekből álló kisközösségek misszionáló hatása. Az úgynevezett „bevonzó” (attractional) gyülekezeti misszió és az evangéliumot „megtestesítő” (incarnational)[15] gyülekezi misszió között ingadozó személyek egyértelműen az utóbbi felé közeledtek a karantén időszakában. Az épület szépsége, az istentiszteleti esemény elemeinek (zene, kórus, szónoklat stb.) vonzása nullára csökkent. Azok a gyülekezetek voltak képesek a vonzáskörzetükben élő emberek elérésére, amelyek korábban már felkészítették tagjaikat a megtestesítő misszióra.

A bevonzó modell – amint azt mondják – „elavult modell, noha a nyugati világ egyes részein még működik a »krisztianizált« nem hívők egyre zsugorodó körében”.[16] Eközben a megtestesítő missziót valló és gyakorló gyülekezeti tagok részt vesznek környezetük életében, és ott megélik, megjelenítik Krisztus evangéliumát. A járvány idején betegeket látogattak, gyógyszereket váltottak ki, online eszközök közvetítésében segítettek az otthon rekedt diákok tanulásában, tehát gyakorlati módon tettek bizonyságot Krisztus szeretetéről. „Fontosabbá válik gyülekezetként létezni, mint gyülekezetbe járni”[17] – írja *Barry Howard*, a Center for Healthy Churches vezető trénere.

Ez nem szükségszerűen jelenti azt, hogy a meglévő épületek feleslegesek, és hamarosan teljes mértékben kihasználatlanok lesznek, mint ahogyan azt sem, hogy nem szükséges megbecsülni, folyamatosan karbantartani, felújítani, fejleszteni azokat, illetve új épületeket felépíteni. Két dologra azonban mindenképpen szükséges figyelmet fordítanunk. Elsőként arra, hogy az építkezések és átalakítások során maximálisan törekedjünk a multifunkcionalitásra, vagyis mind a nagy, mind pedig a kisközösségek kiszolgálására, a kimondottan egyházi, illetve közösségi sport- és szabadidős tevékenységek stb. helyszínének biztosítására, a flexibilitásra, vagyis a méretnövelésre és -csökkentésre, a strukturális átrendezhetőségre stb. Másodszor pedig olyan missziói gyakorlatot kell kialakítanunk, amely nem függ a gyülekezet épületeitől, és lehetőséget ad a missziói parancs betöltésére olyan időkben is, amikor nem lehetséges templomainkban és imaházainkban összegyűlni csoportos rendezvényekre.

5. A felekezeti határokon átívelő kapcsolatok megerősödése

Egy ideje már a felekezeti határokon átívelő kapcsolatok megerősödésének is tanúi vagyunk. A Krisztus testén belül értelmezett felekezetközi kapcsolatok *Tim Keller* presbiteriánus lelkipásztor és teológus felfogásának egyik sarokpontját képezik.[18] *Rick Warren* sem nem marad saját egyházának, az Amerikai Déli-Baptista Szövetségnek falai között, ugyanis tanításait, mozgalmát és benne a PEACE Plan[19] nevű programot rendkívül széles kör számára teszi elérhetővé. Az úgynevezett „gyülekezettől gyülekezethez” stratégiájába számos felekezet helyi közösségét vonja be. A Rick Warren által vezetett Purpose Driven Church Movement (Céltudatos Gyülekezet Mozgalom), noha baptista gyökerű, még a

15. Keller, Timothy: *Gyülekezet a központban*. Ford. Győri Péter Benjámin. Harmat Kiadó –Kálvin Kiadó – Luther Kiadó, Budapest 2019, 331.

16. Uo.

17. Howard, Barry: 12 trends for being church in a post-pandemic world. In: *Baptist New Global*, 2020. aug. 28., https://baptistnews.com/article/12-trends-for-being-church-in-a-post-pandemic-world/#.YNmCuyoRrhc (2021. jún. 6.).

18. Keller, Timothy: *i. m.* 321.

19. E program megnevezésének PEACE betűszava a következők rövidítéséből állt össze: **P**lant or Partner with churches to promote reconciliation; **E**quip servant lieders; **A**ssist the poor; **C**are for the sick; **E**ducate the next generation.

„A hitvallását jól ismerő, abban jártas és ahhoz hűségesen kötődő gyülekezeti tagokat nyugodt szívvel támogathatjuk a felekezeteken átívelő kapcsolatok ápolásában.”

katolikus egyházközségeket is segíti a gyümölcstermő misszió elérése érdekében. Az Amerikai Egyesült Államok katolikus híveinek körében történt alkalmazását Joseph M. Champlin pap írta le *A Catholic Perspective on the Purpose Driven Life* című könyvében,[20] hogy egy olyan program elfogadásában és alkalmazásában segítse a katolikus híveket, amely nagymértékben segítheti a katolikusok hitközségek misszióját. Milánóban és Párizsban még olyan katolikus egyházközségeket is találunk, amelyek céltudatos katolikus egyházközségként jelölik meg magukat.[21]

Példák sokaságát lehetne felsorolni neves, kiadványaik és globális missziói munkájuk révén ismertté lett keresztyén vezetők és gyülekezeteik ilyen téren megismerhető gyakorlatának területéről. Ezek mind azt bizonyítják, hogy a felekezetek között átívelő mozgalmak erősödése nemcsak folytatódik, hanem erősödik is, s így az egy adott egyházba tartozó hívők és helyi gyülekezetek kapcsolatrendszere még inkább kilép a felekezeti határok közül. Ez az immár erőteljesen zajló folyamat azt mutatja, hogy e kapcsolódások alapja most már nem a kegyességi irány, például a keresztség módja, az egyházszervezet kialakítása, a „második áldás” vagy a karizmák létezésének, illetve gyakorlásának kérdésköre, hanem a hasonló missziológiai felfogás, azaz a hasonló „missziói génszerkezetű” gyülekezetek kapcsolatai erősödnek meg. Ezt igen szemléletesen mutatja az a már említett példa, hogy amerikai baptista lelkipásztor és óriásgyülekezete működik együtt európai katolikus egyházközségekkel és papjaival, mert egyetértenek a környezetük evangéliummal történő elérésének vágyában.

A hívő emberek és helyi gyülekezeteik ökumenikus és felekezeteken átívelő összekapcsolódásának előnyei vannak. Ugyanis a fragmentálódott keresztyén egyháznak szükséges felmutatnia a szeretet és az egység gyümölcseit. Ha viszont a gyülekezeti tagok válogatás nélkül fogadják be az elérhető hitéleti tartalmakat, az online tér által vezérelt „igei táplálkozás” elvtelen összekeveredéshez is vezethet. Ezért gyülekezeteinkben minden eddiginél nagyobb szükség van hitelveink ismertetésére, oktatására. A hitvallását jól ismerő, abban jártas és ahhoz hűségesen kötődő gyülekezeti tagokat nyugodt szívvel támogathatjuk a felekezeteken átívelő kapcsolatok ápolásában.

6. Az igehirdetők szolgálatának kihatását meghatározó tényezők még komplexebbé válása

A karantén időszakában már tanúi és átélői lehettünk annak, hogy egy még összetettebb tényezőcsoport miként kezdte meghatározni a gyülekezetek, a lelkipásztorok, az igehirdetők és lelkimunkások szolgálatának kihatását. Az egyik ilyen jelenség az, hogy a közösségi média csatornáin közvetített audiovizuális minőség nagyon jelentős mértékben képes vonzani a nézőket egy hitéleti tartalomszolgáltatóhoz, például a helyi gyülekezethez, egy igehirdetőhöz. Ebben az esetben a belső, lelki-szellemi tartalom csak egy tényező a sokból. Az online jelleg miatt a médiabefolyásolási lehetőségek, például a technikai eszközpark fejlettsége,

20. Champlin, Joseph M.: *A Catholic Perspective on the Purpose Driven Life*. Catholic Book Publishing Corp., Totowa, NJ, USA 2006.

21. Ld. Bénédicte Dantès tájékoztató levelét, amelyet jelen dolgozat szerzőjének és a Céltudatos Gyülekezet Mozgalom Európai Koordinátorának, Abraham Meulenbergnek írt a Francia Céltudatos Gyülekezet Mozgalomról, 2013. febr. 22.

„Ma már nem az a kérdés, mint korábban, hogy hozzájutunk-e a szükséges és elégséges információhoz, hanem az, hogy miként szűrjük meg jól annak egyre duzzadó halmazát.”

az internetkapcsolat sebessége, a tartalomterjesztés népszerűsítése érdekében bevetett anyagi eszközök stb. igen sokat, számos esetben többet számítanak az elérés tekintetében. Nemcsak a mennyiségi elérésben, vagyis abban, hogy hány főhöz jut el az adott üzenet, hanem abban is, hogy az adás milyen erős elköteleződést vált ki az eredetileg talán csak véletlenül odatévedt hallgatóban. Ezek miatt egyre nehezebbé válik a hiteles, biblikus lelki tartalom eljuttatása a hallgatósághoz, hiszen egy jóval összetettebb mezőnyben kell ezt tenni. Ez a feladat megterheli a vidéki, falusi gyülekezeteket, az egyszerűbb felkészültséggel rendelkező lelkipásztorokat és önkéntes, valószínűleg többségükben csak önképzés útján felkészült gyülekezeti segítőiket, és ez azzal is jár a lelkipásztorok esetében, hogy kevesebb energiájuk és idejük marad a lelki-szellemi tartalom kidolgozására. Sokan nem is kívánnak, nem is tudnak beszállni ebbe a versenybe.

Azt mondhatjuk, hogy amiképpen az emberek általában már „fuldokolnak” az információ áradásában, ugyanúgy, sőt fokozottabban jelentkezik ez a hitélet területén a koronavírus által kiváltott karanténidőszakban. Ez az információáradat vegyesen, egy időben, ugyanazon a számítógépen érkezett „jó és rossz gyümölcs” a vasárnap reggeli internetező keresztyén, illetve a kereső lélek számára. Ebből a kínálatból mindenki saját ízlése, érettsége, pillanatnyi hangulata és sok más tényező alapján fogyasztott. (Ezek közül jó esetben talán egy szempont a Szentlélek vezetésének megértése.) Az információs társadalomban már kezdjük megérteni, megszokni, hogy ma már nem az a kérdés, mint korábban, hogy hozzájutunk-e a szükséges és elégséges információhoz, hanem az, hogy miként szűrjük meg jól annak egyre duzzadó halmazát. Ugyanez történik, és fog történni egyre inkább a hittartalom világában: nem az a kérdés, hogy van-e online módon elérhető dicsőítés, igehirdetés stb., hanem az, hogy miként tudjuk helyesen megszűrni az ilyen jellegű információkat is. Ebben a Jézus Krisztus által javasolt „gyümölcsteszt” ad hasznos támpontot: gyümölcseikről ismerhetjük meg a fákat. Vagyis egy igehirdető vagy egy helyi gyülekezet nem arról ismerhető meg, hogy milyen módon él a média eszközeivel, hanem

életének és missziójának gyümölcseiről.[22] Emellett kiemelkedő jelentősége lesz annak, hogy egy igehirdető vagy egy helyi gyülekezet miként kapcsolódik környezetéhez a mindennapokban. Az online térben megjelenő igehirdetőket olyan személyek is követik a személyes kapcsolódás alapján, akiket nem az ő szolgálatának audiovizuális színvonala ragadja meg, hanem az általa kiépített, mély, szeretetre és tiszteletre épülő kapcsolat, és emiatt hallgatják meg újra és újra.

7. A szolgálati fenntarthatóság szem előtt tartása

Az elmúlt években a gyülekezeti szolgálat fenntarthatósága került a központba. Ezt csak felerősítette a világméretű járvány missziói szervezetekre, egyházakra és a helyi gyülekezeteikre gyakorolt hatása. A fenntarthatóság témaköre különösen az anyagi és humán erőforrások tekintetében lett meghatározó. A kelet-európai, afrikai és általában a segítségre szoruló országoknak tartott területeken több ok miatt is megrendült a Nyugatról kapott anyagi támogatás. Ezek között szerepel a nyugati, például az Amerikai Egyesült Államok és Nyugat-Európa egyházainak bevételcsökkenése az elmaradt istentiszteletek és visszafogott adakozások, illetve technikai fejlesztések és a tagságról való gondoskodás kiadásainak növekedése miatt. Ez pedig azt is eredményezte, hogy immár szinte eltűnőben van a gyülekezetek és missziói társaságok nyugati támogatások által történő életben tartásának

22. Egy egyház, illetve helyi gyülekezet például a maga biblikus hitelvei és e hitelvek megéléséből fakadó eredményei alapján ítélendő meg: a hitre jutott és lelkigondozásban részesített személyek érett tanítványokká lett lelki testvérek, újonnan alapított gyülekezetek, tanítványi csoportok, missziói pontok, karitatív szolgálat stb.

„A Krisztus által reánk bízott munka akkor is végezhető, amikor egy gyülekezetnek nincsenek épületei.”

koncepciója. A pandémiás helyzetben hozott utazási korlátozások a missziói útra készülő hívők tízezreit akadályozták meg abban, hogy a támogatottnak tartott gyülekezetek érdekében fejtsék ki tevékenységüket. Így a betervezett imaházépítések, nyári táborok, evangelizációs összejövetelek, nyelvoktatásra és interkulturális kapcsolatokra alapozott események nemcsak a Nyugatról érkező testvérek, hanem a szükséges anyagi fedezet hiányában kerültek megrendezésre, vagy éppen el is maradtak. A missziók nemzetivé és anyagi értelemben is függetlenné válása mellett még fontosabb lesz a helyi gyülekezetek önálló szolgálata a humán erőforrások témájában is. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy minden gyülekezetnek szembe kell néznie azzal, hogy hosszú távon azt a szolgálatot tudja végezni Isten kegyelméből, amelyre az emberi erőforrásokat tekintve és anyagilag is képes önmagában.

8. Az ősgyülekezeti missziói paradigma felújítása

Gyülekezetek sokasága ébredt rá arra, hogy vissza kell térni az ősgyülekezethez hasonló, ma leginkább az üldözött keresztyének, illegalitásban működő el nem ismert egyházak által végzett misszióhoz. Az természetesen nem lehetséges, hogy teljes mértékben úgy működjünk, mint az ősgyülekezet, hiszen azóta kétezer év telt el. Az sem lehetséges, hogy jogállamban, szekuláris kormányzat alatt vagy éppen többségi keresztyén lakosságú államban működő gyülekezeteink pontosan úgy működjenek, mint egy iszlám többségű és kormányzatú országban hitünk miatt üldözést szenvedő hittestvéreink. Viszont relevánssá válik, hogy az alapelveket miként lehet alkalmazni az adott kultúrában. Például a Krisztus által reánk bízott munka akkor is végezhető, amikor egy gyülekezetnek nincsenek épületei, vagy nem lehetséges számára a nagy létszámú és nyilvános összejövetel tartása, vagy pedig nem áll rendelkezésére rendszeres és jelentős heti, havi vagy éves bevétel. „Legyél egyház az egyház falain kívül” – biztatja *Scott Sullivan* kimondottan a Covid-karantén utáni helyzetben lévő egyházat.[23]

Az ősgyülekezethez hasonlóan lehetséges ma is küldetésben járni akkor is, amikor nincsen lehetőségünk épületeinkben, rendszeres rendezvényeink által szolgálnunk. Az egyház küldetésbetöltő képessége a kívülállók felé folytatott szolgálat, az elkötelezett és felkészített tagság, a több helyszínen összejövő kis méretű csoportok és a tanítványnevelő tagság meglététől függ. A misszió eredményessége, gyümölcstermő képessége terén tanulhatunk a miénknél jóval kevésbé kiépült egyházi struktúrával rendelkező hitelődeinktől.

9. A biztonságos és stabilan működő világ képének összetörése

Az elmúlt évtizedek során úgy érzékelhettük, hogy világunk egyre biztonságosabbá válik, még ha ez nagyon lassan haladó folyamatként történik is. Egyre több betegséget vagyunk képesek kezelni, vagy akár meg is gyógyítani, egyre szélesebb néptömegek élhetnek úgy, hogy már nem kell nélkülözniük az áramszolgáltatást, az emberi fogyasztásra alkalmas ivóvizet, az egészséges létfenntartáshoz szükséges élelmiszereket. Biztosításokkal védhetővé váltak utazásaink, a jégeső által elvert termés nem omlasztotta össze egy család anyagi megélhetését. Harari egyenesen az ember „megistenülésének” nevezi a jelen világ társadalmi, gazdasági és technológiai dinamikái által megvalósult globális állapotot, és azt hirdeti: jelenlegi projektünk az, hogy „Homo deusszá fejlesszük a Homo sapienst”.[24] A jeruzsálemi egyetemi tanár az emberiség történelmét nemcsak rendkívül pontos analízisnek vetette alá, hanem képes volt ezekben a metanarratívát is felfedezni, és azt extrapolálva rámutatni a jövő meghatározó globális folyamataira. Néhány éve megjelent művei az emberiségre leselkedő komoly veszélyekre hívták fel a figyelmet, mint például a mesterséges intelligencia mindenekfelett történő térnyerése, az ökoszisztéma elpusztítása, céljaink elveszítése, az egyének elégedetlenségének növekedése és az egyre inkább felelőtlenné válás.[25] Így, bár látszólag egyre biztonságosabb világot alakítunk ki magunknak, mégis egyre törékenyebbé válik a földgolyó.

23. Sullivan, Scott: After the Covid–19 Quarantine: 6 Pivots to Position Your Church for Big Gospel Impact. In: *Georgia Baptist Mission Board*, Duluth, GA, USA, 2021. jan. 24. https:// gabaptist.org/covid-19-gospel-impact/ (2021. jún. 30.)

24. Harrari, Yuval Noah: *Homo Deus. A holnap rövid története*, 48.

25. Harrari, Yuval Noah: *Sapiens. Az emberiség rövid története*. Ford. Torma Péter. Animus Kiadó, Budapest 2015, 369.

„Ha teljesen ki is tudnánk irtani a jelenleg terjedő koronavírust, attól ez még a „járványok évszázada” lesz.”

Habár a kutatók rámutattak a sérülékenységre, az emberek többsége nem törődött ezekkel a figyelmeztetésekkel. Abban talán nem sokan hittek, hogy egzisztenciális gondjaink a maguk összetett voltában kerültek megoldásra az egész világon. Viszont világunk fejlettebb országainak polgárai egyre nyugodtabbak voltak annak alapján, amit a saját környezetükben tapaszaltak. Így a széles tömegek életérzése az volt, hogy megbízható és kiszámítható az előttünk álló élet. A pandémia hónapjai során széles néptömegek döbbentek meg: történhetnek olyan események, amelyek az egyik napról a másikra „leállítják a föld működését”.[26] Most azonban már apokaliptikus események bekövetkezése is elképzelhetővé lett a társadalom számára.[27] Ennek – az összeesküvés-elméletek megjelenésének negatív kihatásai mellett – számos pozitív missziói és evangelizációs vonzata is van, ugyanis legalább átmenetileg megtapasztalhattuk környezetünk lelki értelemben vett nyitottságát.[28]

10. A folytonos egzisztenciális szorongás kialakulása

Ma az emberiség lelkiállapotának egyik meghatározó jellemzője az állandósult szorongás, és ebben a Covid–19 jelentős szerepet játszik.[29] Az emberek naponta nézik a hazai és a nemzetközi televíziós csatornákat, és élik át újra és újra éledező reménysugaraik kioltását: újra szigorításokat, lezárásokat rendelnek el, újabb mutánsok jelentek meg. Neves tudósok beszélnek arról, hogy ha teljesen ki is tudnánk irtani a jelenleg terjedő koronavírust, attól ez még a „járványok évszázada” lesz.[30]

A közösségi média sem szól másról: a bajokról, a betegségekről tudósít, és az ezek miatt még inkább egymásnak feszülő emberekről. Nem jelentenek kivételt a hívő emberek, a gyülekezeti tagok sem. Az elmúlt hónapok szomorú tapasztalata az, hogy a gyülekezeti tagok között jelentős feszültségek támadtak azon kérdés körül, hogy mi is lenne a jó eljárás a járvány kezelésére. A hívő ember nem kivétel: a feszültségek bennünket is elérnek, és félelmeket, szorongást okozhatnak. Még azok az idős vagy hosszú ideje fájdalmas betegségben szenvedő, illetve súlyosan korlátozott állapotban élő hívek is nagyon borús érzelmekkel és gondolatokkal élik napjaikat, és azt mondják, hogy ők már szívesebben távoznának erről a földről a mennyei hazába. A járvány miatt most már nemcsak gyermekeikért, unokáikért aggódnak, hanem saját életük végének körülményei miatt is, hogy esetleg egy kórház vagy idősotthon karanténjában, szeretteiktől elzártan és magányosan kell kilépniük e földi létből.

Elengedhetetlenül szükséges, hogy a lelkészek, lelkipásztorok és lelkigondozók szolgálatának egyik súlypontja a felerősödött és átminősült egzisztenciális szorongás területére essék.

11. Új esély a Krisztusnak tetsző hívő életre

A karantén izolációt és immobilizációt kényszerített a

26. Jingyu, Chen: The Virus That Shut Down the World: 2020, a Year Like no Other. In: *United Nations*, 2020. dec. 24. https://news.un.org/en/story/2020/12/1080702 (2021. máj. 4.).

27. Garrett, Laurie: The World Knows an Apocalyptic Pandemic Is Coming. In: *Foreign Policy*, 2019. szept. 20. https://foreignpolicy.com/2019/09/20/the-world-knows-an-apocalyptic-pandemic-is-coming/ (2021. jún. 29.).

28. Stetzer, Ed: Evangelism: Reconsidering Our Approach in a Pandemic. In: *Christianity Today*, 2020. szept. 8. https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2020/september/evangelism-reconsidering-our-approach-in-pandemic.html (2021. jún. 2.).

29. Perczel-Forintos, Dóra: A jót keresd, ne a rosszat – megküzdés járvány idején. A COVID-19 pszichés hatásai. Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Klinikai Pszichológia Tanszék, Budapest 2020.

30. Dyer, Jan: Ready for the Next Pandemic? In: *Infection Control Today* 25, Issue 03, 2021. ápr. https://www.infectioncontroltoday.com/view/ready-for-the-next-pandemic-spoiler-alert-it-s-coming (2021. jún. 4.).

„Minden krízishelyzet egyben új esély is arra, hogy másképpen rendezzük a dolgokat."

gyülekezeti tagokra is. Nem találkozhattak szeretteikkel, barátaikkal, lelki testvéreikkel és lelki vezetőjükkel. Otthonukból nem mozdulhattak ki azzal a szabadsággal, mint korábban. Mindezek hatására felerősödött bennük a vágy az istentiszteletek látogatására, a közösségi összejöveteleken való részvételre, az egymással történő találkozásokra. De azt is mondhatjuk, hogy a keresztyének új esélyt kaptak arra, hogy újra az egymás iránti szeretetre, egymás támogatására, az egységre törekedjenek, és ne a kritizáló attitűd határozza meg a találkozások légkörét.

> *Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást* (Jn 13,35)

Krisztus ebben gyönyörködik, és missziónk hitelesítési alapját is ez adja meg. Szükséges azonban megjegyeznünk, hogy ez nem indul el, és nem is jön létre önmagától. A felgyülemlett feszültségek állandósulhatnak a lelki és érzelmi értelemben nem egészséges hitközösségekben, és a már említett szorongások miatti folytonos konfliktusokban még fokozottabb a széthúzás.

Minden krízishelyzet egyben új esély is arra, hogy másképpen rendezzük a dolgokat. A Covid–19 csillapodásával (teljes elmúlásával?) mindenképpen új élethelyzetbe kerülnek gyülekezeteink.

12. A klasszikus lelkigyakorlatok reneszánsza

Amikor *Dallas Willard* tanítványa, *Richard Foster* arra készült, hogy megírja a lelki formálódásról szóló, *The Celebration of Discipline. The Path to Spiritual Growth* című könyvét, megdöbbentő következtetésre jutott:

> *„[…] kutatásaim során nem találtam egyetlenegy könyvet sem, amelyet a böjt témájában adtak volna ki 1861 és 1954 között […]."*[31]

Tanítója, Dallas Willard amerikai filozófus, aki a keresztény spirituális formálódás témakörével is foglalkozott, kereken tíz évvel később jelentette meg a *The Spirit of the Disciplines. Understanding How God Changes Lives*[32] című könyvét. E két mű a lelkigyakorlatok szerepét hangsúlyozta, és felbecsülhetetlen hatást gyakorolt először az amerikai, majd az európai és a globális protestáns keresztyénségre.[33]

Ma számos gyülekezet újul meg a lelkigyakorlatok révén. A protestáns közösségek korábban „katolikus gyakorlatoknak" vélték ezeket, és távol maradtak tőlük. Mostanra viszont nemcsak elfogadják, hanem gyülekezeti életük szerves részévé teszik ezeket – mutat rá a dél-afrikai szerzőpáros, *George Marchinkowski* és *Pieter De Villiers*.[34] Jól szemlélteti ezt a *Tim Keller* által vezetett, New York-i Redeemer Presbiteriánus Gyülekezet. Ők például a szerzetesi hitéletben gyökerező Lectio Divina[35] meditatív bibliaolvasási gyakorlatát javasolják a gyülekezeti tagok számára.[36]

Rod Dreher nem kevesebbet állít a *Szent Benedek válaszútján*[37] című könyvében, mint azt, hogy jelen korszakban csak úgy lehetséges megélni a hitet, hogy visszatérünk a keleti ortodoxiából ismert lelkigyakorlatokhoz, és annyira meg volt győződve véleményének helyessége felől, hogy kilépett a római katolikus egyházból, és a keleti ortodox egyházhoz csatlakozott.[38] Dreher művének eredeti, angol nyelvű alcíme is nagyon beszédes: *A Strategy for Christians in a Post-Christian Nation – Stratégia poszt-keresztyén nemzetben élő keresztyének számára*.[39] *David Brooks*, a *The New York Times* rovatvezetője szerint ez a könyv „az évtized leggyakrabban emlegetett és legfontosabb vallási köte-

31. Foster, Richard J.: *The Celebration of Discipline: The Path to Spiritual Growth*. Harper & Row Publishers, New York–London 1978, 41.

32. Willard, Dallas: *The Spirit of the Disciplines: Understanding How God Changes Lives*. Harper & Row, San Francisco 1988.

33. Ld. Foster, Richard – Willard, Dallas: Christian Disciplines as a Means to Grace. In: *Dallas Willard Center for Christian Spiritual Formation*. https://dallaswillardcenter.com/wp-content/uploads/ 2014/05/Christiandisciplinesasameanstograce.pdf (2021. jún. 2.).

34. Marchinkowski, George – Villiers, Pieter G. R. De: The Rediscovery of Spiritual Practices within Protestantism. In: *Stellenbosch Theological Journal* 6. (2020/1), 429–456.

35. Studzinski, Raymond OSB: *Reading To Live: The Evolving Practice of Lectio Divina*. Cistercian Studies no. 231. Liturgical Press, Collegeville 2009.

36. Lectio Divina: "Divine Reading". In: *Redeemer Church And Ministries*. https://www.redeemer. com/learn/prayer/prayer_and_fasting/lectio_divina_divine_reading (2021. jún. 26.).

37. Dreher, Rod: *Szent Benedek válaszútján*. Idea conservativa. Ford. Bakos Gergely Osb. Osiris Kiadó, Budapest 2021.

38. Rothman, Joshua: Rod Dreher's Monastic Vision. In: *The New Yorker*, 2017. máj. 1. https:// www.newyorker.com/magazine/2017/05/01/rod-drehers-monastic-vision (2021. jún. 30.).

39. Dreher, Rod: *The Benedict Option: A Strategy for Christians in a Post-Christian Nation*. Sentinel, New York 2017.

„Ma számos gyülekezet újul meg a lelkigyakorlatok révén."

te".[40] Számunka fontos üzenettel bír ez, és rámutat arra, hogy a lelkigyakorlatok reneszánszát éljük.
A pandémia veszélyei által fenyegetett ember az egyéni hitéletében találhat vigaszra, meríthet erőt, és kerülhet közelebb Krisztushoz, s ez fokozottan érvényes a gyülekezeti élet fizikai találkozásainak ellehetetlenülésének időszakára. A korlátozó intézkedések enyhülésével vagy jövőbeli esetleges teljes megszüntetésével ismét könnyebbé válhat a fizikai találkozás Isten népével, az egyházközség tagjaival és a lelkipásztorral. Ugyanakkor mostanra mindenki számára egyértelművé vált, hogy lehetnek olyan időszakok, akár hosszabbak is, amikor magunkra maradhatunk, vagy kis családunkkal, de Istennel. A Richard Foster által alapított *Renovaré Institute for Christian Spiritual Formation* vezetője így szól erről a *Christianity Today* által közölt interjúban:

> *„[…] az első századi és a középkori keresztyén elődeinktől tanult lelkigyakorlatok nemcsak megtarthatnak bennünket, de nagymértékben meg is erősíthetik Istennel való kapcsolatunkat."*[41]

13. Az egyház odafordulása a világhoz

A dél-afrikai David J. Bosch teológus ezt írja a *Paradigmaváltások a misszió teológiájában* című könyvében:

> *„[…] az egyház missziós tevékenysége nem csupán annyiból áll, hogy az egyes embert az egyházba hívogatjuk, akár a mennyország várótermébe."*[42]

Bosh arra biztat a hozzá hasonlóan vélekedő teológusok és missziológiai szakemberek véleményét összegezve: úgy alakítsuk ki az egyház teljes struktúráját, hogy az a társadalmat és a világ szükségleteinek betöltését tudja szolgálni.[43] Amint kifejtettük, ez már több évtizede folyamatban van. Jól példázza ezt Rick Warren PEACE Plan[44] nevű programja, amely már hosszabb ideje eredményesen fejti ki tevékenységét. Ez pontosan így értelmezi az egyház szerepét a világban. A kaliforniai gyülekezet globális munkásságának kihatását jól jelzi a PEACE egyik elemébe, az egészségügyi támogatásba történő bekapcsolódásának példája. A Rick Warren által vezetett helyi gyülekezet nemzetközi partnerei nélkül, tehát csupán önmagában húszezer felnőttet és hetvenezer gyermeket juttatott alapfokú egészségügyi szolgáltatáshoz Nyugat-Ruandában az úgynevezett Global initiatives[45] programjában.[46]

A PEACE célja az, hogy a keresztyének jelen legyenek ott, ahol a világban gond, baj és fájdalom van, és segítsenek mindabban, amiben tudnak. Így valós segítséget nyújtanak a jelenkor valós gondjaiban. Ez már önmagában is Istennek tetsző dolog, és az egyház dolga, hiszen így az egyház valóban másokért létezik. Emellett azonban az evangelizációs cél is megvalósulhat, mert a hívők szolgálatkész életvitele még az egyházon kívül élő emberek figyelmét is felhívja Istenre. Ebben kiemelt helyen szerepel a nem lelkészi gyülekezeti tagok bevonása a szolgálatba.[47]

A PEACE olyan mozgalom, amely mozgósítani kívánja a gyülekezetekben élő keresztyéneket, hogy dolgozzanak együtt az alábbi területeken:

- a megbékélést segítő gyülekezetek alapítása;
- szolgáló vezetők kiképzése;
- a szegények segítése;
- gondoskodás a betegekről;
- a következő nemzedék oktatása.[48]

Dietrich Bonhoeffer viszont nem ezt látta követendő útnak. Szerinte nekünk nem konkrétan a felsorolt gondok kezelésébe kellene bekapcsolódnunk, Jézusra hivatkozva azt állítja, hogy nekünk a megváltás

40. Brooks, David: The Benedict Option. In: *The New York Times*, 2017. márc. 17. https:// www.nytimes.com/2017/03/14/opinion/the-benedict-option.html (2021. jún. 30.).

41. Hall, Cris – Lee, Morgan: Spiritual Formation as COVID-19 Gets More Depressing. In: *Christianity Today*, 2020. nov. 17. https://www.christianitytoday.com/ct/podcasts/quick-to-listen/ spiritual-formation-disciplines-covid19-coronavirus-podcas.html (2021. jún. 29.).

42. Bosch, David J.: i. *m*. 349.

43. Uo.

44. Ld. a 19. lábjegyzetet. A PEACE hivatalos honlapját ld. PEACE – *The Peace Plan*. http:// www.thepeaceplan.com (2021. jún. 6.).

45. A Saddleback Gyülekezetben a PEACE Plan munkáját két csoportra osztják. Az első saját közvetlen környezetük, városuk és államuk, Kalifornia területén kifejtett segítségnyújtás, a második pedig a globális területeken végzett munkálkodás, amelyet a Global Initiatives névvel jeleznek.

46. Ld. *Purpose Driven Church*. https://pd.church/rwanda-africa/ (2021. jún. 6.).

47. Ld. a 2. pontot.

48. PEACE – *The Peace Plan*. http://www.thepeaceplan.com (2021. jún. 6.).

„Nekünk a megváltás tényével kell foglalkoznunk, és majd abból fakad az emberi gondok megoldása”

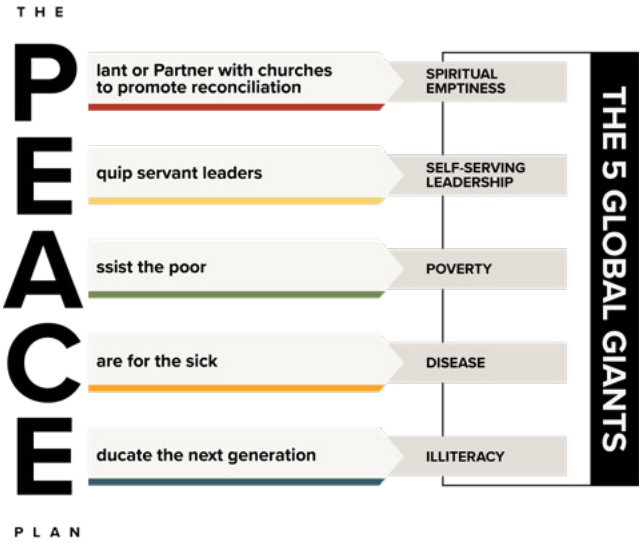

tényével kell foglalkoznunk, és majd abból fakad az emberi gondok megoldása. Sőt az emberi gondokat nem is szabad kiindulási pontoknak tekintenünk.[49] Ő szigorúan elkülöníti a lelkipásztori és a diakóniai megbízatást:

> *„az első isteni, a második földi, az első Isten Igéjének, a második a keresztyén életnek a területe”.*[50]

Vagyis ő nem azt állítja, hogy nem szükséges a keresztyéneknek részt venniük a világ gondjainak hordozásában, az emberek valós gondjainak megoldásában. A német evangélikus teológus inkább az egyház elsődleges küldetéséről szól, amely mindenek előtt áll, és meghatározza annak identitását. Ebből fakadhat azután az egyház részvétele a világ gondjainak megoldásában. Ezzel pedig messzemenően egyetértünk.

Természetesen sok más példát lehetne felhozni a nemzetközi egyházi életből, amely utat mutat számunkra abban, hogy az egyházaknak, a gyülekezeteknek, a Krisztust követő embereknek szükséges jelen lennie a világban zajló eseményekben. A koronavírus időszakában nyilvánvaló lett világunk törékenysége. Százezrek és milliók szenvednek el súlyos egészségügyi, egzisztenciális, érzelmi veszteségeket. A legnehezebb hetek folyamán szűkebb környezetünkben is újabb és újabb tragédiák következtek be: *a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését* (Róm 8,19). Ne rejtőzzünk hát el, ne fordítsuk el fejünket. Forduljunk oda, ahol szenvedés van, és így töltsük be küldetésünket Krisztus testeként ebben a világban.

14. A személyes, kapcsolati tanítványképzés megerősödése

Vélekedésünk szerint a Szentírás missziológiai csúcspontja a Máté evangéliumában leírt missziói parancs.[51] Ebben az nyer megfogalmazást, hogy a keresztyén hívő küldetése: tanítványokat nevelni.[52] Az elmúlt évtizedekben jelentős megerősödés tapasztalható ezen a területen: mind több gyülekezet fedezi fel a személyes, kapcsolati tanítványképzés fontosságát, mint a misszió lényegi elemét. Ebben a témában klaszszikusnak számít Robert Coleman *Az evangelizáció mesterterve*[53] című könyve, amely ennek a szolgálatnak bibliai alapjait és gyakorlatát írja le. Az eredetileg 1963-ban kiadott mű Jézus Krisztus stratégiáját ismerteti: az örömhír átadásának előkészítését, majd az átadás folyamatát, végül a hitre jutottak érett tanítvánnyá nevelésének módját. Coleman úgy mutatja be a tanítványképzés szolgálatát, mint ami teljes mértékben a Bibliában gyökerező, egyszerű szolgálat.[54]

Az utóbbi évtizedekben sok egyén és gyülekezet fordult a személyes, kapcsolati tanítványnevelés felé. Az ilyen módon folytatott szolgálat fő eszközei a tanítványok oktatása, a modellezés, a mentorálás, illetve a lelkigyakorlatok feleleventése és elkötelezett gyakorlása. Vélhetően ez a dinamika fog egyre inkább erősödni. Ennek bibliai látásunk alapján igazán örvendünk, mert úgy véljük, hogy a keresztyén misszió mindent átfogó célja és egyben meghatározó jellege maga a tanítványnevelés. Jézus Krisztus erre hív a Mt 28,18–20-ban, a missziói parancs elrendelésében, amely az Újszövetség és a teljes Szentírás missziói csúcspontja.

---

49. Bonhoeffer, Dietrich: *Etika. Útkészítés és bevonulás*. Exit Kiadó, Kolozsvár 2015, 71.

50. Uo. 76.

51. Steiner, József: *A missziói elmélettől a gyakorlatig*. PhD-disszertáció, Debrecen 2018, 85.

52. Uo. 74.

53. Coleman, Robert B.: *Az evangélizáció mesterterve*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest 2010.

54. Taylor, Justin: A 20th Century Classic: “The Master Plan of Evangelism”. In: *The Gospel Coalition*, 2014. dec. 6. https://www.thegospelcoalition.org/blogs/justin-taylor/a-20th-century-classic-the-masters-plan-of-evangelism/ (2021. jún. 6.).

„Isten az ő népét, egyházát rugalmasnak teremtette.”

Záróbiztatások

Isten az ő népét, egyházát rugalmasnak teremtette. Szükség van erre, mert – vélekedésünk szerint – az egyház adja a kapcsolatot a világ és Isten között. Az eklézsia kapta azt a küldetést, hogy a világban élő embereket a Teremtőhöz vonzza, és őhozzá kapcsolja. Az egyház Krisztus teste – *corpus Christi*. Ugyanakkor az egyház egy „membrán” is: egybekapcsoló, s ugyanakkor el is választó rugalmas réteg. Isten és a világ nem ugyanaz, nem ugyanabban a szférában létezik, ezért nem is keverhetőek össze. A szakrális és a szekuláris, a világi és a szent eltér egymástól. Ezt a kettőt kapcsolja egybe, s ugyanakkor választja is szét az egyház, amely a helyi gyülekezetekben nyilvánul meg. Egy ilyen, rugalmas összekapcsoló eszközre van szükség ahhoz, hogy a változatlan Teremtő, aki tegnap, ma és mindörökké ugyanaz, az állandó változásban levő világhoz kapcsolódhasson.

Ezért Isten népének nem kell megijednie a változásoktól. Nem kell félnünk, ha a hitünk, reményünk és erőnk forrása szilárdan az Örökkévalóban gyökerezik. Ha ilyen szilárdan kapcsolódunk hozzá, és a szilárd Kősziklán vetjük meg lábunkat, küldetésünk megélésének formáiban, módjaiban bátran lehetünk rugalmasak.

Mindazok, akik engedelmeskednek a missziói parancsnak, és elindulnak minden nép felé, hogy ott a tanítvánnyá tétel szolgálatát végezzék, számíthatnak Krisztus ígéretére: *én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig*. Járvány, üldöztetés, anyagi hanyatlás és minden más nehézség dacára.

Felhasznált irodalom

- Bird, Warren – Thumma, Scott: *Megachurch 2020: The Changing Reality in America's Largest Churches*. Hartford Institute for Religion Research, Hartford, CT, USA 2020.
- Bonhoeffer, Dietrich: *Etika. Útkészítés és bevonulás*. Exit Kiadó, Kolozsvár 2015.
- Bosch, David J.: *Paradigmaváltások a misszió teológiájában*. Ford. Boros Attila. Harmat – Protestán Missziói Teológiai Intézet, Budapest 2005.
- Brooks, David: The Benedict Option. In: *The New York Times*, 2017. márc. 17. https:// www.nytimes.com/2017/03/14/opinion/the-benedict-option.html (2021. jún. 30.).
- Champlin, Joseph M.: *A Catholic Perspective on the Purpose Driven Life*. Catholic Book Publishing Corp., Totowa, NJ, USA 2006.
- Coleman, Robert B.: *Az evangélizáció mesterterve*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest 2010.
- Dreher, Rod: *Szent Benedek válaszútján*. Idea conservativa. Ford. Bakos Gergely Osb. Osiris Kiadó, Budapest 2021.
- Dreher, Rod: *The Benedict Option: A Strategy for Christians in a Post-Christian Nation*. Sentinel, New York 2017.
- Dyer, Jan: Ready for the Next Pandemic? In: *Infection Control Today*, 25, Issue 03, 2021. ápr. https://www.infectioncontroltoday.com/view/ready-for-the-next-pandemic-spoiler-alert-it-s-coming (2021. jún. 4.).
- Earls, Aaron: Megachurches Continue to (Mostly) Grow and Not Just in Size, Lifewaye Research, 2020. december 15. In: *Lifeway Research*. https://lifeway-research.com/2020/12/15/megachurches-continue-to-mostly-grow-and-not-just-in-size/ (2021. máj. 10.)
- Foster, Richard J.: *The Celebration of Discipline: The Path to Spiritual Growth*. Harper & Row Publishers, New York–London 1978.
- Foster, Richard – Willard, Dallas: Christian Disciplines as a Means to Grace. In: *Dallas Willard Center for Christian Spiritual Formation*. https://dallas-willardcenter.com/wp-content/uploads/ 2014/05/ Christiandisciplinesasameanstograce.pdf (2021. jún. 2.).
- Garrett, Laurie: The World Knows an Apocalyptic Pandemic Is Coming. In: *Foreign Policy*, 2019. szept. 20. https://foreignpolicy.com/2019/09/20/the-world-knows-an-apocalyptic-pandemic-is-coming/ (2021. jún. 29.).
- Haag, Herbert: *Csak aki változik, marad hű önmagához. A katolikus egyház alkotmányához*. Ford. Karacs Ágnes. Bencés Kiadó, Pannonhalma 2006.
- Haag, Herbert: *Nur wer sich ändert, bleibt sich treu. Für eine neue Verfassung der katholischen Kirche*. Herder, Freiburg im Breisgau 2000.
- Hall, Cris – Lee, Morgan: Spiritual Formation as Covid–19 Gets More Depressing. In: *Christianity Today*, 2020. nov. 17. https://www.christianitytoday.com/ct/podcasts/quick-to-listen/spiritual-forma-

„Isten népének nem kell megijednie a változásoktól.”

tion-disciplines-covid19-coronavirus-podcas.html (2021. jún. 29.).
- Harrari, Yuval Noah: *21 lecke a 21. századra*. Ford. Torma Péter. Animus Kiadó, Budapest 2018.
- Harrari, Yuval Noah: *Homo Deus. A holnap rövid története*. Ford. Torma Péter. Animus Kiadó, Budapest 2017.
- Harrari, Yuval Noah: *Sapiens. Az emberiség rövid története*. Ford. Torma Péter. Animus Kiadó, Budapest 2015, 369.
- Howard, Barry: 12 trends for being church in a post-pandemic world. In: *Baptist New Global*, 2020. aug. 28., https://baptistnews.com/article/12-trends-for-being-church-in-a-post-pandemic-world/#.YNmCuyoRrhc (2021. jún. 6.).
- Jingyu, Chen: The Virus That Shut Down the World: 2020, a Year Like no Other. In: *United Nations*, 2020. dec. 24. https://news.un.org/en/story/2020/12/1080702 (2021. máj. 4.).
- Keller, Timothy: *Gyülekezet a központban*. Ford. Győri Péter Benjámin. Harmat Kiadó –Kálvin Kiadó – Luther Kiadó, Budapest 2019.
- Lectio Divina: “Divine Reading”. In: *Redeemer Church And Ministries*. https://www. redeemer.com/learn/prayer/prayer_and_fasting/lectio_divina_divine_reading (2021. jún. 26.).
- Marchinkowski, George – Villiers, Pieter G. R. De: The Rediscovery of Spiritual Practices within Protestantism. In: *Stellenbosch Theological Journal* 6. (2020/1), 429–456.
- PEACE – *The Peace Plan*. http:// www.thepeaceplan.com (2021. jún. 6.).
- Perczel-Forintos, Dóra: *A jót keresd, ne a rosszat – megküzdés járvány idején. A COVID-19 pszichés hatásai*. Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Klinikai Pszichológia Tanszék, Budapest 2020.
- *Purpose Driven Church*. https://pd.church/rwanda-africa/ (2021. jún. 6.).
- Rainer, Thom S.: What Will the Post-Coronavirus Church Look Like? Church Answers, 2020. márc. 18. In: *Church Answers*. https://churchanswers.com/blog/what-will-the-post-coronavirus-church-look-like/ (2021. máj. 21.).
- Rothman, Joshua: Rod Dreher’s Monastic Vision. In: *The New Yorker*, 2017. máj. 1. https://www.newyorker.com/magazine/2017/05/01/rod-drehers-monastic-vision (2021. jún. 30.).
- Steiner, József: *A missziói elmélettől a gyakorlatig*. Ph.D-disszertáció, Debrecen 2018, 85.
- Stetzer, Ed: Evangelism: Reconsidering Our Approach in a Pandemic. In: *Christianity Today*, 2020. szept. 8. https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2020/september/evangelism-reconsidering-our-approach-in-pandemic.html (2021. jún. 2.).
- Stetzer, Ed: Five Characteristics of Transformative Small Groups. In: *Christianity Today*, 2021, https://www.christianitytoday.com/edstetzer/2012/july/five-characteristics-of-transformative-small-groups.html (2021. jún. 1.).
- Studzinski, Raymond OSB: *Reading To Live: The Evolving Practice of Lectio Divina*. Cistercian Studies no. 231. Liturgical Press, Collegeville 2009.
- Sullivan, Scott: After the COVID-19 Quarantine: 6 Pivots to Position Your Church for Big Gospel Impact. In: *Georgia Baptist Mission Board*, Duluth, GA, USA, 2021. jan. 24. https:// gabaptist.org/covid-19-gospel-impact (2021. jún. 30.)
- Taylor, Justin: A 20th Century Classic: “The Master Plan of Evangelism”. In: *The Gospel Coalition*, 2014. dec. 6. https://www.thegospelcoalition.org/blogs/justin-taylor/a-20th-century-classic-the-masters-plan-of-evangelism (2021. jún. 6.).
- What is Bioengineering? In: *Berkeley bioengineering*. https://bioeng.berkeley.edu/about-us/ what-is-bioengineering (2021. jún. 28.)
- Willard, Dallas: *The Spirit of the Disciplines: Understanding How God Changes Lives*. Harper & Row, San Francisco 1988.

* * *

The Covid–19 pandemic has had a significant impact on the life of the churches and the local congregations. The Hungarian experiences fit into the international trends. The ongoing paradigm-shift in mission-ecclesiology has become even more complex. The pandemic amplified some of the ongoing changes and, at the same time, has brought about new phenomena. This study describes these changes and provides suggestions that could strengthen the churches in order to effectively fulfil their mission even under the current circumstances.

Keywords: pandemic, mission, missiology, church, congregation, ecclesiology, church-development.

Vas Ferenc

HARMINC REGÉNY, AMIT EGY TEOLÓGUSNAK OLVASNIA KELLENE

Már régóta készülök ennek a cikknek a megírására. Régóta szeretnék egy olyan könyvajánlót, ami saját olvasmányélményeimen alapul, s olyan szövegeket tartalmaz, amelyeket érdemes újra elolvasni, szinte bármikor. Sógornőm egyik könyvében (*Rend a lelke mindennek*) találtam azt az idézetet, hogy egy rendszerezett embernek csak 30 könyv van a polcán, a többit fölösleges őrizgetnie. Én magam sosem ajánlanám ezt, de ez segített a cikk végleges formájához eljutnom. Nyilván teológusként van egy 66 könyves Bibliám, amit állandóan újraolvasok a lehető legtöbb, általam legalább kicsit is ismert nyelven. Ezen felül ajánlom ezeket a szövegeket. Remélem, nem lesz több karantén az életemben, de akár egy ilyen élethelyzetben is használható ez a lista.

Válogatásom nem tökéletes, ízlésem erősen tükröződik benne. Igyekszem valóban többszöri elolvasásra is érdemes könyveket ajánlani a teológus és a lelkipásztor szemével. Ellátom néhány mondatos ajánlóval a könyveket, ami segíthet abban, hogy melyik könyvnek milyen olvasói elvárással kezdjünk neki. Elsősorban szépirodalmi szövegeket fogok ajánlani.

1. Homérosz: Iliász és Odüsszeia

Ezt a két eposzt egynek veszem, mert együtt érdemes elolvasni mindkét szöveget. Teológusként különösen érdemes az istenségek szerepét megvizsgálni a művekben. Fontos vallástörténeti szövegek is. Érdekes lehet az is, hogy miképp formálódik az eszményi emberkép a két műben. Hogyan válik a hősszerep elavulttá, és veszi át a helyét a leleményesség a legfontosabb emberi tulajdonság képében.

2. Platón: A lakoma

„Megérthetjük, hogy az igaz Isten szeretete mennyire más, mint a legjobb emberi elképzelések.”

Ez a szöveg segít(het) bennünket abban, hogy ne úgy beszéljünk a szeretetről, mint valami nyúlós érzelemről. Platón végigviszi a szeretet, az Erósz szerepét az emberi életben. Megérthetjük, hogy az igaz Isten szeretete mennyire más, mint a legjobb emberi elképzelések.

3. Marcus Aurelius: Elmélkedések
A császár, aki inkább Pannóniában harcol a Római Birodalom ellenségeivel, mintsem hogy a császári palotában élvezze az életet. Visszafogottsága és önvizsgálata akár jó példa is lehet előttünk.

4. Szophoklész: Antigoné
Ez a dráma az isteni és az emberi törvény közötti feszültséget mutatja be. Teológusként ezt élesebben érzékeljük a többségnél. Ezért érdemes lehet átgondolni, hogy ezt miképpen dolgozzuk fel a saját életünkben.

5. Shakespeare: Hamlet
A világirodalom legfontosabb műve. A töprengő ember szembenéz a világ romlottságával, és nem tud vele mit kezdeni. Szeretne tettre kész lenni, de nem tud.

6. Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés
Raszkolnyikov szeretne bűnt elkövetni, de nincs felkészülve a rázuhanó lelkiismeret-furdalásra. Krisztus megváltó halála néha könnyelművé tesz a bűnökkel szemben. A könyv olvasása segíthet abban, hogy mi nem tegyük.

7. Dosztojevszkij: A Karamazov testvérek
Dosztojevszkij megszabadult a kivégzéstől. Onnantól kezdve nem írhatott akármit. Ez adja ennek a szövegnek a mélységét.

8. Miguel Cervantes: Don Quijote
Az első modern regény. Érdemes az eredeti változatot olvasni, ami egyáltalán nem vidám szöveg. A modern ember életidegenségét ábrázolja benne Cervantes.

9. Dante: Isteni színjáték
A középkor világképének teljességét láthatjuk meg a szövegben. Ilyen volt, amikor minden és mindenki a helyén volt a világban. Ezt a könyvet még én is csak tervezem elolvasni.

10. Ágoston: Vallomások
Ezer éven át az európai kultúra legfontosabb könyve volt. Az európai történelem ezer évét nem érthetjük meg e szöveg olvasása nélkül. A történelem nála a megtéréssel ér véget. Néha mi is így teszünk.

11. Szilágyi István: Kő hull apadó kútba
A magyar irodalom legnagyszerűbb szövege. Példázatos, balladisztikus, és a legtöbbet mondja el a mi magyar valóságunkról. Fájóan pontosan teszi mindezt.

12. Szabó Magda: Az ajtó
Az ember széthulló valóságáról beszél elképesztő erővel. A valóságról, ami pillanatok alatt porlad szét. A főhősnő egy kis protestáns közösség tagja.

13. Kertész Imre: Kádis egy meg nem született gyermekért
Kertész nem állt be egyik oldalára sem az irodalmi szekértáboroknak. Személyiségét ebben a könyvben ismerhetjük meg a legjobban, ahol a soha meg nem született gyermekét siratja el és gyászolja meg. Félelmetesen fájdalmas mű.

14. Johann Wolfgang von Goethe: Költészet és valóság

„Néhány szöveget azért ajánlok, hogy szembesüljünk a világ romlottságával, és azzal, hogy hová vezet.”

Goethétől sok könyvet ajánlhatnék, de teológusként talán ez a legérdekesebb. Kicsit megismerhetjük belőle a 18. századi protestáns gondolkozást.

15. Gabriel Garcia Marquez: Száz év magány

Néhány szöveget azért ajánlok, hogy szembesüljünk a világ romlottságával, és azzal, hogy hová vezet. Az ember elállatiasodásához és ahhoz, hogy miképp lehet elfelejteni a legszörnyűbb bűntetteket.

16. Mario Vargas-Llosa: A beszélő

A mágikus realizmus egy másik remekműve. Az amazonasi indiánok törzseit egy beszélő tartja össze, aki elmeséli a legfontosabb történeteket a múltjukból. Keresztény igehirdetőként mi is ezt tesszük: a világ legfontosabb történetét mondjuk el újra és újra.

17. Milan Kundera: A lét elviselhetetlen könnyűsége

A cseh irodalom egyik zseniális műve, ami valóban arról szól, ami a címe. Ez az elviselhetetlenség azonban valóban halálos, s nem arra, akire számítunk. Ez a könyv ezzel tanít a felelősségteljes cselekvésre. Ez a lecke senkinek nem könnyű.

18. Anna Frank naplója

Egy, a felnövés határán álló kislány feljegyzései a zsidóüldözés közepette. Azokat a kérdéseket, amelyeket a könyvben feltesz magának, az olvasónak kell megválaszolnia. A feminizmus alaptéziseit ismerhetjük meg a könyvben. Amire napjaink teológusainak is reagálniuk kell.

19. Friedrich Dürenmatt: Az öreg hölgy látogatása

Hogyan korrumpálható egy egész közösség? Nincs olyan gazdag közeg, ahol nem történhet meg mindez.

20. John Barth: Az út vége

Bár a mű 1958-ban íródott, mégis ez az egyik legfontosabb posztmodern szöveg. Sokan fekete humorú vígjátékként gondolnak rá. Azonban nekünk, teológusoknak, annak a bizonyítéka, hogy Isten, Jézus Krisztus és az evangélium nélkül milyen szörnyű a létezés. Ezért kell misszióznunk.

21. George Orwell: 1984

Utópisztikus regény, amelynek megvalósulása túlzottan is valóságosan fenyegető. Teológusként azért lehet érdekes, hogy lássuk, miként fog felépülni a Fenevad Birodalma. S ezt Isten milyen könnyedén fogja legyőzni.

22. André Gide: Kongói utazás

A világirodalom egyik fő témája a kolonalizmus. Ebből a könyvből a gyarmatosítás egy másik oldalát ismerhetjük meg. Egy francia értelmiségi Kongóban tett látogatásának a beszámolója.

23. Murakami Haruki: Norvég erdő

A szerző a japán irodalom egyik legjelesebb alkotója. Minden regénye ugyanarról szól, hogyan éli meg egy ember a modern Japán életét. Adhat egy olyan nézőpontot ennek a könyvnek az olvasása, amivel nem szoktunk találkozni.

24. Bulgakov: A Mester és Margarita

Az egyetlen regény, ami a fióknak íródott és mégis értékes. Érdekességét az adhatja, hogy abszurditása

„Válogatásom szubjektív, de remélem, adott néhány ötletet ahhoz, hogy milyen könyvet vegyünk a kezünkbe olvasásra.”

mellett a számunkra legértékesebb szövegről és történetről beszél.

25. Lev Tolsztoj: Háború és béke
Még nem olvastam és mégis merem ajánlani, mert egy olyan olvasói attitűdöt követel meg, ami már kiveszőben van, de ami nélkül nem tudunk mit kezdeni a régebbi irodalommal. Képzelőerő nélkül a Biblia olvasása is roppant nehéz feladat.

26. Michel Houellebecq: Behódolás
Nagy vihart kavaró szöveg a közelmúltból. Arról szól, amit a címe ígér: az értelmiség behódolásáról. Miként hódol be a francia értelmiségi a muszlim előretörésnek. Ráadásul a főhős egy katolikus író legnagyobb kutatója. S így is megtalálja az okokat, amelyekért elfogadja az új hatalom ajánlatát.

27. Robert Merle: Üvegfal mögött
A könyv az 1968-as diáklázadásról szól, ami jelenleg meghatározója a politikai elit gondolkozásmódjának. Elolvashatjuk az ottani események gyökereit az akkori egyetemisták szemszögéből.

28. Endo Suszaku: Némaság
A 17. században játszódó regény portugál misszionáriusokról és a Japánban üldöztetésben és betiltottságban élő keresztényekről szól. A hitben való megmaradás nehézségeiről.

29. Ernest Hemingway: Az öreg halász és a tenger
Az emberi küzdelem hiábavalóságáról szóló regény. Krisztus nélkül ilyen lenne a mi életünk is.

30. Kurt Vonnegut: Az éj színe
A német–amerikai író regénye a náci Németországról és a győztes USA-ról. A mű igazi kérdése: Mi az igazi üzenetünk, amit leírunk vagy kimondunk? Esetleg valami egészen más, amit csak kevesen értenek? S ez számít-e valamit?

Válogatásom szubjektív, de remélem, adott néhány ötletet ahhoz, hogy milyen könyvet vegyünk a kezünkbe olvasásra. Egyszer talán arra is lesz bátorságom, hogy megírjam ugyanezt a listát a harminc legfontosabb teológiai szövegről, amit olvasnunk kell ahhoz, hogy felkészült teológusok legyünk. Jó olvasást kívánok!

A cikket lektorálta:
Dr. Mészáros Kálmán

Tóth Krisztián

LUTHER GYERMEKKÉPE ÉS PEDAGÓGIAI ÖRÖKSÉGE

LEKTORÁLT CIKK

A pár lapszámmal ezelőtt megkezdett sorozatot folytatom. Comenius után most Luther Mártonra szeretnék fókuszálni. Luther fél évezredes teológiai és pedagógiai hagyatéka sok hívő számára jelentett a történelem folyamán követendő példát. Másrész e cikk apropója, hogy idén 500 éves a híres wormsi beszéd, melynek emblematikus szavai, az azóta már szállóigévé vált, sokszor, sok helyen idézett „itt állok, másként nem tehetek" bátor kijelentési jól ismert sokunk számára. E jeles esemény (wormsi birodalmi gyűlés) napja 1521. április 17-én következett be, mikor a német reformátor nagy nyilvánosság előtt, hivatalosan is elutasította a tanai visszavonására irányuló törekvéseket. Fókuszáljunk e bevezető után a továbbiakban Luther neveléstörténeti jelentőségére!

Luther szerint a gyermek olyan „örök kincs", mely Isten által bízatott a szülőkre, ezért gondozásra, ápolásra, nevelésre szorul.[1] Így lesz a gyermek nevelése szülőjének elsőrendű kötelességévé. A legidősebb gyermekként felnövő Luthernek, aki maga is egy nagy – kilencgyermekes – családból származott, később hat gyermeke született. Feleségével, *Katharina von Bora* (magyarosan: Bóra Katalin) egykori apácával három fiút és három leányt neveltek.[2] Látható tehát, hogy Luther sok gyerek között mozgott egész életében, kezdeti beleszületett, majd későbbi alapított családjában szintúgy.

> *„A házastársak közötti szeretet és tisztelet, a gyermekek következetes, szigorú erkölcsi elvek szerint való nevelése [véleménye szerint] igen fontos része a férfiak életének."*[3]

1. Pukánszky Béla: *A gyermek a 19. századi magyar neveléstani kézikönyvekben* (Pécs: Iskolakultúra, 2005), 45. o.

2. Birkás-Sztrókay Edit: „Luther Márton". *Rubicon*, XXVIII. évf., 314. sz., (2017/12), 16. o.

3. Lederer Emma: *Egyetemes művelődéstörténet* (Budapest: Káldor, 1935), 236. o.

„Egyházi reformjai közé tartozott a családi élet szabályozása, illetve a korábban egyeduralkodó papi, lelkipásztori nőtlenség árnyalása.”

Erősíti tehát a maszkulin nevelési mintát a gyermekek életében. Az olyan apa eszményе,[4] aki szerves része családjának, a gyermekek nevelésében tevékenyen részt vesz, fokozatosan újra fel lett emelve a reformáció hajnalától kezdve.

Egyházi reformjai közé tartozott a családi élet szabályozása, illetve a korábban egyeduralkodó papi, lelkipásztori nőtlenség árnyalása. Az addig status quónak számító lelkészek, szerzetesek számára kötelező nőtlenségi ideált saját házasságával is megváltoztatta,[5] és előszeretettel fordult gyakorlati módon a házastársak egymással és gyermekeik nevelésével kapcsolatos témák irányába. Mindezt persze nem csak a szülők szempontjából tette meg. Visszaemlékezéseiből megismerhetjük, hogy gyermekként súlyos lelkiismereti teherként nehezedett rá a belé nevelt szigorú istenkép, mely felnőttkorában, megtérésével ugyan változik, de saját maga nevelési elveiben később sem tűnik el nyomtalanul. Így gondolt vissza ifjúkori önmagára:

> *„Gyermekkoromtól fogva úgy szoktattak, hogy el kellett sápadnom és meg kellett rémülnöm, ha Krisztus nevét hallottam. Mert engem csak arra tanítottak, hogy őt szigorú és haragos bírónak tartsam.”*[6]

Az apakép és az istenkép szorosan összefonódik egy gyermek fejében, mely később, felnövekedve ugyan szétválhat egymástól, de mindenképp marad meghatározó vetülete. Luthernél a nagy fordulatot a Római levél[7] tanulmányozása hozta, amikor felismerte, hogy Isten hit által igaznak fogadja el őt, így keresztényként az Isten haragja helyett szeretetével találkozhat.

Középkori hatás

A gyermek veleszületett akaratát vagy akaratosságát negatívumnak tartotta Luther, sőt olyan örökölt bűnös vonásnak, melyben Ágoston egyházatya eredendő

bűnről alkotott dogmája ismerhető fel.[8]

> *„Luther azonban még Ágostonnál is határozottabban állítja, hogy a gyerek születésekor rossz, romlott, züllött lélekkel jön a világra. Nevelés nélkül a gyerek önző vadállatként él, semmire sem jó, csak evésre.”*[9]

Legitimnek tartja a szülői fegyelmezési eszköztárban az akarat letörésére, megzabolázására a testi fenyítést is magában hordozó büntetést, melynek hiánya szerinte komoly szülői vétség, sőt szeretetlenség:

> *„Salamonra hivatkozik, aki szerint »aki a vesszőt kíméli, gyermekét gyűlöli.« Aki gyermekét veri, a lelkét menti meg a pokol tüzétől.”*[10]

A Példabeszédek könyvének szerzője – a Luther által is említett Salamon király vagy Bölcs Salamon – a bibliai mű 13. részének 24. versében így fogalmaz:

> *„Aki kíméli botját, gyűlöli a fiát, de aki szereti, idejében megfenyíti.”*

Erre az igeversre is hivatkozik Luther a szülői szigor kapcsán, mely bibliai idézethez figyelemre méltóan sok egyéb szentírási utalás[11] tartozik.

Az ágostoni hagyományos bűnértelmezés elfogadása és az ember lelki alapállapotáról szóló gyökeres romlottság bibliai igazságának képviselete nemhogy csökkentette volna a német reformátor nevelés erejébe és fontosságába vetett hitét, hanem úgy tűnik, hogy inkább stimulálta.

> *„Luther gyermekképének középpontjában – ismét*

4. Később – Kálvinnál és követőinél – a puritánoknál még jobban kiteljesedik mindez. Egy következő cikkben (befejező 3. rész Comenius és Luther után) tervezem vizsgálni Kálvin és a puritánok pedagógiai örökségét.

5. Lederer, 236. o.

6. Birkás-Sztrókay, 8. o.

7. Különösen Habakuk próféta szavai (Hab 2,4) hatottak rá, amit idéz Pál: „Az igaz ember pedig hitből fog élni.” (Róm 1,17b).

8. A híres *Vallomások* szerzője, Ágoston markáns hatással bírt az egyháztörténelem folyamán a gyermekképek alakulásában, így én is fontosnak tartom a rá hivatkozást, hatását kimutatni Luther esetében is.

9. Pukánszky 2018, 55. o.

10. Pukánszky Béla: *Gyermekkép és nevelés* (Komárom: Selye János Egyetem Tanárképző Kar, 2018), 55. o.

11. A Példabeszédek könyvének későbbi helyein: 19,18; 22,15; 23,13; 29,17 vagy az 5Móz 21,18–21 is.

„Luther azzal, hogy azt állítja, hogy Isten akaratát a földön a szülők testesítik meg a gyermek számára, komoly jogosítványt ad, de egyben felelősséget is helyez a nevelő helyzetben levő felnőttekre.”

> *csak a középkorban uralkodó felfogással ellentétben – éppenhogy nem a bűn hatalma, hanem az afölötti győzelem lehetősége áll…”*[12]

Tehát számára nem azért lehet pozitív kimenetele a keresztény szemléletű pedagógiának, mert az alanya – a mindenkori gyermek – eredendően jó vagy emberi eszközökkel megjobbítható lenne, hanem éppen annak ellenére, hogy milyen végtelenül elveszett Isten nélkül. Ez a hozzáállás mélységes Istenbe vetett hitről tesz tanúbizonyságot, Aki képes – az emberi nevelést is eszközül használva – győzelemre vezetni a jót egy gyermeki szívben.

A Luther – később *Kálvin* – által is nagyra becsült egyházatya, Ágoston teológiájából ismert a cogite intrare vagy compelle intrare[13] fogalma, mely a nagy vacsoráról szóló evangéliumi történetből származik.[14] Olyasmit jelent, hogy kényszeríteni kell(ene) a bejövetelre, jelen példázatban a vacsorára – lásd Isten országába – a kívül állókat. Alkalmazva a gyermeknevelésre ezt az eredetileg inkább evangelizálásra vonatkozó elvet felmerül két kérdés, egyrészt az, hogy a gyermekek a hívők közösségén „kívül” vannak-e, másrészt hogy jótékony hatással lesz-e az ilyen formán foganatosított kényszer. A reformátorok szellemisége meglátásom szerint a gyermekek egyházon belüli szerepével kapcsolatban inkább inkluzív, a nevelésükben megjelenő kényszer tekintetében pedig inkább megengedő. Az eszközökről vagy jegyekről még lesz szó, amelyeket az egyház használ, alkalmaz felnövekvő tagjai életében azok bevonására, bevonódására.

Nevelési alapelvek

Nagy kátéjában[15] a szülői nevelés kapcsán Luther így fogalmaz:

> *„Isten ugyanis a szülők hivatását magasan az élre emelte, sőt egyenesen maga helyett állította fel a földön.”*[16]

Ezt a tízparancsolatból jól ismert „Tiszteld atyádat és anyádat!” kezdetű negyedik parancsolathoz[17] fűzött kommentárjában írta le. Kulcsszavakká válik a gyermek részéről az engedelmesség és tisztelet éppen úgy, ahogy a szülő részéről a gondoskodás, illetve gondviselés. Luther azzal, hogy azt állítja, hogy Isten akaratát a földön a szülők testesítik meg a gyermek számára, komoly jogosítványt ad, de egyben felelősséget is helyez a nevelő helyzetben levő felnőttekre. Az ilyen pedagógia remélt hatása pedig inkább a hála, mint a félelem:

> *„Igazuk volt a régi bölcseknek, midőn azt mondták: Isten, szüleink és tanítóink iránti hálánkat sosem tudjuk eléggé kifejezni – sem pedig jóságukat viszonozni. Aki ezt belátja és meggondolja, az bizonyára kényszerítés nélkül megad szüleinek minden tiszteletet, s tenyerén hordozza őket, mint akik által halmozta el Isten minden jóval.”*[18]

A 2000-es évek elején kiadott Konfirmációi káté

12. Kodácsy-Simon Eszter: „Milyeneké az Isten országa? – A gyermekek teológiája Luthernél” in *Teológia és reformáció* (Budapest: Luther, 2017), 199. o.

13. Említik még a latin fogalmat *voge intrarare*-ként is.

14. *„Akkor az úr ezt mondta a szolgájának: Menj el az utakra és a kerítésekhez, és kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljék a házam.”* (Lk 14,23).

15. Hívják még „Nagy katekizmus”-nak is az 1529-ben írt munkáját.

16. *Luther Márton nagy kátéja*. Evangélikus lelkészek fordítása a weimári kiadás alapján és a latin szöveg tekintetbevételével (Sopron: Emmaus Felé, 1930), 32. o.

17. Az eredetileg 2Móz 20,12-ben, majd pedig az 5Móz 5,16-ban megismételt törvény az Újszövetségben is említésre kerül, például a Mt 15,4-ben.

18. *Luther Márton nagy kátéja*, 32. o. A fenti, kapcsolódó mondás latinul is szerepel az idézetben: *„Deo, parentibus et magistris non potest satis gratiae rependi.”*

„Amilyen fontos a gyermek lelki fejlődése, hitbeli neveltetése, olyannyira jelentőségteljes lesz a családi és iskolai nevelés.”

kibővíti a szülők tiszteletét, és bevonja továbbá az egyéb – állami és egyházi – felsőbbségeket is. A 95. kérdésben így fogalmaz

> „Mit kíván Isten a negyedik parancsolatban? [A válasz pedig a következő:] Isten a negyedik parancsolatban azt kívánja, hogy tiszteljük és szeressük szüleinket. Becsüljük meg népünk felelős vezetőit. Tiszteljük egyházi elöljáróinkat. Imádkozzunk szüleinkért, népünk és egyházunk elöljáróiért. Lk 2,51; Mt 22,21; Zsid 13,17.”[19]

Így teljes a második, az emberek iránti kötelességekről szóló tábla kezdő intelmének kontextusa.[20]

Ellentétek összhangja

Érdekes megfigyelésnek bizonyult számomra a szülői szigor és a gyermeki érték kapcsán is, hogy Luthernél látszólag egymást kizáró, nehezen összebékíthető, paradoxon fogalmak és gondolatok jól megférnek egyszerre, egymás mellett. Ehhez hasonló teológiai „dilemmák” például Krisztus teljesen emberi és közben isteni természete, Isten szuverén kiválasztása és az ember személyes felelőssége, vagy a hívő ember egyszerre bűnös és mégis megigazult állapota.

> „Luther Márton századokkal korábban, nem kevésbé traumatikus módon értette meg, hogy Isten nem a jó cselekedetek, hanem kegyelem által vált meg. Felismerte, hogy a keresztény ember simul iustus et peccator: igaz – Krisztusban, kizárólag kegyelemből –, és mégis bűnös. Megváltott, ugyanakkor pokolból szalajtott…”[21]

Így tehát egyszerre igaz és a nagy német reformátor eszmerendszerébe illeszkedő a gyermeki nevelés szigorú, de szeretetteljes, fegyelmező, de értékét maximálisan figyelembe vevő hozzáállás.

A sola fide[22] vívmányai – például szabadság a tör-

vény alól – nem jogosítják fel a szülő-, illetve pedagógusszerepben levő felnőttet a kegyetlen viselkedésre.

> „A reformátori szabadságértelmezés felől kiindulva a hit általi megigazulás a döntő vonatkozási pont. A keresztény szabad ember Istenhez való viszonyában azonban kötelezve van az emberek iránti szeretet szolgálatára. Így vélekedett Luther »Freiheit eines Christenmenschen« (A keresztény ember szabadsága) című kettős tézisében (1520).”[23]

Úgy gondolom, hogy az itt említett más emberek iránti szeretetteljes viszonyulás alól a gyermekek sem kivételek.

Összességében a szülői nagy fokú tekintély és a gyermek mint Istentől kapott drága érték párhuzama, együttes jelenléte ismerhető meg Luther gyermekképéből és nevelési elveiből. Azt is mondhatnánk, hogy e két téma hangsúlyozottsága összefügg és érthetővé is válik, hiszen amilyen fontos a gyermek lelki fejlődése, hitbeli neveltetése, olyannyira jelentőségteljes lesz a családi és iskolai nevelés. A kettő egymásból következik: egymást erősíti a gyermek „rosszasága”,[24] mégis lelkének végtelen értéke és a szülő megfelelő nevelésének kardinális fontossága.

> „Luther gyermekképe [fogalmaz Pukánszky] a tradicionális keresztény dogmatikában gyökerezik: a gyermek bűnös hajlamokkal rendelkező, rosszra hajló lény, akit következetesen szigorú neveléssel kell a jó útra terelni. Praktikus gyermekfelfogása is ezzel az ideával van összhangban: a szülőnek és a tanítónak jutalmával és – ha kell, fizikai – szorgosan kirótt bün-

19. *Konfirmációi káté* (Budapest: Luther, 2004), 54. o.

20. Forrás: https://www.parokia.hu/archivum/kozosseg/szam/25/cikk/452 (letöltés: 2021. október 12.).

21. Timothy Keller: *Hit és kételkedés – Meggyőző érvek Isten mellett* (Budapest: Harmat, 2018), 255. o.

22. Egyedül a hit által (magyarul). Öt rövid latin megfogalmazásban (solá-ban – melynek jelentése: kizárólag vagy egyedül) rögzítették a reformátorok teológiai alapvetéseinek sarokpontjait. A továbbiak: *sola scriptura* (egyedül a Szentírás), *sola gratia* (egyedül kegyelemből), *solus Christus* (egyedül Krisztus), *soli Deo gloria* (egyedül Istené a dicsőség).

23. Németh Dávid – Kaszó Gyula (szerk.): *Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény* (Budapest: Károli Református Egyetem Hittudományi Kar, 2001), 29. o.

24. Vagy még inkább a lutheri szóhasználattal élve: romlottsága, önzősége vagy akaratossága.

„A nevelési elvek mellett gyakorlati reformok is születtek ekkoriban.”

> *tetésével a helyes útra térést kell szolgálnia.”*[25]

E fenti idézetet még árnyalnám annyival, hogy a szülő hite, gyermekéért elmondott imája, életpéldája és családi jelenléte legalább annyira hatásos (kellene hogy legyen), mint a konkrét, tevőleges nevelés. Fontos igazság, hogy amit és ahogy tesz valaki, az általában hangosabban „beszél”, mint amit valójában mond. Véleményem szerint ezért a jutalmazás és büntetés mentén értelmezett, bináris logikával[26] leírt pedagógiai attitűd, mely a fenti idézetből is kiviláglik, leegyszerűsítő és túlzottan mechanikus. A reformátorok szellemisége kapcsán nem hagyhatjuk ki a fent említett transzcendens dimenziót!

Gyakorlati újítások, reformok

A nevelési elvek mellett gyakorlati reformok is születtek ekkoriban. Luthernél – ahogy később Kálvinnál is – megjelent az igény, hogy szükséges jól sáfárkodni a szülőknek a rájuk bízott gyermekekkel, taníttatásukkal. Ahogy említve volt, a reformáció idején fedezik fel újra és kezdik nemzeti nyelvekre lefordítani a Szentírás szövegét. Széles körben és különböző generációkban kezdik olvasni a Bibliát. Ezt az tette lehetővé, hogy Luther, aki fontosnak tartotta, hogy ne csak felnőttek ismerhessék meg saját szintjükön a bibliai történeteket, a gyermekbiblia-kiadást használta eszközül, melyek egyszerűbb szövegeket és képes illusztrációkat is tartalmaztak.

> *„Luther célja egyértelműen a Biblia közelvitele a gyermekek és az iskolázatlan felnőttek életéhez.”*[27]

Maga e tény bizonyítja, hogy a reformátor nagyon értékesnek és nevelésre méltónak tartotta a fiatalságot – nem csak a fiúkat!

Bizonyos szempontból forradalmi gondolat volt Luther részéről mindkét nem iskoláztatásának szorgalmazása:

> *„a szabadságnak egyik szép megjelenési formája az, ahogyan a lányok taníttatásáról gondolkodik Luther. Az iskolai tanulásnak minden gyerekre való kötelezőségébe a lányokat is bevonja…”*[28]

Ez a fajta demokratikus pedagógiai szemlélet egyrészt megelőzte korát, másrészt nem meglepő, ha a Bibliához mint vezérelvhez, zsinórmértékhez fordulunk, amit Luther maga is megtett.

Kortárs szellemi áramlatok

A Biblia azt tanítja, hogy a gyermek, legyen akár fiú vagy leány,[29] a szülők számára Isten – egy időszakra szóló – ajándéka.

> *„Íme, az Úr öröksége a fiak, és az anyaméh gyümölcse: jutalom”*

– olvashatjuk a Zsoltárok könyvében.[30] Amíg formálható – vagyis minél előbb, minél fiatalabb korban –, addig kell azt megtenni, mégpedig szigorú, következetes, biblikus nevelési elvek mentén, de hittel és szeretettel ötvözve.

A nagy német reformátor kortársa, *Erasmus* is hasonlókat mond, olyannyira fontos kötelességnek látja a gyermek „gyúrható” korban való nevelését, hogy

25. Pukánszky: *Gyermekkép és nevelés*, 55. o.

26. Értem ez alatt a vagy-vagy alapú, „kétbites” gondolkodásmódot, melynél az élet nyilvánvalóan bonyolultabb.

27. Németh Dávid: „Protestáns gyermekbibliák a reformációtól napjainkig” in *Gyermekbibliák – történeti áttekintés és módszertan* (Pécs: Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola, 2014), 42. o.

28. Kodácsy-Simon Eszter: „A szabadság és felelősség néhány vonása az oktatásban Luther Márton írásain keresztül” in Bacskai Katinka (szerk.): *A felekezeti oktatás új negyedszázada – Tanulmányok Pusztai Gabriella tiszteletére* ([Debrecen]: Debreceni Egy. K., 2017), 25. o.

29. Nem magától értetődő a nemek egyenlő értéke még az ókori, ószövetségi gondolkodásban sem. Nem rejtették véka alá több esetben a bibliai szereplők a kifejezetten fiúgyermek iránti vágyukat. Az 1Móz 30-ban például több mint 10 alkalommal fordul elő a „fiú” szó. Ráhel ezt mondja: „Ítélt ügyemben Isten, meghallgatta szavamat, és adott nekem *fiút*.” (1Móz 30,6 – kiemelés tőlem).

30. Zsolt 127,3 – Károli-fordítás.

„Felelősség és egyben lehetőség az a nyitott „időablak”, amíg egy fiatal fiú vagy leány formálható.”

szerinte ennek elszalasztása végzetes, elvégzése áldásos következményekkel jár:

> *„ha késlekedve végzed munkádat, vadállat kerül ki kezed közül, ha gondos leszel, úgyszólván isteni lény.”*[31]

A humanista szerzővel rokon módon gondolkodik Comenius is, ahogy a korábbiakban láttuk.[32] Felelősség és egyben lehetőség az a nyitott „időablak”, amíg egy fiatal fiú vagy leány formálható. Ebben hasonlóság mutatkozik a reformátorok nemzedékei, illetve Erasmus és követői között, ugyanakkor éles különbség is megfigyelhető Lutherhez és Kálvinhoz képest a humanista pedagógiai szemléletben. Ennek gyökerét jól illusztrálja egy Luthernek tulajdonított, állítólag Erasmusnak címzett mondás:

> *„Istenről alkotott gondolataid túlságosan emberiek!”*[33]

> *„A bölcs tanítás az élet forrása a halál csapdáinak kikerülésére.”* (Péld 13,14)

Felhasznált irodalom

- Augustinus, Aurelius: *Vallomások* (Budapest: Gondolat, 1982).
- Birkás-Sztrókay Edit: „Luther Márton”. *Rubicon*, XXVIII. évf. 314. sz., (2017/12), 4–17. o.
- Erasmus: „A gyermekek korai erkölcsös és tudományos nevelése” in uő: *A gyermek nevelése – A tanulmányok módszere* (Budapest, 1913), 41–107. o.
- Keller, Timothy: *Hit és kételkedés – Meggyőző érvek Isten mellett* (Budapest: Harmat, 2018).
- Kodácsy-Simon Eszter: „A szabadság és felelősség néhány vonása az oktatásban Luther Márton írásain keresztül” in Bacskai Katinka (szerk.): *A felekezeti oktatás új negyedszázada – Tanulmányok Pusztai Gabriella tiszteletére* ([Debrecen]: Debreceni Egy. K., 2017), 17–27. o.
- _____ „Milyeneké az Isten országa? – A gyermekek teológiája Luthernél” in *Teológia és reformáció* (Budapest: Luther, 2017), 193–202. o.
- *Konfirmációi káté* (Budapest: Luther, 2004).
- Lederer Emma: *Egyetemes művelődéstörténet* (Budapest: Káldor, 1935).
- *Luther Márton nagy kátéja.* Evangélikus lelkészek fordítása a weimári kiadás alapján és a latin szöveg tekintetbevételével (Sopron: Emmaus Felé, 1930).
- Németh Dávid: „Protestáns gyermekbibliák a reformációtól napjainkig” in *Gyermekbibliák – történeti áttekintés és módszertan* (Pécs: Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola, 2014), 40–58.
- Németh Dávid – Kaszó Gyula (szerk.): *Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény* (Budapest: Károli Református Egyetem Hittudományi Kar, 2001).
- Pukánszky Béla: *A gyermek a 19. századi magyar neveléstani kézikönyvekben* (Pécs: Iskolakultúra, 2005).
- Pukánszky Béla: *Gyermekkép és nevelés* (Komárom: Selye János Egyetem Tanárképző Kar, 2018).

Online források:

- Baptista oktatási honlap: http://baptistaoktatas.hu.

31. Erasmus: „A gyermekek korai erkölcsös és tudományos nevelése” in uő: *A gyermek nevelése – A tanulmányok módszere* (Budapest, 1913), 53. o.

32. Szolgatárs 2021/2. szám

33. *Biblia és Gyülekezet*, XVIII. évf. 3. sz., (2006), 3. o., http://bibliaszovwp.dev.gedeon.hu/wp-content/uploads/2020/01/bgy_2006_10_31.pdf (letöltés: 2021. november 1.).

Bacsó Benjámin

A 2020-AS ÖKUMENIKUS IFJÚSÁGKUTATÁS ÚJABB EREDMÉNYEI

Bevezetés

Az ifjúsági kutatások segíthetnek bennünket abban, hogy jobban értsük a fiatalok gondolkodását, életmódját és az őket foglalkoztató kérdéseket. 2020-ban a MEÖT Ifjúsági Bizottsága egy olyan ökumenikus ifjúsági kutatást szervezett, amelynek célja kifejezetten egyházi ifjúsági közösségekben jelen lévő fiatalok megkérdezése volt. 1357 fiatal töltötte ki az online kérdőívet, ebből 312 fiatal vallotta magát baptistának. Korábban már osztottam meg néhány információt ennek eredményeiből.[1] Most az adatok feldolgozásával haladva néhány újabb témáját szeretném bemutatni ennek a kutatásnak.

Ebben a cikkben igyekszem összefoglalni, hogy mi érdekli leginkább a fiatalokat, a pandémia alatt hogyan kapcsolódtak az istentiszteletekhez, és kitől kérnek segítséget.

Témánk szempontjából fontos a 2020-as nemzeti ifjúságkutatás is, amelyet 2000 óta négyévente megszerveznek. Ennek a kutatásnak az első adatai is elérhetők már.[2] Vallásosság szempontjából van néhány rendkívül érdekes adat, amely jól mutatja a kontextust. A kutatás szerint a „Vallásosan nevelték, nevelik önt otthon?" kérdésre 77% válaszolta, hogy nem kapott otthon vallásos nevelést, 21% pedig, hogy igen, kapott otthon vallásos nevelést. Ezen adatok az ifjúsági misszió számára új kihívásokat jelentenek. Alapvető „vallásos", egyházi fogalmak is hiányozhatnak. Az egyházi ifjúságokban lévő fiataloknál éppen fordított a helyzet: 74% mondta azt, hogy minden vasárnap, de legalább havi rendszerességgel vitték templomba vagy imaházba, és csak 5,3%, hogy soha.

1. Bacsó Benjámin: „Szemelvények az ökumenikus ifjúságkutatás baptista fiatalokra vonatkozó eredményeiből", *Szolgatárs* (2021/1), http://szolgatars.hu/2021-evi-1-szam/.

2. https://tarsadalomkutato.hu/wp-content/uploads/2021/07/gyj_bemutato_prezentacio_FIN.pdf (letöltés: 2021. 11. 20.).

”
”

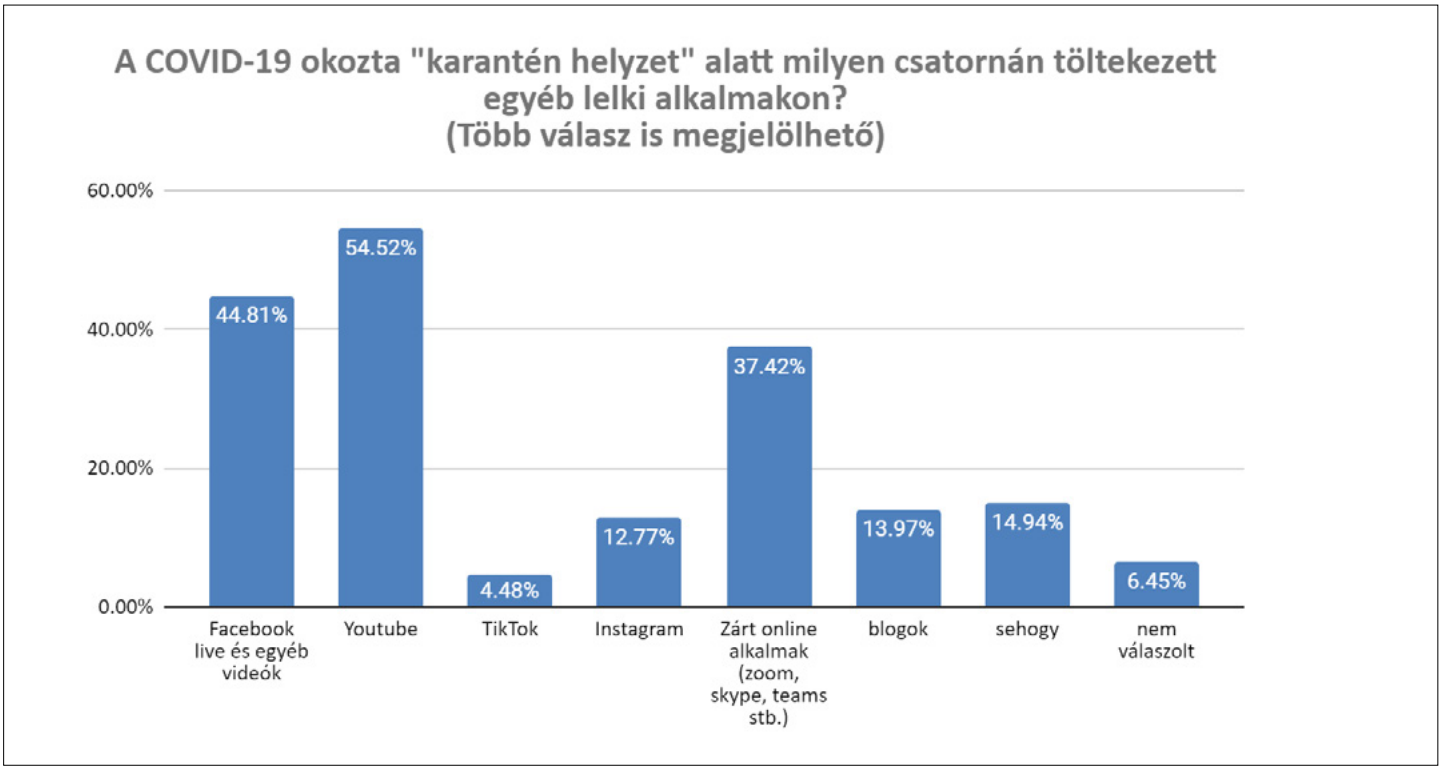

Szintén a nemzeti ifjúságkutatás bemutatja, hogy a magyar fiatalok 5%-a vallja magát az egyház tanítását követve vallásosnak. Ez a szám korábban, 2000-ben még 10% volt. Nehezen megfejthető adat, hogy a fiatalok 49%-a vallotta magát a „maga módján” vallásosnak, ami az előző évekhez viszonyítva emelkedést mutat. Ebből inkább arra következtethetünk, hogy a vallás iránti érdeklődés nőtt, de az egyházak hatása csökkent. A jövő kérdése, hogy ez a trend merre fog tovább haladni. Annál is inkább, mert a megkérdezettek 24,8%-a azt mondta, hogy a maga módján vallásos.

Ezen adatok közelebb visznek ahhoz, hogy jobban értsük a magyar egyházi ifjúsági közösségekben lévő fiatalok helyzetét.

Hogyan kapcsolódtak a fiatalok online?

(Lásd a fenti grafikont.) Tízből nyolc fiatal tudott online csatlakozni gyülekezeti alkalomhoz, korábban pedig megosztottam, hogy aggasztó, hogy 12,46%-a a fiataloknak nem kapcsolódott az online istentiszteletekhez. Bár azt várnánk, hogy a lemorzsolódók között leginkább azokat találjuk, akik korábban ritkábban kapcsolódtak, azonban mást mutatnak az adatok. Kutatásunk szerint mind a korábban istentiszteleteket ritkán látogató (évente néhányszor), mind a gyakran bekapcsolódó (havonta, de akár hetente többször) fiatalok jelentős arányban érintettek. Ez azt jelenti, hogy a lemorzsolódók között jelen vannak a korábban a gyülekezethez szorosabban, illetve lazábban kapcsolódó fiatalok is. Ennek hátterében egyedi okokat találhatunk, egyrészt az online fáradtság lehetett az oka, másrészt a korábbi kapcsolatok meggyengülése. A negyedik hullám előtt ennek erős tanulságai vannak. Az ifjúsággal foglalkozók számára jelentős kihívást jelent az online térben megszólítani a fiatalokat. A fenti ábra azt mutatja, hogy milyen csatornán kapcsolódtak a fiatalok keresztény lelki tartalmakhoz. Elég magasnak tűnik azoknak az aránya, akik semmilyen módon nem „töltekeztek” a pandémia okozta lezárásban. Aggasztó továbbá, hogy a népszerűnek megjelölt csatornák nem késztették sok esetben aktivitásra a fiatalt, különösen is a „Facebook live” vagy „YouTube stream”. Ahol valóban aktívnak kellett lenni feltételezhetően, a zárt online csatornákon, ott már jóval kisebb százalékban voltak jelen.

Mi érdekli a fiatalokat?

Az erre a kérdésre adott válaszok kifejezetten hasznosak lehetnek az ifjúsági órákat vezető, vagy éppen a gyülekezetben szolgálók számára, akik szeretnének a fiatalokhoz közelebb kerülni.

1. táblázat. Mennyire érdeklik az alábbi témák?

	Nagyon érdekel	Érdekel	Nem bánom, ha megbeszéljük	Nem nagyon érdekel	Nem akarok beszélni róla
Mentális egészség és önbecsülés	39.82%	37.59%	18.39%	4.11%	1.34%
Hogyan oszthatom meg a hitemet?	33.39%	37.23%	22.77%	5.63%	1.96%
Hitbeli érettség és személyes lelki növekedés	49.37%	31.75%	14.49%	3.31%	1.52%
Mások mentorálása, segítése	40.93%	37.35%	16.09%	5.36%	1.16%
Környezetvédelem	27.52%	41.38%	23.15%	7.06%	1.61%
Pályaválasztás	33.60%	36.47%	18.91%	8.87%	2.51%
Politika	10.82%	20.30%	25.85%	33.27%	11.00%
Fizikai egészség	24.31%	45.40%	24.13%	5.63%	0.98%
Sport	22.02%	35.00%	25.96%	15.04%	2.78%
Zene	46.69%	35.87%	12.70%	4.47%	0.98%
Párválasztás	49.87%	32.50%	11.91%	4.48%	1.97%

Érdemes előbb megnézni, hogy mely kérdések érdeklik a fiatalokat, majd a második táblázatban lévő adatokkal összevetni, amely azt mutatja, mennyire van szó egy-egy témáról.

A fenti kérdésre, hogy: „Mi érdekli a fiatalokat?", az egyik válasz egyértelmű, hogy bármennyit foglalkozunk is ezzel a témával, életkori sajátosság is marad, hogy a fiatalokat a *párválasztás* témája érdekli a legjobban (49,9%). Tekintve, hogy egyházi közegben készült a felmérés, nem meglepő, inkább örömre és Isten iránti hálára hívhat minket, hogy minden második fiatal (49,0%) a hitbeli érettség és a személyes lelki növekedés témáját is fontosnak tartja.

Szintén pozitívan kell értékelnünk a mentorálásra és mások segítésére adott érdeklődő válaszokat. Ezek a személyes tanítványozás fontosságát emelik ki. Más felmérésekkel összehasonlítva[3] jó látni, hogy a megkérdezett fiatalok jó része (71%) érdeklődik az iránt, hogyan tudja a hitét megosztani. Tekintve, hogy vallási szempontból igen szenzitív korosztályról van szó, érdemes erre is nagy figyelmet fordítani. Tapasztalatból tudom, hogy a „hitünk megosztása" olykor jelentős belső feszültséget jelent. Az ifjúsági munkában érdemes a fiatalokat erre is felkészíteni.

A mentális és a fizikai egészség olyan témák, amelyek kifejezetten érdeklik a fiatalokat. Ennek hátterében egyértelműen az egyre több helyről érkező tudatos életmód, egészséges táplálkozás kultúraszintű hatásai láthatók.

3. https://www.christianitytoday.com/news/2019/february/half-of-millennial-christians-wrong-to-evangelize-barna.html (letöltés: 2021. 11. 22.).

2. *táblázat* (*Milyen gyakran foglalkoznak ezekkel a témákkal a gyülekezet ifjúsági alkalmán?*)

	Mindig	Gyakran	Alkalmanként	Soha
Mentális egészség és önbecsülés	6,7%	39.59%	44,06%	10,63%
Hogyan oszthatom meg a hitemet?	12,41%	43,39%	38,13%	6,96%
Hitbeli érettség és személyes lelki növekedés	25,94%	46,96%	21,65%	5,9%
Mások mentorálása, segítése	9,31%	33,03%	45,74%	12,62%
Környezetvédelem	2,59%	9,66%	42,93%	44,99%
Pályaválasztás	3,41%	20,07%	55,47%	21,68%
Politika	1,52%	3,04%	24,49%	71,94%
Fizikai egészség	2,51%	15,62%	50,18%	32,59%
Sport	2,96%	16,32%	43,86%	37,4%
Zene	17,85%	33,18%	32,74%	16,95%
Párválasztás	6,62%	39,89%	41,95%	12,43%

Fontosnak tartom továbbá felhívni a figyelmet, hogy a 2016-os baptista ifjúságkutatás egyik fontos megállapítása az volt, hogy a „magányosság" problémájával érintett a baptista ifjúság.[4]

Érdekes, hogy a politika egy olyan téma, amelyről kevésbé szívesen beszélgetnek a fiatalok az ifjúsági alkalmakon.

Egy másik táblázat azt mutatja, hogy melyik téma milyen gyakran kerül elő szerintük a gyülekezet ifjúsági alkalmain.

2. *táblázat* (*Milyen gyakran foglalkoznak ezekkel a témákkal a gyülekezet ifjúsági alkalmán?*) (*fent*)

Meg szerettük volna azt is tudni, hogy ezekkel a témákkal mennyire foglalkoznak a gyülekezeti alkalmakon, így ugyanezt a témalistát a válaszadók elé tártuk ebben a formában is. Nem meglepő, hogy azok a témák, amelyek érdeklik őket, nagyrészt elő is kerülnek.

Örömteli, hogy a hitbeli érettség és személyes lelki növekedés kérdéskörével a gyülekezetek 28%-ában mindig, 47,3%-ban gyakran foglalkoznak. A „lerágott csont" metaforája viszont megjelenik, tekintve hogy ebben a listában már csak a középmezőnyben helyezkedik el a párválasztás témája.

Ugyanakkor szembetűnő, hogy a fizikális és a mentális egészség témája igen háttérbe szorul. Ezen mindenképpen érdemes változtatni, hiszen az ifjúsági korosztályban kiemelten fontos a helyes önértékelés kialakításának elősegítése. A Biblia pedig fontosnak tartja a testünkkel való helyes törődést. Közelmúltbeli kutatások szerint az Egyesült Királyságban az

4. Bacsó Benjámin: „A baptista ifjúság néhány jellemzője a 2016-os baptista ifjúsági felmérés szerint", http://szolgatars.hu/a-baptista-ifjusag-nehany-jellemzoje-a-2016-os-baptista-ifjusagi-felmeres-szerint/.

”
”

egészségcsökkenés legalább 12%-áért a mentális és viselkedészavarok felelnek, ráadásul az arány más betegségekkel összevetve egyre jobban növekszik.[5]

Kihez fordulnak a fiatalok a problémával?

Szinte már közhelynek számít, hogy az ifjúsági misszióban felértékelődik a kortárscsoport szerepe. Kutatásunk azt mutatja, hogy ez jellemzően igaz. Probléma esetén a fiatalok meggyőző többsége a barátaival beszélné meg a problémát. Ugyanakkor a szülők szerepe továbbra is jelentős marad. A lelkész és az ifivezető ellenben jóval kevesebbeknek jut eszébe, ha segítségre van szükség. Mi lehet ennek az oka? Kifejezetten az „ifivezetőkkel” foglalkozva elmondható, hogy többségük szolgálatból végzi ezt a feladatot. Vagyis egyéb kötelezettségeik mellett, amelyek lehetnek tanulás, munka, család is vagy akár egyszerre. Ez pedig igen elfoglalttá teheti őket, így az elfoglaltság miatt kevés idejük marad arra, hogy segítséget nyújtsanak. 3,6%-a a válaszadóknak senkihez sem fordulna, ha segítségre lenne szüksége. Ez aggasztó, hiszen nem tudhatjuk, hogy az áll-e a hátterében, hogy nincs kihez fordulnia, vagy egész egyszerűen nincs bizalma senkihez. Ezek az adatok felértékelik az ifjúsági közösségek fontosságát, valamint a tudatos közösségépítést.

Befejezés

Az ökumenikus ifjúságkutatás adatainak feldolgozása még folyamatban van. Az azonban látszik, hogy nagyon hasznos visszajelzéseket kaptunk ebben a felmérésben.

Jól látszik, hogy a pandémia okozta lezárások nyomán az online közösségi élet sokkal inkább beszűkült. Az ifjúsági munkások számára jelentős kihívást jelent majd a fiatalok online térben való, lelki szempontból is fontos mozgósítása.

Nem meglepő, hogy azok járnak ma egyházi ifjúsági közösségbe, akiknek az érdeklődési köre közel áll ahhoz, ami egyébként is történik ezekben a közösségekben. Ugyanakkor roppant fontos kérdés, hogy hogyan tudják az egyházi ifjúsági közösségek felkelteni az érdeklődést a keresztény hit értékei iránt, és hogyan tudják jól megértetni magukat. Mert elég egyértelműen most döntően azokat érik el ezek a közösségek, akik vallásos nevelést kaptak, vagyis családjuk révén jelentősen kötődtek korábban is az adott egyházhoz. Óriási kérdés, hogy az ifjúság fent említett 77%-át képesek lesznek-e ezek az ifjúsági közösségek megszólítani!

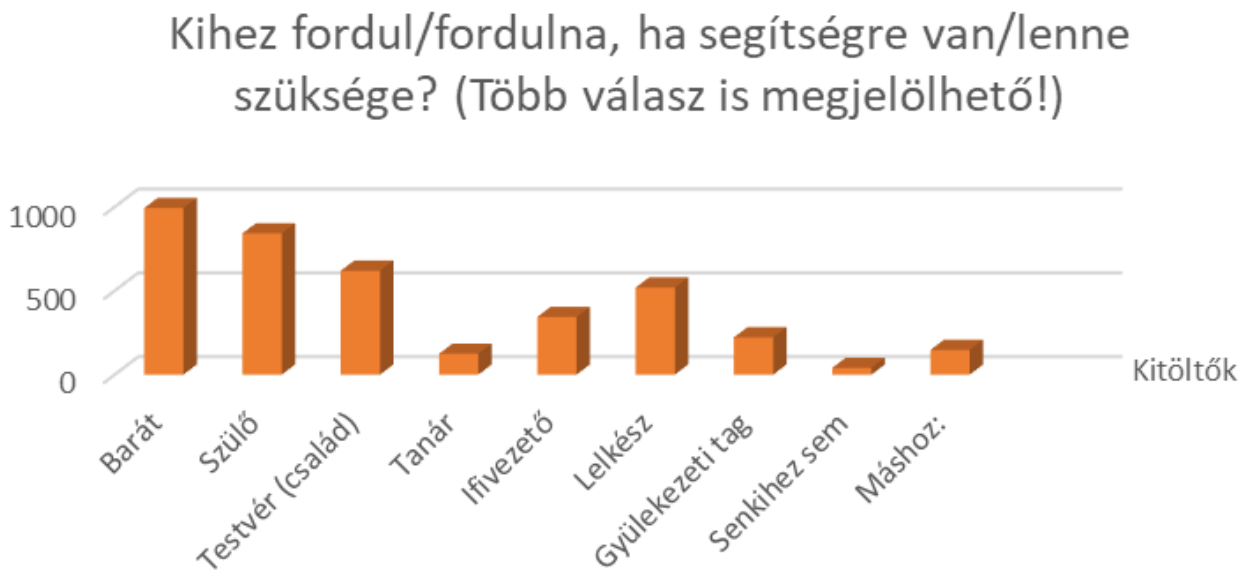

5. https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366(15)00332-6/fulltext#seccestitle130 (letöltés: 2021. 11. 22.).

A fotó a könyvbemutatón készült, forrás: reformatus.hu

NÉHÁNY BIBLIÁHOZ KAPCSOLÓDÓ HÍR

Reformatus.hu, 2021. november 3.

Bemutatták az új Károli-Bibliát

A mai generációk számára is jól érthető nyelvezettel, új tördeléssel, de a régi szövegkép megőrzésével jelent meg idén az új Károli-Biblia. A szakemberek több mint négy évet dolgoztak az új kiadáson, a mai magyar helyesírás szerint revideált változaton. A kötetet a Magyar Bibliatársulat és a Kálvin Kiadó közös könybemutatója ismertette.

Ünnepélyes keretek között mutatták be az 1908-as Károli-Biblia új kiadását, a Károli Gáspár Református Egyetemen (KRE), november másodikán. A Bibliatársulat szöveggondozásában két új edícója is megjelent a Szentírásnak. Az egyik a revideált új fordítású Biblia (2014). A másik az 1908-as Károli-Biblia idén napvilágot látott, a mai magyar helyesírás szerint revideált változata. Ezt mutatta be Szabó András, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karának emeritus professzora, Pecsuk Ottó, a Magyar Bibliatársulat főtitkára és Gáncs Péter nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyar Bibliatársulat elnöke.

A munkálatok 2015-ben kezdődtek. Nem volt egyszerű feladat – emlékezett vissza Pecsuk Ottó –, hiszen csak a szöveg javításához három év kellett. A legfontosabb szempont az volt, hogy a történelmi, archaikus szöveget úgy alakítsák át maivá, az új olvasók számára is jól érthetővé, hogy közben a tartalmi részéhez ne nyúljanak hozzá. Gáncs Péter, a Magyar Bibliatársulat elnöke tudatta: „Ez az új kiadás nem valamiféle leporolása egy muzeális értékű műtárgynak, nem ráncfelvarrás, még kevésbé balzsamozás, sokkal inkább értékteremtés.”

A szakembereknek sokszor dönteniük kellett: a régies megfogalmazások sorát (például a népnyelvi elemeket, népies fordulatokat) átírják-e maivá, vagy teljesen hagyják el, esetleg őrizzék meg eredeti formájában (hiszen ez sem áll távol későbbi korok nyelvétől, s máig érthető).

A Bibliatársulat elnöke feltette a kérdést: értjük is, amit olvasunk? Nem elég csak olvasni, érteni is kell azt. Erre jó ez az új kiadású Biblia. A püspök szerint mindennél nagyobb kincsei e kiadásnak a kereszthivatkozások –amelyeket a lap alján találunk –, hiszen ezek segítenek eligazodni az igazi reformátori bibliai szóhasználatban, itt a Biblia magyarázza önmagát.

Szabó András szerint a Bibliával való foglalkozás mindig is kollektív munka volt. Már a Vizsolyi Biblián

is többen dolgoztak. Ez nagy formátumú Bibliaként jelent meg, csak az úrasztalára kitéve, templomban lehetett használni. Ez lett a protestáns Biblia. Történelmi visszaemlékezését azzal folytatta: az elkövetkezendő években egyre kisebb formátumban, kézbeadhatóként, kézikönyvként adták ki a Bibliát.

A 17–18. században a különböző fordítások, kiadások, nyomtatványok egyre nagyobb számban, elsősorban külföldön (Németországban, Svájcban) láttak napvilágot. A fordulópont az 1800-as év volt, hiszen a nyomdatechnika és az írni-olvasni tudás terjedésével egyre nagyobb igény merült fel a nagy mennyiségű, gyors szövegkiadásra. Míg korábban a Bibliát a hívek úgy ismerték meg, hogy a lelkész vasárnaponként és ünnepnapokon felolvasta az aznapi igét, az 1800-as évekre egyre többen tudták maguk is, önállóan olvasni a könyveket. Így igény merült fel a Károli-féle Biblia felújítására, javítására. Ez készült el 1908-ra. Ennek a szövegét láthatjuk viszont a most, 2021-ben kiadott verzióban. Ez az utolsó Károli-Biblia – zárta gondolatmenetét Szabó András professzor.

Pecsuk Ottó előadásának végén felhívta a figyelmet: várják, gyűjtik a visszajelzéseket, észrevételeket az új kiadással kapcsolatban.

Az új kiadás célja: úgy őrizze meg az 1908-ban kiadott Károli-Bibliát a mai generációk számára, hogy ne csak olvasni tudják, hanem világosan értsék ők is. Ennek érdekében az archaikus írásformát, a helyesírási és külalaki régiességet át kellett formálni maivá. A mintegy száz éve kiadott Biblia szövegképe már nyomdatechnikailag sem modern, szinte olvashatatlan. A régi szövegkép, a régi tipográfia, a régi tördelés elavult, így új formába kellett öltöztetni – tájékoztatott Pecsuk Ottó főtitkár, a KRE Hittudományi Karának docense.

Mindezeket a változtatásokat úgy akarták megoldani, hogy ne modern Bibliát alkossanak: a tartalom megmaradt, de a régi szöveg átalakult, mai helyesírással, mai szövegképpel. Új tördelést kapott a kiadvány, de igyekeztek megőrizni a régi szövegkép értékeit. Az újratördelés folyamán tehát mindig figyeltek a régire is. A kereszthivatkozások a lap alján lábjegyzetbe kerültek. A szakaszcímeket kiemelték, de igyekeztek nem túlhangsúlyozni. Esztétikailag felfrissült a szövegkép, ám ha valaki a régi Károli-Bibliát ismeri, és kinyitja ezt az új változatot, ismerős szöveggel találkozhat.

A bemutatón Gáncs Péter a reformáció ünnepére utalt vissza, felidézve Luther Márton egyik gondolatát: az egyháznak az igazi kincse az evangélium.

Baptist.hu, 2021. november 23.

Tűzbiblia

Új magyarázatos Biblia jelent meg magyar nyelven, ezúttal az amerikai Life Publishers kiadó gondozásában. A Tűzbiblia elnevezésű kiadványban a pünkösdi egyház teológiája alapján megírt magyarázatok olvashatók, melyek hangsúlyos témája a Szentlélek személye, ajándékai és munkája. A Tűzbiblia elnevezést is ez a gondolatiság járja át, és az a cél, hogy egy olyan Bibliát adjanak a hívők kezébe, amely Isten szavának lelkes olvasójává, sőt tanulmányozójává teszi az embert, belső tüzet ébresztve Isten igéje iránt.

A kiadvány külalakja is motiváló, a strapabíró puha bőrkötés és az aranyszegélyes oldalak egy olyan Bibliát sejtetnek, amely hosszú távú társa lehet az embernek

Istennel való személyes kapcsolatának elmélyítésében. Jó kézbe venni és lapozgatni, ezt követően pedig azonnal megragadja az olvasót. A bibliai szöveg a RÚF 2014, vagyis a legutóbb revideált új fordítású Biblia, mely a Magyar Bibliatársulat által fordított és gondozott szöveg. Első látásra szembetűnik, hogy a bibliai szöveget bőséges magyarázat kíséri, amely sok esetben nagyobb helyet foglal el az egyes oldalakon, mint

maga az Írás. Az egyes könyveket egy áttekintést segítő témavázlat és egy alaposan megírt bevezető indítja, majd egy személyes jegyzetelésre lehetőséget adó oldal következik. A kiadványban összesen 75 magyarázó cikk vezeti az olvasót a mélyebb megértésre olyan témákban, mint például a pászka, a kánaániak kiirtása, bemerítkezés Szentlélekbe, nyelveken szólás. A cikkek olyan témákra fókuszálnak, amelyek valóban bővebb kifejtésre szorulnak. Ez igaz a szöveget folyamatosan kísérő magyarázatra is. A pászka bemutatása például azért szükséges, mert a legtöbb ember egyszerűen nem tudja, miről van szó. A kényes témák kifejtése – mint például a kánaániták kiirtása – azért lényeges, mert gondolkodásra késztet, és nem kenegeti el kegyes mázzal Isten ítéletének tényét. A cikkek mellett a magyarázatokban is komoly mélységek nyílnak, és számos igehely megadásával – melyeket témák szerint csoportosítanak – segítik a jobb megértést. A cikkekben és magyarázatokban a pünkösdi teológia szerinti látásmód jelenik meg, ami a Szentlélek-keresztség és a nyelveken szólás esetén jelentkezik a legmarkánsabban. Mindez ugyanakkor nem telepedik rá a kiadványra, bár a fenti témák esetében elkerülhetetlen, hogy a nem pünkösdi olvasó megállapítsa, hogy ő mást hisz és gyakorol, de mindezt úgy, hogy közben nem megy el a kedve a többi magyarázat és cikk olvasásától.

A mostanában megjelent Bibliákat vizsgálva minden esetben feltűnt, hogy mennyire gyéren látták el azokat kereszthivatkozásokkal. A Tűzbiblia esetében a kereszthivatkozások ismét megjelennek, ráadásul a lap közepén lévő oszlopban, a két hasábra osztott bibliai szöveg között. Ez a fajta elrendezés könnyen átláthatóvá teszi a hivatkozásokat, ami nagyon hasznos. A kiadvány bővelkedik továbbá lábjegyzetekben is, valamint tizenkét ikon egyike is rendszeresen feltűnik a szöveg melletti margón olyan témákat jelölve, mint például dicséret (hangjegy szimbólum), gyógyulás (kéz szimbólum), a világ és a világiasság legyőzése (földgömb szimbólum) stb. A szimbólumok mellett a témát taglaló következő igevers helye is szerepel, így akár ezeket követve is olvasható a Tűzbiblia.

Térképek és táblázatok terén is erős eszköztárat kapunk a Life Publishers kiadványában. 45 fekete-fehér térképet és táblázatot, illetve ábrát találunk a bibliai könyvek témába vágó részeinél. Táblázat segít eligazodni az olyan bonyolult ügyekben például, mint az

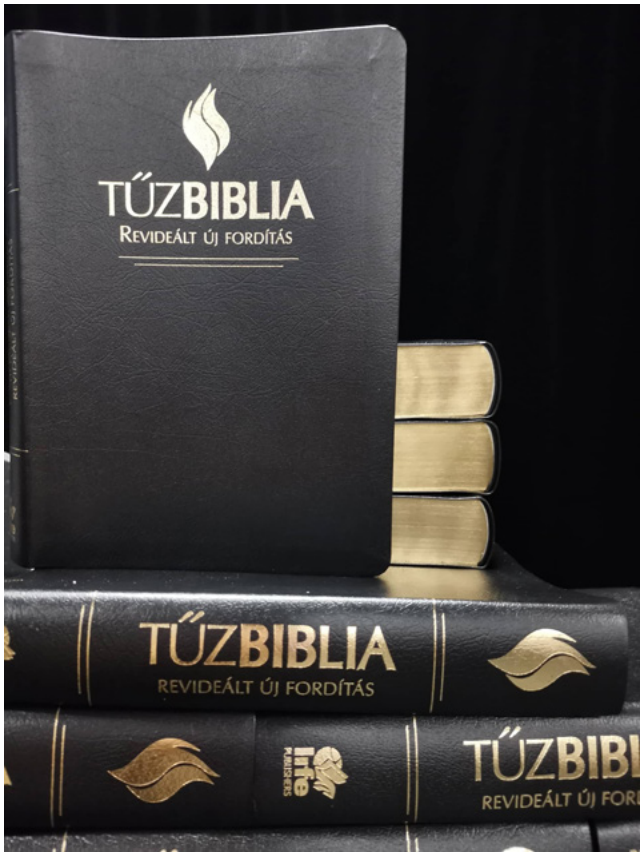

izraeli és júdai királyok uralkodási periódusai, és hogy melyik próféta hirdette Isten üzenetét az adott korban. Négyoldalas összefoglaló táblázatban gyönyörködhetünk a Krisztusban beteljesedett ószövetségi próféciákról. Képet kaphatunk a zsidó naptárról, az ószövetségi áldozatokról és ünnepekről is. A Tűzbiblia végén további 16 színes térkép áll még a rendelkezésünkre, melyekhez földrajzi nevek mutatója is tartozik, s még Aquincumot is jelölik a Római Birodalom térképén. A bőségesen rendelkezésünkre álló térképek ugyanakkor ezúttal sem tudják jól érzékeltetni a térség földrajzi adottságait, ami olyannyira meghatározó a bibliai események szempontjából, kezdve a patriarchák vándorlásaitól egészen Jézus szolgálatáig. De a Tűzbiblia mégis jóval többet nyújt ezen a téren is a magyar nyelvű Bibliák döntő többségénél.

A szerkesztők teljességre való törekvése már az eddig felsorolt példák során is nyilvánvaló, de a külön mellékletként funkcionáló konkordancia egyértelműen a legteljesebb eszköztárral ellátott magyar nyelvű Bibliák közé emeli a Tűzbibliát. Donald C. Stamps szerkesztő és a Life Publishers kiadó olyan magyarázatos Bibliát adott a kezünkbe, amelynek segítségével alaposan elmélyülhetünk Isten igéjében, és arra motivál, hogy felnőjünk az igetanulmányozás szent feladatához.

Filmezzunk.hu, divinity.szabadosadam.hu

THE CHOSEN - sorozat Jézus életéről

A The Chosen sorozatot egy mélyen hívő, szerény amerikai baptista filmrendező, Dallas Jenkins álmodta meg, írta és rendezte. Mindebben segítségére volt több szaktanácsadó, többek között egy római katolikus pap, egy evangélikus teológusprofesszor és egy zsidó rabbi is, akik segítettek abban, hogy a sorozat minél hitelesebb legyen teológiai, kultúrtörténeti és szociálpolitikai szempontból is: biztosra akartak menni abban, hogy a műsor a lehető legbiblikusabban, a lehető leghitelesebben készül el. (filmezzunk.hu)

Szabados Ádám így ír róla blogjában:

> *Ez a Jézus-ábrázolás kiválóan aknázza ki a sorozatok előnyét a jellemek megalapozására, a karakterfejlődés kibontására, és egy-egy drámai konfliktus mélyebb feltárására. Látható, hogy alapos kutatómunka áll a forgatókönyv és a rendezés mögött, hozzáértő képzelet szövi az eseményeket és formálja a szellemes és mély párbeszédeket, és a színészek is egyenletesen hozzák a színvonalat.*
>
> *Ez a széria mind tartalmában (téma, forgatókönyv, dramaturgia), mind formájában (képi megjelenítés, színészi játék, filmzene) az egyik legjobb sorozat, amit eddig láttam. Egyszerűen nem lehet közömbösen elmenni mellette. Persze én ezt úgy mondom, mint aki hiszek Jézusban és szeretem őt. Ez elfogulttá tesz, de kritikusabbá is a Jézus-filmekkel kapcsolatban, tehát a témaválasztás önmagában nekem sem feltétlenül jelent előnyt. Ezt a sorozatot színvonalasnak tartom, és szerintem az is élvezheti, aki egyáltalán nem hisz. Nem véletlen, hogy már több mint 150 millióan látták.*

A sorozat ingyen nézhető magyar felirattal a thechosen.link címre kattintva, vagy az erre a célra létrehozott mobilalkalmazásban:
https://thechosen.link/1Y1R7

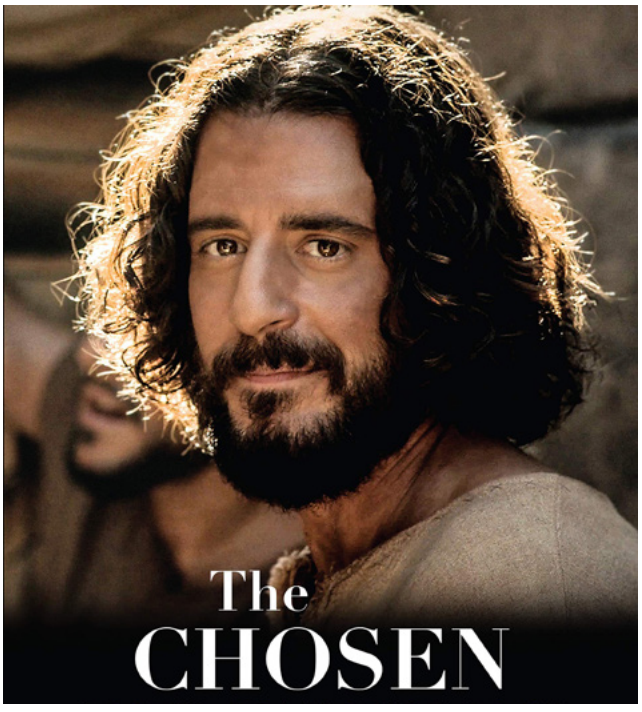

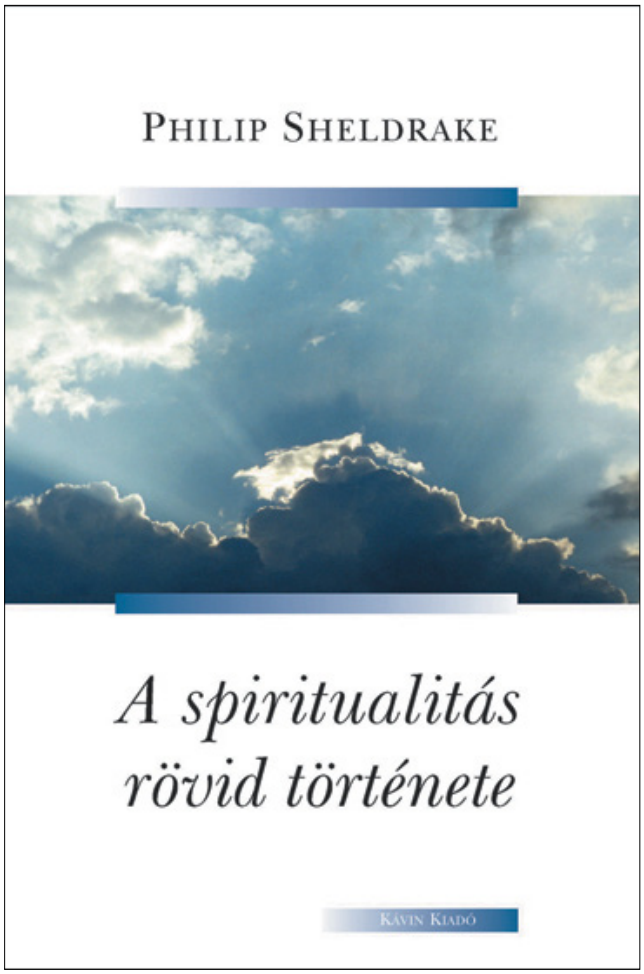

Philip Sheldrake

A spiritualitás rövid története

Kálvin, 2014, 174 oldal

Ez a könyv a keresztyén spiritualitás nagyobb korszakainak, meghatározó személyiségeinek és mozgalmainak rendszerezett összefoglalása az Újszövetség korától napjainkig.

„A spiritualitás kutatása iránt egyre nagyobb az érdeklődés. A spiritualitás szó sok mindent elárul a mai korról. A jelenlegi nyugati kultúra egyik legkülönösebb jelensége, hogy egyre jobban érdekli a spiritualitás, viszont egyre kevésbé foglalkozik a hagyományos egyházakkal. A világvallások spiritualitása nagymértékben eltér egymástól. Ez a könyv csak a keresztyén spiritualitásról szól, de ahol szükséges, teszünk kitekintéseket is” – írja Philip Sheldrake, a durhami egyetem gyakorlati teológusa, aki könyvében a keresztyén spiritualitás történetét beszéli el az újszövetségi kezdetektől napjainkig. Az egyes történelmi szakaszok fontosabb személyiségeit és jelenségeit bemutatva azt mutatja fel, hogyan és miért változott, fejlődött a keresztyén spiritualitás az évszázadok folyamán.

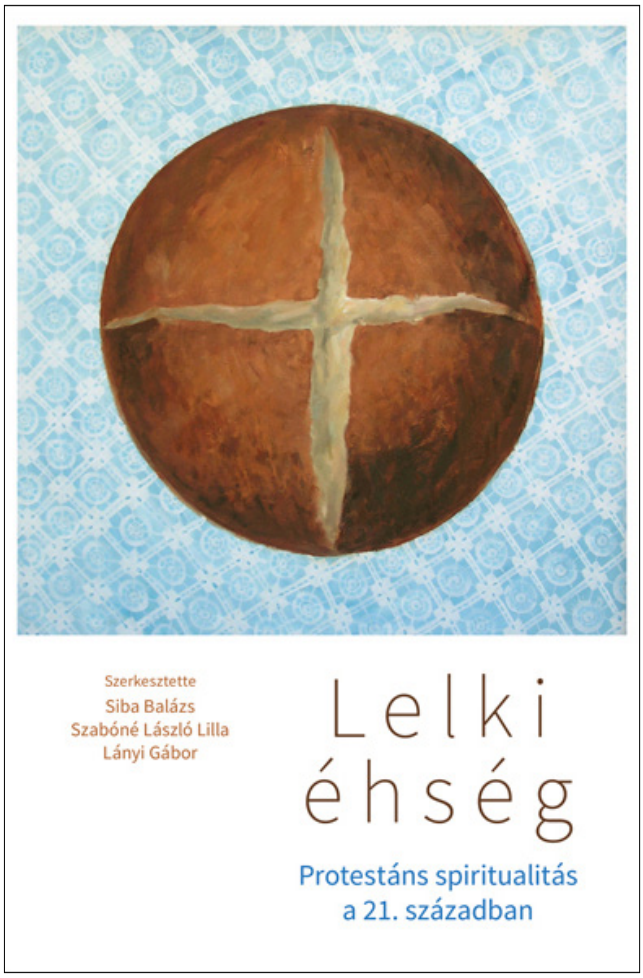

Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Lányi Gábor (szerk.)

Lelki éhség

Protestáns spiritualitás a 21. században

Kálvin, 2021, 348 oldal

Mit kezdhetünk protestánsként a magunk és embertársunk lelki éhségével? Hogyan illeszkedik ebbe protestáns kegyességünk öröksége; a bibliaolvasás, az imádság, a mindennapi hitmegélés, az ünnep, és mindezekben a lelki olvasmányok, a lelki kísérés vagy éppen a művészet?” (Részlet az Előszóból)

Ilyen kérdésekre keresik a választ a kötetben olvasható tanulmányok szerzői saját szakterületük felől: Barta Zsolt, John Brouwer, Bernhardt Dóra, Fazakas Sándor, Fabiny Tibor, Fodorné Ablonczy Margit, Hanula Gergely, Kovács Endre, Lányi Gábor, Mucsi Zsófia, Németh Dávid, Siba Balázs, Szabóné László Lilla, Szászné Lázár Eszter Csenge, Thoma László, Tóth Sára, Varga Gyöngyi és Votin Dóra.

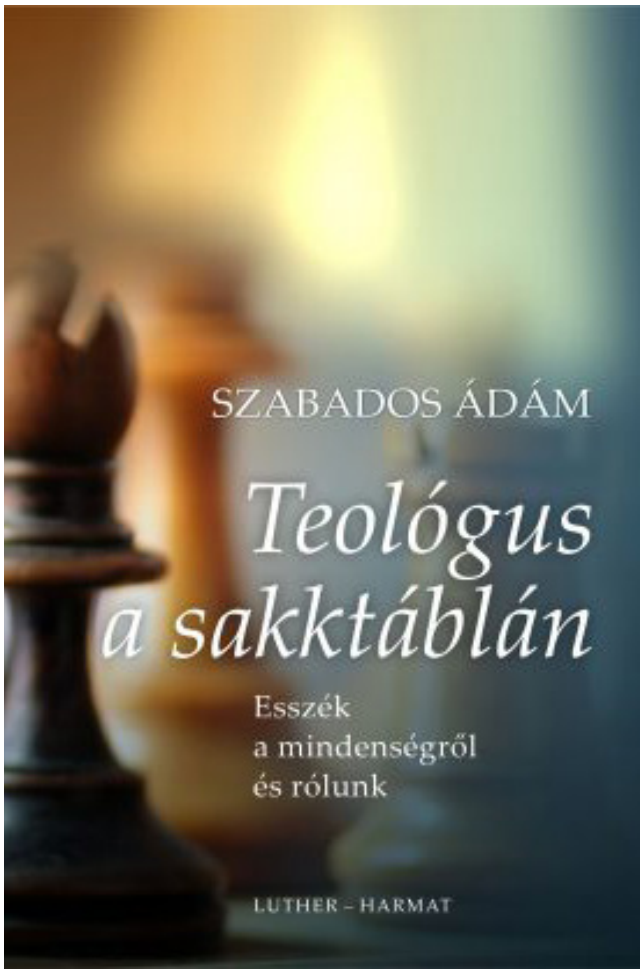

Szabados Ádám

Teológus a sakktáblán

Esszék rólunk és a mindenségről

Luther - Harmat, 2021, 424 oldal

A teológus kis pont az univerzumban, de a kinyilatkoztatás lámpása van nála, hogy a valóság minden zugába bevilágítson vele. Ez az esszékötet válogatás egy évtizednyi kíváncsiságból, amely egyszerre törekszik tanulásra és tanításra, meggyőződésre és meggyőzésre. Mindegyik fejezet a Divinity blogon jelent meg először, de így, egybefűzve talán nyilvánvalóbb a cikkek mögött meghúzódó szándék, hogy az olvasó az egész valóságot Isten világaként lássa, amelyben a kinyilatkoztatás fénye mutatja meg a jó lépéseket.

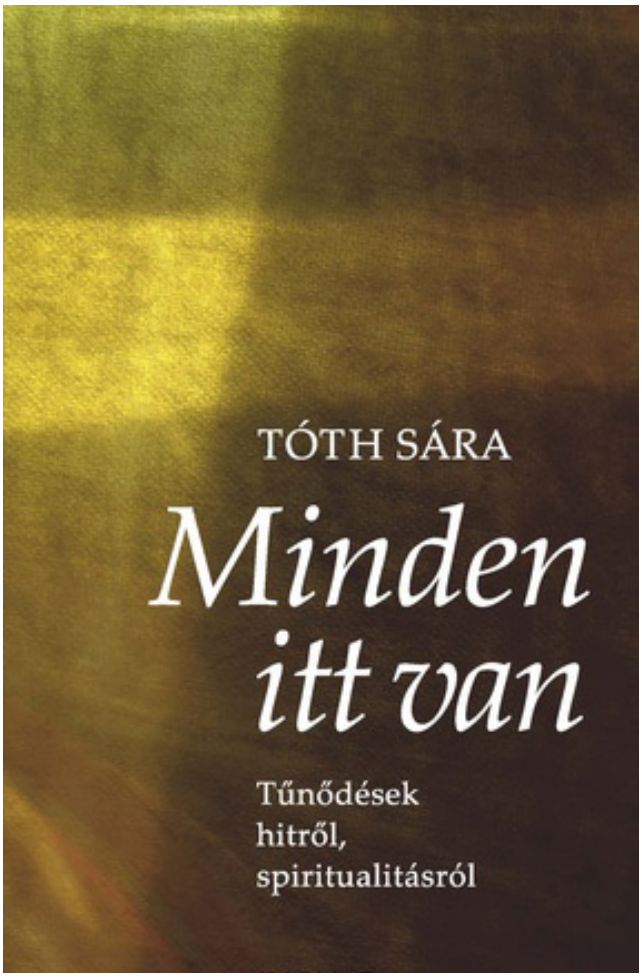

Tóth Sára

Minden itt van

Tűnődések hitről, spiritualitásról

Harmat, 2021, 204 oldal

„A pokol térélmény. A mennyország is" – írja Pilinszky János. Tóth Sára második esszékötetét – töprengéseit, bosszankodásait, fellelkesüléseit és elcsendesedéseit – olvasni olyan, mint egy rég nem látott ismerőssel sétálni egyet. Rövid esszéiben sokféle izgalmas témán „tűnődik", mint például a párválasztás, a protestáns szigorúság, a böjt, a genderkutatás, az intézményes egyház társadalmi szerepe vagy éppen a helyettes jóvátétel. És mindegyik mögött ott a vezérfonal: a lelki nagykorúság, a felnőtt kereszténység nagy kérdései. Írásai jó levegőjű, szabad helyekre visznek: tágas terekre, ahol azonban nem maradunk magunkra. Szentek, bölcsek és költők szegődnek mellénk: C. S. Lewis, Martin Buber, T. S. Eliot, Paul Tillich, Ghislain Lafont, Tomás Halík, Marilynne Robinson, Visky András és még sokan. Jó társaságban, felejthetetlen kilátással gyorsan telik az idő. De az igazi térélmény mégis az, amikor hazatérve új szemmel látjuk a megszokottat, az otthonost is.